

Ν Ε Ο Σ
Ε Λ Λ Η Ν Ο Μ Ν Η Μ Ω Ν

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΩΝ ΤΟΥ
ΣΠΥΡ. ΛΑΜΠΡΟΥ
ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΠΗΜΕΛΕΙΑ
Κ. ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΟΥ

*Ἐξιώθη τοῦ Ζακκείου βραβείου ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου
πρὸς διάδοσιν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων.*

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ
ΤΕΥΧΟΣ Α' — 31 ΜΑΡΤΙΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ
ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΕΝΝΑΙΟΥ ΚΩΔΙΚΟΣ PHIL GR. 342

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν Ε' κατάλοιπον ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν ρα-
κέλλων διακρινομένων ἀπ' ἀλλήλων διὰ τοῦ α. β. γ καὶ ἰδίων
ἐπιγραφῶν ἀναφερομένων εἰς τὸ περιεχόμενον αὐτῶν. Ὁ πρῶ-
τος τούτων φέρει ἑξῶθεν ἐπιγραφὴν «Ὁ Βιενναῖος κώδιξ
Phil. gr. 342 (περιγραφῇ)» ὁ δεύτερος «Ἐπιστολαὶ ἐκ τοῦ
cod. Vindob. Phil. gr. 342» καὶ ὁ τρίτος «Σημειώσεις σχε-
τικαὶ πρὸς τὸν cod. Vindob. Phil. gr. 342».¹

Ὁ πρῶτος περιλαμβάνει δέκα καὶ ἐννέα φύλλα χάρ-
του γεγραμμένα ἐπὶ τῆς μιᾶς ὀψews καὶ φέροντα ἀριθμησιν
1 — 19. Τὰ φύλλα ταῦτα ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ὁ Βιενναῖος
κώδιξ Phil. 342» περιέχουσιν ἐκτενῆ περιγραφὴν τοῦ κώδικος
Vind. phil. gr. 342 ἐτοίμην πρὸς ἐκδόσιν. Ἐκτὸς τῶν 19
τούτων φύλλων περιλαμβάνει ὁ πρῶτος φάκελλος 1) ἐπιστο-
λὴν τοῦ Alfred Göldlin von Tiefenau custos der K. K. Hof-
bibliothek » γραφεῖσαν ἐν Βιέννῃ «den 5 April 1895» εἰς
ἀπάντησιν ἐπιστολῆς τοῦ Λάμπρου ζητοῦντος πληροφορίας
τινάς περὶ τοῦ κώδικος τῆς Βιέννης phil. gr. 342 καὶ ἀναφε-
ρομένην ὑπὸ τοῦ Λάμπρου ἐν τῇ ἐν τῷ φακέλλῳ τούτῳ πε-
ριεχομένη περιγραφῇ τοῦ κώδικος. 2) δύο φύλλα χάρτου, ἐφ'
ῶν ὁ Λάμπρος ἔχει σημειώσει προχέρως ἐκ τοῦ Lequien
διαφόρους ἀρχιερεῖς φέροντας τὸ ὄνομα Νικόλαος ὀφθαλμο-
φχνῶς πρὸς ἐξακρίβωσιν τίνος Νικολάου εἶνε αἱ ἐν τῷ ἡμε-

1. Ἐκ τοῦ κώδικος τῆς Βιέννης phil. gr. 342 ἔχε. ἐκδόσει ὁ Λάμπρος ἐν τῷ Bul-
letin de corr. hell. τοῦ 1878 τόμ. Β' σ. 266 ἐ τὴν ἀνέκδοτον μονηδῖαν Γωμανοῦ
Β' ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς πρώτης συζύγου Βέρθας καὶ ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι τοῦ 1911
τόμ. Η' σ. 301 ἐ ἀνέκδοτον ἐπιστολὴν Νικήτα τοῦ Παφλαγόνοιο Ἀρέθῃ τῷ πρωτο-
θερόνῳ, μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ ἄρθρῳ του «Ἀρχιερεῖς ἐπιστολῶν» (Ν. Ἑλλ.
τόμ. ΙΒ' σ. 424).

τέρω κώδικι περιεχόμεναι ἐπιστολαὶ τοῦ Νικολάου καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Lequien λεγόμενα περὶ τοῦ Θεοδώρου μητροπολίτου Κυζίκου (I σ. 758) ὀφθαλμοφανῶς πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν ἀφορώντων τὸν Θεόδωρον μητροπολίτην Κυζίκου, οὗτινος ἐπιστολὰς περιέχει ὁ ἡμέτερος κώδιξ καὶ 3) δύο φύλλα χάρτου, ἐφ' ὧν ἔχει γράψει ὁ Λάμπρος προχείρους τινὰς σημειώσεις καὶ ἀπορίας περὶ τοῦ ἡμετέρου κώδικος, ἃς εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν ἐν τῇ περιγραφῇ τοῦ ἡμετέρου κώδικος.

Ὁ δεῦτερος φάκελλος περιέχει ἀντίγραφα ἐπιστολῶν ὡς τὰ πολλὰ ἐκ τοῦ κώδικος τῆς Βιέννης phil. gr. 342 ὡς ἀκολούθως:

1) Νικήτα Μαγίστρου. Ἐχουσιν ἀντιγραφὴ μετὰ ὑποσελιδίων κριτικῶν παρατηρήσεων ἐκ τοῦ κώδικος τῆς Βιέννης phil. gr. 342 καὶ τοῦ Ὁξωνίου Misc. 242 πεντήκοντα καὶ δύο ἐπιστολαὶ τοῦ Νικήτα Μαγίστρου. Τὸ κατάλοιπον τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ φύλλων ἐξήκοντα καὶ δύο γεγραμμένων ἐπὶ τῆς μιᾶς ὀψευς καὶ ἡριθμημένων (1—59 καὶ α—γ).

2) Θεοδώρου Κυζίκου. Ἐχουσιν ἀντιγραφὴ μετὰ ὑποσελιδίων κριτικῶν παρατηρήσεων ἐκ τοῦ κώδικος τῆς Βιέννης phil. gr. 342 ἐξήκοντα καὶ τέσσαρες ἐπιστολαὶ τοῦ Θεοδώρου Κυζίκου. Τὸ κατάλοιπον τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ φύλλων ἐξήκοντα καὶ ὀκτὼ γεγραμμένων ἐπὶ τῆς μιᾶς ὀψευς καὶ ἡριθμημένων (I—LXVIII).

3) Μητροπολίτου Συνάδων. Ἐχουσιν ἀντιγραφὴ μετὰ ὑποσελιδίων κριτικῶν παρατηρήσεων ἐκ τοῦ κώδικος τῆς Βιέννης phil. gr. 342 εἴκοσι καὶ τρεῖς ἐπιστολαὶ τοῦ μητροπολίτου Συνάδων. Τὸ κατάλοιπον τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ φύλλων εἴκοσι καὶ ἐνὸς γεγραμμένων ἐπὶ τῆς μιᾶς ὀψευς καὶ ἡριθμημένων (1—21).

4) Νικολάου πατριάρχου. Ἐχουσιν ἀντιγραφὴ

μετὰ ὑποσελιδίων κριτικῶν παρατηρήσεων ἐκ τοῦ κώδικος τῆς Βιέννης phil. gr. 342 δέκα ἐπιστολαὶ τοῦ Νικολάου πατριάρχου. Τὸ κατάλοιπον τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ φύλλων τριάκοντα καὶ δύο γεγραμμένων ἐπὶ τῆς μιᾶς ὀψευς καὶ ἡριθμημένων (α—λβ).

5) Βάρδα μοναχοῦ. Ἐχουσιν ἀντιγραφὴ μετὰ ὑποσελιδίων κριτικῶν παρατηρήσεων ἐκ τοῦ κώδικος τῆς Βιέννης phil. gr. 342 ἑξ ἐπιστολαὶ τοῦ Βάρδα μοναχοῦ. Τὸ κατάλοιπον τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ φύλλων πέντε γεγραμμένων ἐπὶ τῆς μιᾶς ὀψευς καὶ ἡριθμημένων (λγ—λζ).

Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ἐπιστολαὶ εἶνε ἔτοιμοι πρὸς ἔκδοσιν.

Ὁ τρίτος φάκελλος περιέχει προχείρους σημειώσεις καὶ ἀπορίας τοῦ Λάμπρου σχετικὰς πρὸς τὰς ἀνωτέρω μνημονευθείσας ἐπιστολὰς. Τῶν σημειώσεων τούτων καὶ ἀποριῶν ἄξιοι μνείας εἶνε αἱ ἀκόλουθοι:

1) Ἐν φύλλῳ χάρτου σημειοῖ ὁ Λάμπρος μετὰ ἄλλων τὰ ἀκόλουθα: «Ἄν ἡ μα' (σ. LIII)¹ εἶνε τοῦ Θεοδώρου Κυζίκου καὶ ὁ ἀδελφός του μάγιστρος εἶνε ὁ Νικήτας, τότε θεῖος καὶ αὐτοῦ ὁ Παῦλος ἡγούμενος καὶ κατὰ ταῦτα τοῦ Θεοδώρου ἐπιστολὴ εἶνε καὶ ἡ ἦν ὡς ἐπιστολὴν τοῦ Νικήτα παρέθηκε εἰς τὸ τέλος τῶν τούτου ἐπιστολῶν. Ἄν βεβαιωθῶ περὶ τούτου, μεταθετέα ἡ ἐπιστολὴ εἰς τὴν οἰκείαν θέσιν τῶν τοῦ Θεοδώρου καὶ αὐξητέοι κατὰ ἓνα οἱ κατόπιν αὐξοντες ἀριθμοὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Θεοδώρου ἐν τε ταῖς ἐπιγραφαῖς τοῦ κειμένου καὶ ἐν ταῖς σημειώσεσιν».

2) Ἐν δυοὶ φύλλοις χάρτου ἔχει ἀντιγράψει ὁ Λάμπρος μετὰ κριτικῶν ὑποσελιδίων σημειώσεων ἐκ τοῦ κώδικος τῆς Βιέννης phil. gr. 342 (φ. 200β—201β) τὸ ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ κώδικος γνωστὸν μικρὸν τεμάχιον ἐκ τοῦ Φυσιολόγου,

1. Ἐννοεῖ τὴν ὑπ' ἀριθμὸν μα' ἐπιστολὴν τοῦ Θεοδώρου Κυζίκου, τὴν ἀντιγεγραμμένην ἐν σ. LIII τοῦ ἀντιγράφου αὐτοῦ.

τὸ περιλαμβάνον α) «Ἐκφρασις περὶ σπόγγου» ἀρχ. Ὁ σπόγγος μικρόν ἐστι ζῶον καὶ ἀσθενὲς β) «Περὶ δελφίνου» ἀρχ. Φιλάλληλον δ δελφίς καὶ γ) «Περὶ κώνωπος» ἀρχ. Καὶ ὁδε βραχύς ἐστι καὶ παρεῖται πολλοῖς.

3) Ἐν ἐνὶ φύλλῳ χάρτου γεγραμμένου ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὀψεων ἔχει σημειώσει ὁ Λάμπρος ἐκ τοῦ γνωστοῦ κώδικος τῆς Μόσχας καὶ τοῦ Μαρκιανοῦ τὰς ἐπιστολάς, τὰς ἐν αὐτοῖς περιεχομένας, τοῦ Ἀρέθα μετὰ τῶν ἀρχικῶν λέξεων αὐτῶν προφανῶς ὅπως παραβάλλῃ αὐτὰς πρὸς τὰς ἐν τῷ κώδικι τῆς Βιέννης phil. gr. 342 περιεχομένας ἐπιστολάς καὶ ἐξακριβώσει ἐάν τις τούτων εἴνε τοῦ Ἀρέθα.

4) Ἐν τρισὶ φύλλοις χάρτου γεγραμμένου ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὀψεων ἔχει σημειώσει ὁ Λάμπρος τὰς ἐπιστολάς τοῦ Νικήτα μαγίστρου, τὰς περιεχομένας ἐν τῷ κώδικι Ὁξωνίου 242, μετὰ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν, καὶ τὰς προσθήκας, αἵτινες ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κώδικι τούτῳ ἐνταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Νικήτα μαγίστρου «τῷ μητροπολίτῃ Νικαίας» καὶ «Ἰωάννῃ πατρικίῳ καὶ μυστικῷ» περὶ ὧν ποιεῖται λόγον ἐν ταῖς ὑποσελιδοῖς παρατηρήσεσι τῶν ἐπιστολῶν τούτων (πρὸς Νικήτα μαγίστρου ἐπιστολὴ δ' καὶ στ').

5) Ἐν τέσσαρσι φύλλοις χάρτου γεγραμμένου ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὀψεων ἔχει ἀντιγράψει ὁ Λάμπρος τὰς ἀκολουθοῦσας πέντε ἐπιστολάς 1) «Κωνσταντίνῳ παρακοιμωμένῳ ἐπ' ἀδελφῇ κοιμηθείσῃ» 2) «Τῷ αὐτῷ» 3) «Πέτρῳ, ἀρχιεπισκόπῳ Ἀλανίας» 4) «Τῷ μητροπολίτῃ Ἀντιοχείας» 5) «Εὐγενίῳ κουδικουλαρίῳ» μετὰ ὑποσελιδίων κριτικῶν παρατηρήσεων. Εὐρὺν ὁμῶς ἔπειτα ὅτι αὗται εἴνε τοῦ Νικολάου Πατριάρχου καὶ εὐρηγνταὶ ἐκδιδόμεναι παρὰ Migne ἔχει διὰ μολυβδίδος διαγράψει αὐτὰς σημειώσας εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστης τὸν ἀριθμὸν τῆς παρὰ Migne ἀντιστοίχου ἐπιστολῆς τοῦ Νικολάου. Καὶ τὴν πέμπτην δ' ἐπιστολὴν, τὴν ἀποστελλομένην «Εὐγε-

νίῳ κουδικουλαρίῳ» ἔχει διαγράψει ὁ Λάμπρος διὰ μολυβδίδος, εἰ καὶ ἐν τῷ περιθωρίῳ ἔχει γράψει «Migne λείπει». Προφανῶς πρόκειται περὶ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 87 (φ. 91β) τοῦ κώδικος τῆς Βιέννης phil. gr. 342, τὴν ὅποίαν ἐν τῇ περιγραφῇ τοῦ κώδικος τούτου θεωρεῖ ὁ Λάμπρος γραφεῖσαν πιθανῶς ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου Κυζίκου (πρὸς τὴν περιγραφὴν τοῦ κώδικος τῆς Βιέννης phil. gr. 342).

6) Ἐν δέκα καὶ τρισὶ φύλλοις χάρτου γεγραμμένου ἐπὶ τῆς μιᾶς ὀψεως καὶ ἡριθμημένου διὰ μολυβδίδος (1—13) ἔχει σημειώσει ὁ Λάμπρος λαβὼν ὡς θάσιν τὸ παρὰ Migne ἐκδομένον κείμενον τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Νικολάου πατριάρχου (τόμ. III σ. 8 ἐ) τὰς διαφερούσας γράφας ἐπιστολῶν τινῶν τοῦ Νικολάου πατριάρχου ὡς ἀκολουθῶς:

ρηγ'.

Ἐπιγραφὴ. Λέοντι Συλαίου : Λέοντι Συλέου Νικόλαος πατριάρχης.

σ. 348 D γνόντες : γνῶντες κατεστενάξαμεν μὲν : κατεστενάξαμεν. ἔχομεν : ἔχωμεν.

Ψευδολογίας ἀφορμὴ σοὶ ἐπιτρέψαι : ψευδολογίας αὐτῶν ἢ σὴ λαμπροτέρα διαδείκνυται σύνεσις. Ἐβουλόμεθα οὖν ἵνα μηδὲν αὐτῷ καταλειφθῇ ἀντιλογίας ἀφορμὴ σοὶ ἐπιστρέψαι.

διὰ τοῦτο : διατοῦτο.

σ. 349 A ἂν αὐτὸς : ἂν αὐτῷ.

δικαιώσεως : δικαιώσεων.

τέκνον ἡμῶν : τέκνον.

ἐναπετέχθης : ἐναπετέθης.

περιγίνηται : περιγίνεται.

ἐπαίνων : ἐπὶ νοῦν.

ἀρχιερέως : ἀρχιερέως. Ἐρρωμένος διαφυλαχθείης.

ριγ'.

σ. 329 B ἐκκλησιν : ἐκκλησίαν συντιθέναι. Συνίεις : συντιθέμενος. Συνίης βούλημα : εἰ μὴ ἐκόντες παρέσχομεν, ἢ τοῦ Θεοῦ : βούλημα, εἰ μὴ ἐκόντες παρέχομεν. Ἦ τοῦ Θεοῦ ἔσωθεν καὶ διὰ : ἔσωθεν διὰ σ. 329 C οὔτε : οὔτε ὑποβέβληται : καθυποβέβληται

οἶόν : οἶων σ. 329 D οἶδα : οἶδ' τί : τι καθόσον : καθ' ὅσον
ἀπολαυέτω : ἀπολαβέτω ἐπενχόμεθα : ἐπεύχομαι.
α'.

Ἐπιγραφὴ. Τῷ περιδόξῳ καὶ λαμπροτάτῳ ἀμνηρᾷ τῆς Κρή-
της καὶ ἡγαπημένῳ : Τῷ ἀμνηρᾷ Κρήτης.

σ. 28 A ἡρτηται, ὡ φιλότης : ἡρτηται.

κατανεύση : κατανεύσει Τοσοῦτῳ : τοσοῦτο.

σ. 28 B μηδ' ὅτι : μὴ διότι γραμμάτων συνομιλίας : γραμμά-
των μηδεμία : μὴ δὲ μία σ. 29 A οἶα ὥστε : οἶα, ὥς γε πα-
ρώρμησε : παρώρμησεν ἐκεῖνό φραμεν : ἐκεῖνο φραμέν μεν ἔστιν :
μέν ἔστιν ὁ εἰς ἀρχὴν : ὁ ἀρχεῖν. καὶ θαῦμα γλυκὺ τῆς οἰκείας
ἀρχῆς, καὶ πόθον παρέχειν αὐτοῖς λείπουσιν. σ. 29 B—32 C ἀπο-
βλέ]ποντα—πατραλοίας πάσαις ὑποβαλοῦσιν λείπουσιν, ἐκπεπτωκό-
των φύλλων. σ. 32 D οὐκ ἐκφεύζεται : οὐκ φεύζεται τέκνων : τε-
κόντων.

Ὡ ὅπως : Ὡν, πῶς σ. 33 A διὰ τοῦτο : διατοῦτο καὶ σ. 33
C τίς ὀργίζεσθαι : τίαιν ὀργίζεσθαι προβάλλη : προβάλλη σ. 33
B ὅλην τὴν ἐξ ἡμῶν : ὅλην τὴν νῆσον τὴν ἐξ ὑμῶν κολαζέσθω-
σαν Κύπριοι : κολαζέσθωσαν. Ἡμέριος Κυπρίοις : Κυπρίοις Ἡμέ-
ριος κινδυνεύουσιν : κινδυνεύουσιν ἡγοῦνται : ἡγοῦντο οὐτέ :
οὔτε Τὶ δέ : Τὶ δὲ (τὸ δὲ κατὰ διόρθωσιν ἐκ τοῦ
τὸ πρῶτον γραφέντος δαί) διότι : διότι σ. 33 D

Διὰ τί ; Ὅτι : διότι ὅτι μεθόριοι : μεθόριον τὴν τε ὑμετέραν
καὶ τὴν ἡμετέραν : τῆς τε ἡμετέρας καὶ τῆς ὑμετέρας ὑμετέρα :
ἡμετέρα περιπεπτωκέναι : περιπεπρακέναι σ. 36 A ἴσης : ἴσης
πάσης γεγεννημένοις : γεγεννημένοις ἐπὶ σ. 36 B ἡμετέρων : ὑμετέρων
λοιπόν : λοιπὸν κατὰ διόρθωσιν ἐκ τοῦ τὸ πρῶ-
τον γραφέντος λυπὸν ἀποκαταστήσαι : ἀποκαταστήσεις
σ. 36 C ἐλευθέρους διατελοῦντας : ἐλευθεροῦντες. τῆς τοῦ : τοῦ
ριβ'.

Ἐπιγραφὴ. Θεοκτίστῳ Κλαυδιουπόλεως : Θεοκτίστῳ μητρο-
πόλῃ Κλαυδιουπόλεως

σ. 329, A λύπης : λυπούσης δὲ τῶν : καὶ τῶν οὖν οὐκ : οὐκ
ἔστι : ἔστι ὅταν : ὅτ' ἂν
ρλ'.

Ἐπιγραφὴ. Ἰγνατίῳ Κυαικοῦ : Ἰγνατίῳ Κυζίκου.

σ. 349 B δι' αὐτῶν : καὶ δι' αὐτῶν παρορηκότος : παρορηκότος
διετελοῦμεν : διατελοῦμεν ἡμῖν παρασχομένης : παρασχομένης
ἡμῖν πλὴν τῷ ἁγίῳ Θεῷ : Τῷ ἁγίῳ Θεῷ πάλιν. πλέον : πλείω
ὁμαλότητός τινος ἐπιτεύξεται : ὁμαλότητος τινὸς ἐπιτεύξεται.
Ἐρρωμένον σε δὲ φυλάξει ὁ κύριος, ὑπερευχόμενον τῆς ἡμῶν με-
τριότητος.

ρη'.

σ. 345, C ὅλως : ὄντως

σ. 348, A ἀνθρωπὸν σε : ἀνθρωπον Ὅτι : Ὅτι τὸ ὅταν :
ὅτ' ἂν (δὲς) ὑπερευχόμεθα : ὑπερευχόμεθα τέκνον : τέκνον
ἡμῶν ἀσχημοσύνη : αἰσχύνη σ. 348 B τῆς τοῦ Θεοῦ : τῆς τοῦ
Χριστοῦ πάντως : πάντων ὑπόμνησιν ἡμῶν : ὑπόμνησιν ἐπι-
φέρειν : φέρειν ἐπεικείας : ἐπεικίας σ. 348 C καθὼς περ :
καθὼς περ ὑπάρχειν : ὑπάρχει βασανίζοντα : βασανίζοντα. Ἐρρωμέ-
νον σε διαφυλάξει ὁ κύριος, τῆς ἡμῶν ὑπερευχόμενον μετριότητος.
ρλα'.

σ. 349, C ἐπὶ τὸ γράψαι : γράψαι κοινωνήσιν : κοινωνήσων
ἐσόμεθα : ἐπόμεθα

ρλβ'

Ἐπιγραφὴ. ὑπερορία : ἔξορία.

σ. 349 D. Τέκνα ἐμὰ, τὸ πικρὸν ἄλγημα τῆς ἐμῆς ταπεινῆς δια-
λανθάνει : τὸ πικρὸν ἄλγημα, τέκνα ἐμὰ, τῆς ἐμῆς διαλανθάνει τα-
πεινῆς. ἐν φρόνημα καὶ μιᾶς κίνημα : ἐν κίνημα καὶ μιᾶς φρό-
νημα Τί οὖν ; Ἡ : τί οὖν ἢ ἀληθῶς : ἀλληθῶς. παραδόχων :
παραδόξων

σ. 352 A ῥυομένου : ῥυομένους τηρουμένου : τηρουμένους
οὐ διατεμεῖ : οὐδὲ τεμεῖ ὑπενδώσει : ὑπενδώσει ἐκποδῶν : ἐκ-
ποδῶν ἀπέναντι τῶν λέξεων ἄρα—οἰκονομήσει γέγραπται ἐν
τῇ ὡς τῇ αὐτῇ χειρὶ ἢ λέξις «ἀφανῆ».

ρηζ'

Ἐπιγραφὴ. Λέοντι σπαθαρίῳ καὶ κριτῇ Παφλαγονίας :
Θεοδώρου Κυζίκου Λέοντι πρωτοσπαθαρίῳ καὶ κριτῇ Παφλαγονίας.

σ. 345 B οὕτω δῶρον : δῶρον προβάτια : προβάτεια

σ. 345 C τὸ τοὺς : τῷ τοὺς τροφῆς : τροφὸν συντροφᾶν :
σύντροφᾶν ὅρα ὅπως : ὅρα διαλείπης : διαλείπης.

ρκς'

Ἐπιγραφή. Ἰγνατίῳ μαγίστῳ γεγονότι, μονάσαντι δὲ ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἀγρῷ : Ἰγνατίῳ μαγίστῳ μονάσαντι ἐν τῷ μεγάλῳ ἀγρῷ.

σ. 344 C ταύτην : ταύτας

σ. 344 D ἀγαθός : ἀγαθὸς Θεὸς μὲν τὴν : μὲν τὴν σὴν τοῖς. βουλομένοις : τῆς... βουλομένης χαρισαμένης : χαρισαιμένης. Γρ. χαρισάμενος. ἔξ ἀρχῆς καὶ σπουδῆς ὑπάρχειν : καὶ σπουδῆς ἔξ ἀρχῆς ὑπάρχει ἔοικεν : ἔοικε εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν : τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ

σ. 345 A τούτους : τούτου δικαίως : δίκαιον

σ. 345 B πρὸς ἐκείνους ἀπείργει : πρὸ ἐκείνου ἀπείργειν ὑμῶν εὐχῶν : εὐχῶν ὑμῶν προαιρέσεως : προαιρέσεως. Ἐρρωμένον σε διεφυλάξοι Θεὸς τῆς ἡμῶν ὑπερευχόμενον ταπεινότητος.

μζ'

Ἐπιγραφή. Κωνσταντίνῳ παρακοιμωμένῳ παραμυθητικὴ ἐπ' ἀδελφῇ κοιμηθείσῃ.

ρλδ'

Ἐπιγραφή. Τῷ αὐτῷ (Πέτρῳ ἀρχιεπισκόπῳ Ἀλάντας) : Τῷ αὐτῷ (Κωνσταντίνῳ παρακοιμωμένῳ).

σ. 353 D τῶν ἡνωμένων : τοῖς ἡνωμέν (ἦτοι τὸ μὲν πρῶτον «τοῖς ἡνωμένοις», εἶτα δὲ κατὰ διόρθωσιν τῶν ἡνωμένων) ἀδυμεῖν : ἀδυμεῖν ἀπόθου μετὰ τῆς : μετὰ τῆς τοῦ

σ. 356 A ἐνούμενος : ἐνούμενοι

ρλγ'

σ. 352 C εὐλογος : εὐκολος γράμματος : πράγματα ὑμῖν : ἡμῖν οὐδὲ πρὶν : οὐ τὰ πρὶν

σ. 352 D βαρυτέραν; Τί γὰρ βαρύτερον : βαρύτερον ἀμνημονεῖν. Θεοῦ : ἀμνημονεῖν καὶ Θεοῦ γὰρ ἔστι : γὰρ ἔστι ὁ φθόνος : οὐ φθόνος

σ. 353 A ἀπολείψαντας : ἀπαλείψαντας ; σὲ : σε αἰτιάσεται : αἰτιάσεται ἐγκαλέσει : ἐγκαλέσειεν ψευδομένην : ψευδομένου τὸν λογισμόν : τῶν λογισμῶν ἀπολαύειν ἡδονῆς : ἡδονῆς μηκέτι ; μηκέτι (καὶ σ. 353)

σ. 353 B εἴπερ τινός : εἴπερ τινος ἐπεισέρχεται : ὑπεισέρχεται προσενθυμοῦ : προσενθυμοῦμεν τό τι : τοῦδὲ

σ. 353 C ἦκει : ἦκη τε καί : τε ἐπιλείπεν σε : ἐπιλείπειν τοιούτοις γάμοις : τὸ τοιούτῳ γάμῳ ἡγεμόνι τοῦ ἔθνους : τοῦ ἔθνους ἡγεμόνι ἤδη φθιάσασαν : φθιάσασαν ἤδη.

μ'.

Ἐπιγραφή. Μαλακίνῳ : Μαλακινῷ.

σ. 228 D ἀπορρίπτει : ἀπερρίπτει

τυγχάνοντες : δίκαιοι τυγχάνοντες ἔτυχόν τινος : ἔτυχον τινός

σ. 229 A ἀπαρέσκη : ἀπαρέσκει

ριε'.

Ἐπιγραφή. Τῷ μητροπολίτῃ Ἀντιοχείας : Εὐθυμῷ μητροπολίτῃ Ἀντιοχείας.

σ. 332 B βεβλήσθαι : βεβλησθαι σοὶ καὶ : σοὶ

σ. 332 C Οἶδα μὲν γὰρ ὡς καὶ εἰ : οἶδαμεν γὰρ ὡς εἰ καὶ διοχλοῦν ἦν : διοχλεῖσθαι εἰ θάττον : θάττον

ρκ'.

σ. 337, D συνεχόντων κακῶν τὴν ἡμετέραν ψυχὴν : συνεχόντων τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ. Πάτερ : ὦ πάτερ τροπῆς : προτροπῆς, δέ μοι : δὲ συνοδυρομένων : συνωδυνωμένων ἐπισταμένων : ἐπισυνισταμένης.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρῳ λεπτομεροῦς περιγραφῆς τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν Ε' καταλοίπου τοῦ Λάμπρου γίνεται ὀρθὸν ὅτι ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ περιεχομένων ἀξία δημοσιεύσεως εἶνε ἡ πρὸς ἐκδόσιν ἐτοίμη¹ περιγραφὴ τοῦ κώδικος τῆς Βιέννης phil. gr. 342 καὶ αἱ ἐκ τούτου ὡς καὶ ἐκ τοῦ κώδικος Ὁξωνίου Misc. 242 ἀντιγεγραμμέναι ἐπιστολαί, αἱ ἐπίσης ἐτοιμοὶ πρὸς ἐκδόσιν². Ἐκδίδομεν λοιπὸν κατωτέρῳ τὴν περιγραφὴν τοῦ κώδικος τῆς Βιέννης phil. gr. 342 καὶ τὰς ἀντιγεγραμμένας ἐπιστολάς.

Κ. Ι. Δ.

1. Παραλείψεις τινὲς ἐλάχισται, ἀναφερόμεναι ἰδίᾳ εἰς παραπομπάς, συνεπληρώθησαν.

2. Εἰ καὶ αἱ ἐπιστολαὶ πᾶσαι εἶνε ἐτοιμοὶ πρὸς ἐκδόσιν, νομίζω ὅτι αἱ κριτικαὶ ὑποσελίδισαι παρατηρήσεις ἐπιστολῶν τινῶν δὲν ἔχουσιν ἐπιθεωρηθῆ καὶ συμπληρωθῆ. Ἐμείναν ἐν τούτοις ὡς ἔχουσιν.

Ο ΒΙΕΝΝΑΙΟΣ ΚΩΔΙΞ PHIL. 342

Ὁ ἐν τῇ καίσαρσβασιλικῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Βιέννης κώδιξ Phil. 342 σχήματος μικροῦ ὀγδόου, συνιστάμενος ἐκ φύλλων ἐν ὧν 214 καὶ γεγραμμένος ἐπὶ περγαμινῇ τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα, περιέχει περισπούδαστον συλλογὴν ἐπιστολῶν, ὧν πλεῖστα ὅσαι ἀνέκδοτοι. Μελετήσας δ' αὐτὸν τὸν χειμῶνα τοῦ 1875, σκόπιμον θεωρῶ ν' ἀνακοινώσω δι' ὅσον ἔνεστι μακροτέρων τὰ περὶ αὐτοῦ¹ καὶ ἐκδώσω τὰς ἐν αὐτῷ ἀνεκδότους ἐπιστολάς, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἡ περιγραφὴ αὐτοῦ παρὰ τῷ Nessel καὶ τῷ Lambecius εἶνε ὑπὲρ μέτρον σύντομος. Καὶ ἀντεγράφησαν μὲν προφανῶς αἱ ἐν τῷ κώδικι τούτῳ περιλαμβανόμεναι ἐπιστολαὶ χάριν ἀσκήσεως τῶν ἐπιστολογραφούντων ὡς πρότυπα ἐπιστολογραφίας, ἀλλ' εὐτυχῶς δὲν συνέβη ὅ τι συνήθως ἐν τοῖς τοιούτοις ἐπιστολαρίοις. Καὶ δι' ἐν αὐτοῖς, ὡς γνωστόν, τὸ ὄνομα τῶν ἀποδεκτῶν παρασιωπᾶται, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ἀπαντῶντα κύρια ὀνόματα ἀντικαθίστανται διὰ τοῦ $\phi^d = \phi^d \text{ειναι}$ μεταβαλλομένων οὕτω τῶν ἐπιστολῶν εἰς ἀπλοῦς τύπους. Ἀλλ' ὁ βιβλιογράφος τοῦ Βιενναίου κώδικος διετήρησε τὰ τε ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς κύρια ὀνόματα καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἀποδεκτῶν ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς, καὶ μόνον τῶν γραφάντων τὰς ἐπιστολάς τὰ ὀνόματα παρέλιπε πλην ἢ σπανίως. Ἀλλὰ δι' οὓς λόγους θὰ ἐκθέσω ἐν τέλει τῆς ἀνὰ χειρὸς περιγραφῆς οἱ πλεῖστοι τῶν γραφάντων τὰς ἐπιστολάς ἀνευρίσκονται καὶ ὡς ἐκ τούτου ἄξιός πολλαῦ λόγου εἶνε ὁ εἰρημένος κώδιξ.

Ὁ κώδιξ εἶνε ἀκέφαλος καὶ κολοβός. Εἶνε δὲ σήμερον τετραγμένη ἢ τάξις τῶν φύλλων. Τὸ σημερινὸν φ. 1α ἀρχεται ἀπὸ τοῦ τέλους ἀκεράλου ἐπιστολῆς, ἀρχομένου μὲν διὰ τῶν λέξεων «καὶ τὴν πρὸς σέ ἐγγύτητα ἀλλ' εἰς ἀπόδειξιν πλείονος ἀνδρείας», λήγοντος δὲ ἐν τῷ ἐνάτῳ στίχῳ ὧδε· «προσαχθέντα σοι παρ' ἡμῶν εὐποιίας», ἔπεται δ' ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ βραχεῖα ἐπιστολὴ ἐπιγραφομένη «Τῷ ἀδελφῷ μαγίστρῳ». Ἐν δὲ φ. 1β ἀρχονται τύποι ἐπιστολῶν ὑπὸ

1. Τὰ ἐμὰ σημειώματα συνεπληρώθησαν ἐν ὀλίγοις τοῖς σημείοις ἐκ τῆς εἰς ἐρωτήματά μου τινα ἀπαντήσεως τοῦ μακαρίτου βιβλιοφύλακος τῆς Βιενναίας βιβλιοθήκης διδάκτορος Ἀλφρέδου Gödlin von Tiefenau ἐν ἐπιστολῇ τῆς 24 Μαρτίου (5 Ἀπριλίου) 1895.

τὴν γενικὴν ἐπιγραφὴν «Ἐπιστολαὶ ἐπίτοιμοι καὶ ἀναγκαῖαι», ὧν πρώτη «Παρανενετική». Ἀρχ. «Ζηλωτὴς αἰεὶ βέλτιστε γενοῦ τῶν ἐναρέτων ἀνδρῶν». Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται, ἐξαραιμένον σποραδικῶν τινῶν προσβητῶν ἀντιστοιχοῦναι καθ' ὅλον πρὸς τοὺς Ἐπιστολιμαίους χαρακτήρας τοῦ Ψευδολαβανίου. Ἐν τέλει δὲ τοῦ φ. 4α ἔχομεν τὴν ἐπιγραφὴν «Παραθαυροντική». Τὰ τέσσαρα ταῦτα πρώτα φύλλα μεταθετέα μετὰ τὸ φ. 124 β μετὰ τῶν δύο πρώτων καὶ τῶν δύο τελευταίων φύλλων τοῦ νῦν ἐλλιποῦς, ἀλλὰ διὰ τῆς μεταθέσεως ταύτης συμπληρουμένου τετραδίου 13', ὅπου τότε τὸ νῦν ἀκέφαλον τέλος τῆς ἐν ἀρχῇ ἐπιστολῆς τὸ ἀρχόμενον διὰ τῶν λέξεων «καὶ τὴν πρὸς σέ ἐγγύτητα» καὶ λήγον «παρ' ἡμῶν εὐποιίας» προσαρμόζεται ὡς συνέχεια τῆς ἐν τῷ κώδικι ὑπ' ἀρ. 6α ἐπιστολῆς τοῦ Θεοδώρου μητροπολίτου Κυζίκου, ἀκολουθεῖ δ' ἡ κατωτέρω ὑπ' ἀρ. 98. Τάσσονται δ' εἰτα μετὰ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην τὸ κείμενον τῆς ἐπιστολῆς ἥτις ἐν τέλει τοῦ φ. 4β ἐπιγράφεται «Παραθαυροντική», καὶ οἱ ἐπιστολικοὶ τύποι οἱ φέροντες τὰς ἐπιγραφάς «Ἀναθετική», «Μικτὴ ἐκ διαφόρων χαρακτήρων», «Ἄλλη» κτλ. μέχρι τῆς ἐν φ. 135β ἐπιστολῆς «Ἰωάννη Πατρικίῳ» τῆς πρώτης τῶν τοῦ Νικήτα μαγίστρου.

Τοιαύτης μεταθέσεως γινομένης, ὁ κώδιξ ἀρχόμενος ἀπὸ τετραδίου β' διὰ τῆς ἀνεπιγράφου ἐπιστολῆς τῆς ἀρχομένης διὰ τῶν λέξεων «Χαλεπὰ τὰ γεγενημένα», μένει οὐχ ἥττον καὶ πάλιν ἀκέφαλος. Ἡ δὲ τάξις τῶν τετραδίων ἔχει οὕτω. Τὰ μὲν ὑπ' ἀρ. β'—κ' βαίνουνσι τακτικῶς καί, καθ' ἃ φαίνεται, ὁρθῶς. Ἔπονται δὲ συγκεχυμένα τὰ κα', ἐκ φύλλων ἑπτὰ, τὸ κβ', ἐκ φύλλων ὀκτώ, τὸ κγ', ἐκ φύλλων ἑπτὰ, τὸ κδ', ἐκ φύλλων ὀκτώ, τὸ κε', ἐκ φύλλων ὀκτώ, τὸ κς', ἐκ φύλλων ἑπτὰ ἀνευ τινὸς κενοῦ, τὸ κζ', ἐκ φύλλων ἑξ, τὸ φ. 202 (;), τὸ κη' ἐκ φύλλων ὀκτώ καὶ τὸ ἐλλιπὲς καὶ κολοβόν ἐκ μόνων τεσσάρων φύλλων κθ' τετράδιον.

Κατὰ τὴν τάξιν ταύτην ἀναγράφω ἐνταῦθα τὰ περιεχόμενα τοῦ κώδικος. Σημειωτέον δ' ὅτι αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν ἐπιστολῶν ἦσαν γεγραμμέναι διὰ χρυσοῦ, ὅστις ποῦ μὲν διατηρεῖται καλῶς, ποῦ δ' ἔχει ὠχρίασαι.

1 (φ. 5α. Ἐπιστολὴ ἀνεπίγραφος. Ἀρχ. «Χαλεπὰ τὰ γεγενημένα». Εἶνε δὲ ἡ τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου (ἐκδ. Migne Patrologia graeca Τόμ. NB' ἀρ. 4ε'. Παιανίφ).

- 2 (φ. 5β). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Τὰ κύματα ταῖς πέτραις» (Ἰωάννου Χρυσοστόμου ἡζ' Ἀμπρούκλη).
- 3 (φ. 6β). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Μακρὸν ἐσίγησας χρόνον» (Ἰωάννου Χρυσοστόμου ρε'. Πενταδία διακόνω).
- 4 (φ. 7α). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Οἶδας καὶ αὐτὸς (Ἰωάννου Χρυσοστόμου ἡζ'. Ὑπατίω πρεσβυτέρω).
- 5 (φ. 7α). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Οὕτως ἡλγήσαμεν (Ἰωάννου Χρυσοστόμου ἡη'. Χαλκαδίω),
- 6 (φ. 7β). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Ἐμοὶ μὲν περισπούδαστον» (Ἰωάννου Χρυσοστόμου ἡθ'. Ἀσυγκριτίω).
- 7 (φ. 8α). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Τοῦτο καὶ ἡμῖν» (Ἰωάννου Χρυσοστόμου ρ'. Μαρκελλίω).
- 8 (φ. 8α). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Τί φῆς; Πλείονά σοι» (Ἰωάννου Χρυσοστόμου ρβ'. Θεοδότῳ).
- 9 (φ. 9α). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Ἀκρω μὲν διώκισμαι (Ἰωάννου Χρυσοστόμου ργ'. Ἀμπρούκλη).
- 10 (φ. 9β). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Εἰ καὶ πολὺν χρόνον» (Ἰωάννου Χρυσοστόμου ρη'. Οὐρβικίῳ).
- 11 (φ. 10β). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Τί τοῦτο; Ὁ τοσαύτην περὶ ἡμῶν (Ἰωάννου Χρυσοστόμου ρι'. Βάσσῳ ἐπισκόπῳ).
- 12 (φ. 11α). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Εἰ μὲν οἷόν τε ἦν ἐλθεῖν (Ἰωάννου Χρυσοστόμου ριβ'. Θεοδώρῳ ἐπισκόπῳ).
- 13 (φ. 11β). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Πῶς διαλάμπει σαφῶς (Ἰωάννου Χρυσοστόμου σμ'. Κάστῳ πρεσβυτέρῳ).
- 14 (φ. 12α). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Καὶ ἐν τούτῳ ἐθαύμασά σου (Ἰωάννου Χρυσοστόμου σμα'. Κυριακῷ πρεσβυτέρῳ).
- 15 (φ. 12β). «Λέοντι Συλέου Νικόλαος πατριάρχης». Ἀρχ. «Ἀ μὲν πρότερον ἐγράφη (Migne, Patrologia graeca Τόμ. ΡΙΑ' ἀρ. ρκθ' σ. 347).
- 16 (φ. 13β). «Νικήτα Ἀθηνῶν». (Νικολάου Α' πατριάρχου αὐτόθι ἀρ. ριγ' σ. 330). Ἀρχ. «Καὶ κυβερνήτης ἄριστος».
- 17 (φ. 14β). «Τῷ ἀμφοῖ Κρήτης». Ἀρχ. «Πᾶσα ἐπίγειος ἔξουσία (Νικολάου Α' πατριάρχου αὐτόθι ἀρ. α' σ. 23). Τὸ φ. 15β τελευτᾷ «ἀρετὴν ἀποβλε», τὸ δὲ φ. 16α ἄρχεται «ἀρετῆς ἢ εὐανείας». Κατὰ ταῦτα λείπουν τὰ πρὸς Migne σ. 29 B—32 C [ἀπο-

βλέ]ποντα — πατριάρχης πάσαις ὑποβαλοῦσιν», ἐκπεσόντων ἐκ τοῦ κώδικος ὑπόλοιπων.

18 (φ. 18β). «Θεοκτίστῳ μητροπολίτῃ Κλαυδιονπόλεως». Ἀρχ. «Ὅσης ἐστὶν εἰκὸς ἐγγίνεσθαι χαρῆς» (Νικολάου Α' πατριάρχου αὐτόθι ἀρ. ριβ' σ. 327).

19 (φ. 19α). «Ἰγνατίῳ Κυζίκου». Ἀρχ. «Εἰ καὶ ὀψὲ καὶ μόλις» (Νικολάου Α' πατριάρχου αὐτόθι ἀρ. ρλ' σ. 350).

20 (φ. 19β). «Τρύφωνι μονάζοντι». Ἀρχ. «Μεγάλην παράκλησιν» (Νικολάου Α' πατριάρχου αὐτόθι ἀρ. ρλα' σ. 350).

21 (φ. 20α). «Γρηγορίῳ Ἐφέσου καὶ Φωτίῳ Ἡρακλείας οὖσιν ἐν ἑξορίᾳ». Ἀρχ. «Οὔτε ὑμᾶς τὸ πικρὸν ἄλγημα» (Νικολάου Α' πατριάρχου αὐτόθι ἀρ. ρλβ' σ. 350).

22 (φ. 21α). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Κάλλιστα μὲν ὑμῖν». Ἐπιγράφεται μὲν τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν εὐρίσκεται μεταξὺ τῶν παρὰ τῷ Migne ἐπιστολῶν τοῦ πατριάρχου Νικολάου.

23 (φ. 25α). «Νικολάῳ μητροπολίτῃ». Ἀρχ. «Ὅσῃ μὲν εὐλάβειαν». Ἐπιστολὴ ἀγνώστου.

24 (φ. 32β). «Θεοδώρῳ χαρτοφύλακι». Ἀρχ. «Πονηρὰ μὲν εἰργάσαντο». Ἐπιστολὴ ἀγνώστου. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην παρασημειοῦται ὁ ἀραβικὸς ἀριθμὸς 10.

25 (φ. 34β). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Ἐμοὶ μὲν ἀνδρί», Ἐπιστολὴ ἀγνώστου.

26 (φ. 38β). «Τοῦ αὐτοῦ τῇ συνόδῳ». Ἀρχ. «Μήτε κατὰ τῆς τοῦ αὐτοκράτορος». Ἐπιστολὴ ἀγνώστου.

27 (φ. 40α). «Τοῦ αὐτοῦ Εἰς τὸν Αὐτοκράτορα». Ἀρχ. «Εἰ τοσοῦτον ἢ λοῖδορος γλῶσσα». Ἐπιστολὴ ἀγνώστου.

28 (φ. 40β). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Ἀφασία μή τις». Ἐπιστολὴ ἀγνώστου.

29 (φ. 43α). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Οὐκ ἦν, ὡς οἶμαι». Ἐπιστολὴ ἀγνώστου.

30 (φ. 46β). «Τοῦ Πρωτονοταρίου». Ἀρχ. «Οἶδα σαφῶς ὡς ἐπιχειρῶν σε τῆς ἀθυμίας ἀπάγειν». Ἀγνώστον τίς ὁ γράψας πρωτονοτάριος.

31 (φ. 47β). «Τοῦ πρωτοασηκηγήτης». Ἀρχ. «Τί δαὶ (ἐ) ἔμελλον νῦν». Ἀγνώστον τίς ὁ γράψας πρωτοασηκηγήτης.

32 (φ. 48β). «**Βάρδα μοναχοῦ** Εἰς Βασίλειον μάγιστρον τὸν τοῦ κανικλείου». Ἀρχ. «Γύναιον ἡπορημένον».

33 (φ. 49α). «Τῷ αὐτῷ». Ἀρχ. «Συνεχῶς ἐνοχλεῖν». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Βάρδα**.

34 (φ. 50α). «Εἰς τὸν γραμματικὸν Μιχαήλ». Ἀρχ. «Ἐκαρτέρουν ἄν». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Βάρδα**.

35 (φ. 51α). «Τῷ κυρῷ Σεργίῳ». Ἀρχ. «Συνεχῶς μου καθάπτεται». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Βάρδα**.

36 (φ. 51α). «Παύλῳ ὑποδιακόνῳ». Ἀρχ. «Ὅσης ἡμῖν παρηγορίας». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Βάρδα**.

37 (φ. 51β). «Εἰς τὸν μυστικὸν Ἰωάννην τὸν Μαρμαράν». Ἀρχεται «Εἰ μὲν ἐπιρροεπῶς εἶχες». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Βάρδα**.

38 (φ. 52β). «**Θεοδώρου μητροπολίτου Κυζίκου** Κωνσταντίνῳ βασιλεῖ». Ἀρχ. «Ἐκ τῆς Κυζίκου».

39 (φ. 54α). «Τῷ αὐτῷ». Ἀρχ. «Πῶς σοι παραστήσω». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

40 (φ. 56α). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Νῦν οἶδα ὅτι οὐ πάνυ». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

41 (φ. 58α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Εἰ καὶ ἀπηνήνατό» Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

42 (φ. 59β). «Τῷ βασιλεῖ». Ἀρχ. «Τῆς ἀχθοφόρου δουλείας». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

43 (φ. 60α). «Τῷ αὐτῷ». Ἀρχ. «Τὸ μὲν μέγεθος». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

44 (φ. 60β). «Τῷ Μαλαΐνῳ ὡς ἀπὸ τοῦ βασιλέως Ρωμανοῦ». Ἀρχ. «Νῦν ἔγνων πάτερ». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

45 (φ. 63α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Ἔδει νῦν μᾶλλον». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

46 (φ. 63β). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Οὔτε νόμους φιλίας». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

47 (φ. 64α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Εἴμαρτό μοι». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

48 φ. 65α. «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Οὐκ ἔδει καὶ σέ». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

49 (φ. 65β). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Εἰ καὶ οἱ φίλοι μου». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

50 (φ. 66α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Ἦκουσα, ποθεινότητα». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

51 (φ. 67α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Ἐάν ἤδη σοι». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

52 (φ. 67β). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Ξενοφῶν φησιν». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

53 (φ. 68α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Εἰ δὲ μὴ ἐξεγένετο». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

54 (φ. 68β). «**Τοῦ αὐτοῦ** εἰς τὸν βασιλέα». Ἀρχ. «Εἰ καὶ πάντων». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

55 (φ. 69α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Εἰ σοι καθαρὸν νόσων». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

56 (φ. 69α). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Ἐπεὶ καὶ πρεσβεῖα φίλων». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

57 (φ. 69β). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Ἐάν μήτε τὸ σῶμα». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

58 (φ. 70α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Ὑμῖν μὲν αἱ πόλεις». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

59 (φ. 70β). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Εἰ ἤδη ποτέ». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

60 (φ. 70β). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Χαῖρέ μοι, ὦ φίλος». Πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

61 (φ. 71α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Ἡ πυρσαίνουσα μίτρος». Εἶνε ἡ μ' τῶν ἐπιστολῶν τοῦ **Φιλοστράτου** παρὰ Hercher Epistolographi Graeci σ. 479.

62 (φ. 71α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Οὐ ποιεῖ ἀγρός». Εἶνε ἡ β' τῶν ἐπιστολῶν τοῦ **Κράτητος** παρὰ Hercher ἐνθ' ἀν. σ. 210.

63 (φ. 71α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Διαπτύεις μου τὸν τρίβωνα». Εἶνε ἡ γ' τῶν ἐπιστολῶν τοῦ **Διογένους** παρὰ Hercher ἐνθ' ἀν. σ. 257.

64 (φ. 72α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Ἀπάγξασθε, ὅτι θέρμους». Εἶνε ἡ ζ' τῶν ἐπιστολῶν τοῦ **Κράτητος** παρὰ Hercher ἐνθ' ἀν. σ. 209.

65 (φ. 72α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Κροῖσος ἀπέβαλε». Εἶνε ἡ ντ' τῶν ἐπιστολῶν τοῦ **Ἀπολλωνίου** παρὰ Hercher ἐνθ' ἀν. σ. 120.

66 (φ. 72β). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Εἰ μὲν διανοήθης». Εἶνε ἡ ρ' τῶν ἐπιστολῶν τοῦ **Ἀπολλωνίου** παρὰ Hercher ἐνθ' ἀν. σ. 127.

67 (φ. 72β). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Μελέτω ὑμῖν». Εἶνε ἡ γ' τῶν ἐπιστολῶν τοῦ **Κρόπτετος** παρὰ Hercher ἐνθ' ἀν. σ. 208.

68 (φ. 72β). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Οἶα πεπόνθαμεν». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου** ἐν συνεχείᾳ τῆς ὑπ' ἀρ. 60, παρεμβλλομένων μεταξὺ τῶν ὑπ' ἀρ. 61—67 ἐπιστολῶν ἐκ τῶν προσγραφομένων εἰς ἀρχαίους ἐπιστολογράφους.

69 (φ. 73α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Ἀσπάζομαι τὸν φίλον». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

70 (φ. 74α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Ὡν ἔμελλον». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

71 (φ. 75α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Οἱ μὲν ἀγαθοί». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

72 (φ. 77α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Ἐβουλόμην κύριέ μου». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην παρασημειοῦται ὁ ἀραβικὸς ἀριθμὸς 35.

73 (φ. 77β). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Πολλή σοι χάρις ἀδελφέ». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

74 (φ. 78α). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Τὰ ἐξ ὁποῦ στύρακος». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

75 (φ. 79α). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Οἱ μὲν κηροὶ χρυσῷ». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην παρασημειοῦται ὁ ἀραβικὸς ἀριθμὸς 38.

76 (φ. 79β). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Τὸν τῆς μετὰ ταῦτα σιγῆς». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

77 (φ. 80α). «Βασιλείῳ Χαλδίας». Ἀρχ. «Καὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς συμπαθείας». Εἶνε ἡ ρκη' τῶν ἐπιστολῶν **Νικολάου Α' πατριάρχου** παρὰ Migne Patrologia graeca Τόμ. ΡΙΑ' σ. 345.

78 (φ. 82α). «Λέοντι πρωτοσπαθαρίῳ καὶ κριτῇ Παφλαγονίας». Ἀρχ. «Οὐδὲν δῶρον ἡδύ». Εἶνε ἡ ρκζ' τῶν ἐπιστολῶν **Νικολάου Α' πατριάρχου** παρὰ Migne ἐνθ' ἀν. σ. 345.

79 (φ. 82α). «Ἰγνατίῳ μαγίστῳ μονάσαντι ἐν τῷ Μεγάλῳ ἀγρῷ». Ἀρχ. «Καὶ νῦν καὶ πρότερον». Εἶνε ἡ ρκζ' τῶν ἐπιστολῶν **Νικολάου Α' πατριάρχου** παρὰ Migne ἐνθ' ἀν. σ. 344.

80 (φ. 83β). «Τῷ αὐτῷ». Ἀρχ. «Οὐκ ἀγνοοῦμεν ὅσα». Εἶνε ἡ ρκε' τῶν ἐπιστολῶν **Νικολάου Α' πατριάρχου** Ἀδήλῳ παρὰ «Migne» ἐνθ' ἀν. σ. 344.

81 (φ. 84β). «Κωνσταντίνῳ παρακοιμώμένῳ ἐπὶ ἀδελφῇ κοιμηθείῃ». Ἀρχ. «Οἶδα τέκνον ἡμῶν». Εἶνε ἡ μζ' τῶν ἐπιστολῶν **Νικολάου πατριάρχου** παρὰ Migne ἐνθ' ἀν. σ. 236.

82 (φ. 87β). «Τῷ αὐτῷ». Ἀρχ. «ἡ σωματικὴ διάστασις». Εἶνε ἡ ρλδ' τῶν ἐπιστολῶν **Νικολάου Α' πατριάρχου** Πέτρῳ Ἀλανίας παρὰ Migne ἐνθ' ἀν. σ. 353. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην παρασημειοῦται ὁ ἀραβικὸς ἀριθμὸς 45.

83 (φ. 88α). «Πέτρῳ ἀρχιεπισκόπῳ Ἀλανίας». Ἀρχ. «Τὰ μὲν ἄλλα τοῦ γράμματος». Εἶνε ἡ ρλγ' τῶν ἐπιστολῶν **Νικολάου Α' πατριάρχου** παρὰ Migne ἐνθ' ἀν. σ. 352.

84 (φ. 90β). «Μαλακινῷ πατρικίῳ». Ἀρχ. «Οὐκ ἠλγήσαμεν ἐπὶ τοῖς ὄνειδισμοῖς». Εἶνε ἡ μ' τῶν ἐπιστολῶν **Νικολάου Α' πατριάρχου** Μαλακίνῳ Πατρικίῳ παρὰ Migne ἐνθ' ἀν. σ. 228.

85 (φ. 91α). «Τῷ μητροπολίτῃ Ἀντιοχείας». Ἀρχ. «Ὁδυνηρὰν ἀγγελίαν ἀκούσαντες». Εἶνε ἡ ριε' τῶν ἐπιστολῶν **Νικολάου Α' πατριάρχου**. Εὐθυμίῳ Ἀντιοχείας παρὰ Migne ἐνθ' ἀν. σ. 332. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην παρασημειοῦται ὁ ἀραβικὸς ἀριθμὸς 48.

86 (φ. 91β). «Τρύφωνι μονάζοντι». Ἀρχ. «Καὶ τὸ δῶρον γλυκύ». Εἶνε ἡ ρκ' τῶν ἐπιστολῶν **Νικολάου Α' πατριάρχου** παρὰ Migne ἐνθ' ἀν. σ. 337.

87 (φ. 91β). «Εὐγενίῳ κουβικουλαρίῳ». Ἀρχ. «Ἔτησας ἡμᾶς τιμιώτατε». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην παρασημειοῦται ὁ ἀραβικὸς ἀριθμὸς 50.

88 (φ. 96α). «Νικηφόρῳ ξενοδόχῳ Πυλῶν». Ἀρχ. «Τὰ μὲν ὑμέτερα θεοῦ χάριτι». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

89 (φ. 101β). «Ἰωάννῃ κοιτωνίτῃ ἐκπεσόντι παραμυθητική». Ἀρχ. «Πρὸς μὲν ἄλλον τινὰ τῶν ἀγεννεστέρων». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

90 (φ. 106α). «Ἄλλη». Ἀρχ. Πολλαῖς ἡμᾶς ὕβρεσι βάλλει». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

91 (φ. 107α). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Κατ' ἀγροὺς ἐξιόντι». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

92 (φ. 108α). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Ἐβουλόμην μὴ ρήμασιν». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

93 (φ. 110β). «Παύλῳ ἡγουμένῳ καὶ θείῳ». Ἀρχ. «Σὺ μὲν, ὁ μισκάρει πάτερ». Ἐγράφη ὑπὸ **Νικήτα Πιπλογόνο**, οὗ θεῖος ἦτο ὁ ἡγούμενος Παῦλος. Πρβλ. De Boor Vita Euthymii σ. 58, 15.

94 (φ. 114α). «Ἀρέθα πρωτοθερόνῳ». Ἀρχ. «Οὐ φαλακρῶ κτεῖς». Εἶνε ἐπιστολὴ τοῦ **Νικήτα Πιπλογόνο** κατὰ τὰ γραφέντα μοι ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνημονί Τόμ. Η' σ. 307 κ. ἐ. ὅπου καὶ ἐξέδωκα αὐτὴν ἐν σ. 301 κ. ἐ.

95 (φ. 118β). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Τί ὅτι οὕτω με ταχέως». Εἶνε μονωδία τοῦ Ῥωμανοῦ Β' ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς πρώτης συζύγου Βέρθας, ἣν ἐξέδωκα ἐν τῷ Bulletin de Correspondance hellénique Τόμ. Β' (1878) σ. 266—273.

96 (φ. 123β). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Χάρις τῷ φιλανθρώπῳ θεῷ». Εἶνε ἐπιστολὴ τοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**.

97 (φ. 124α). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Καὶ πρὶν εἰς ὄψιν ἀλλήλων ἐλθεῖν». Τὸ τέλος, ἀρχόμενον ἀπὸ τῶν λέξεων «καὶ τὴν πρὸς σὲ ἐγγύτητα» καὶ λήγον «παρ' ἡμῶν εὐποιίας» ἐν φ. 1α. Εἶνε ἐπιστολὴ τοῦ **Θεοδώρου Κυζίκου**; εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην παρασημειοῦται ὁ ἀραβικὸς ἀριθμὸς 60.

98 (φ. 1α). «Τῷ ἀδελφῷ μαγίστρω». Ἀρχ. «Τοὺς ἐκ βασιλικῆς σοι κελεύσεως». Ἐπιστολὴ ἀγνώστου.

99 (φ. 1β—4β καὶ 125α—135β). «Ἐπιστολαὶ ἐπίτομοι καὶ ἀναγκαῖαι». α' (φ. 1α). «Παραινετική». Ἀρχ. «Ζηλωτὸς αἶ». —(φ. 4β). «Παραδαρύντική». Ἀρχ. (ἐν φ. 125α). «Ἀφοβος ἔστω τὸ παράπαν» — (φ. 125α). «Ἀναθετική». Ἀρχ. «Δέδοκται μοι τόδε τὸ πρᾶγμα (φ...) «Μικτὴ ἐκ διαφορῶν χαρακτήρων». Ἀρχ. «Οἶδα μὲν ὡς εὐσεβῶς» —(φ...) «Ἄλλη». Ἀρχ. «Σφόδρα καθ' ὑπερβολὴν λελύπηκας», —(φ. 125β). «Ἐπαινετική». Ἀρχ. «Οἱ ἀρετὰς μετιέναι βουλόμενοι». —(φ. 126α). «Πρεσβευτική». Ἀρχ. «Εὐρηκότες τὴν καθαρὰν σου συνελθῶσιν». —(φ. 126α). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Μόλις ποτὲ εὐπορήσαντες». —(φ. 126α). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Τὴν μνήμην τῆς ὑμετέρας ἀγάπης». —(φ. 126β). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Προηγούμενος μὲν τὴν ἱερὰν σου ψυχὴν». Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη φέρει ἐν τῇ ᾧα τὸν ἀριθμὸν λε'· γεγραμμένον ὑπὸ τῆς πρώτης χειρὸς τῆς γραψάσης τὸν κώδικα. —(φ. 127α). Παραμυθητική. Ἀρχ. «Ἀκηκόαμεν περὶ τῆς συμβά-

σης σοι συμφορᾷς. —(φ. 128α). «Παραμυθητική». Ἀρχ. «Λίαν ἡμῶς ἡ ἀποβίωσις». —(φ. 129α). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Θνητοὶ καὶ ἀποθνησκόντες». —(φ...). «Πρὸς ἱερέα ἀσπαστική». Ἀρχ. «Τὴν σὴν θεοτίμητον». —(φ...) «Ἀντεπισταλτική». Ἀρχ. «Τὰ γράμματα τῆς σῆς ἀγάπης». —(φ...). «Παροξυντική». Ἀρχ. «Ἐριδι χρώμενος». —(φ...) «Παραμυθητική». Ἀρχ. «Τὰ σκυθρωπὰ κατὰ θείαν ἀπόρρητον σοφίαν». —(φ...). «Υβριστική». Ἀρχ. «Υπουργὸς τις ὑπάρχων» —(φ...). «Ἀπαγγελτική». Ἀρχ. «Πολεμίων στρατός». —(φ...). «Σχετλιαστική». Ἀρχ. «Ὡ πόση συμβέβηκεν ἡμῖν». (φ...). «Πρεσβευτική». Ἀρχ. «Ὅσον ὕψος ἔλαχε». (φ...). «Ἐπαινετική». Ἀρχ. «Μεγαλόψυχον ὄντα σε, —(φ...) «Ἐγκωμιαστική». Ἀρχ. «Ἐγκωμίων ὡς ἀληθῶς ἄξιος». —(φ...). «Διδασκαλική». Ἀρχ. «Μὴ τοῦτον οἶει τὸν κόσμον». —(φ...). «Ἐλεγκτική». Ἀρχ. «Ὁ λάθρα τι λόγον» —(φ...) «Διαβλητική». Ἀρχ. «Φυλάττου τὸν φαυλότατον δεῖνα» —(φ...). «Ἐπιτιμητική». Ἀρχ. «Μέχρι τίνος ταπεινέ». —(φ...). «Ἐρωτηματική». Ἀρχ. «Ἐντυχὼν τῷδε τῷ συγγράμματι».

Πρβλ. Hinck Die ἐπιστολιμαῖοι χαρακτῆρες des Pseudo-Libanius ἐν τοῖς τοῦ Jahn Jahrbücher Τόμ. 99 (1869) σ. 537 κ. ἐ. Μία τῶν μάλιστα διαφερουσῶν ἐπιστολῶν εἶνε ἡ ἐν φύλλῳ 128α Παραμυθητική, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν παρὰ τῷ Ψευδολιβανίῳ κα' ἐπιστολὴν τοῦ Πρόκλου (Hinck ἐνθ' ἂν.), ἥτις ἐν τῷ Βιενναίῳ κώδικι ἔχει ὥδε·

Λίαν ἡμᾶς ἡ ἀποβίωσις τοῦ μακαρίου ἐλύπησε καὶ πενθεῖν καὶ δακρύειν ἐποίησε· τοιούτου γὰρ φίλου σπουδαίου καὶ παραινέτου ἐστερήμεθα. Δόξα οὖν καὶ αἶνεσις τῶν ἐν σοφίᾳ καὶ ἀκαταλήπτῳ προνοίᾳ τὰς διεξόδους τοῦ θανάτου κυβερνῶντι Θεῷ καὶ τὴν ψυχὴν ἐκάστου ἡνίκα συμφέρει παραλαμβάνοντι. Ἀσπασώμεθα δὴ θεοσεβέστατε καὶ ἀσμενισώμεθα τὴν περὶ ἡμᾶς τοῦ θεοῦ πρόνοιαν. Κοινὸν γὰρ τοῦ θανάτου τὸ ποτήριον καὶ ἡ ὁδὸς ἀπαραίτητος, ἡ μόνη γέφυρα καὶ πάροδος οὐκ ἔχουσα· ἡ θάλα μάχαιρα καὶ ὄψιν οὐ λαμβάνουσα. Οὐ γὰρ βασιλέα φοβεῖται, οὐχ ἱερέα τιμᾷ, οὐ πτωχὸν ἐλεεῖ, οὐ πλούσιον αἰδεῖται, οὐ νεότητος φείδεται, οὐ γῆρει συμπάσχει, ἀλλὰ πάντας ἐπινέμεται καὶ πᾶσιν ἐπίσης ἐπέρχεται καὶ τοῦτο κοινῆς παρηγορίας ἀκεσώδυνον πέφυκε φάρμακον. Φέρε τοιγαροῦν, φέρε γενναίως καὶ τῷ θεῷ εὐχαρίσται καὶ μὴ γίνου καθὰ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. Οὐ γὰρ ἀπέθανεν ἐκεῖνος ὁ θεόφρων, ἀλλ' ἐκ τῆς μοχθηρᾶς

ζωῆς εἰς τὴν ἀνεκτοτέραν καὶ βελτίω μεταβέβηκεν ἐρωμένος καὶ πάσης τὸ λοιπὸν ἀνίας ἐλεύθερος. Πολυέτης διαφυλαχθείης, τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ἀξιούμενος.

100 (φ. 135β). «Ἰωάννη πατρικίῳ». Ἀρχ. «Παρεκύψαμεν εἰς τὸν λειμῶνά σου». Ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ κώδικος Miscellaneus 242 τῆς ἐν Ὁξωνίῳ Βοδληϊανῆς βιβλιοθήκης φ. 194α καὶ τοῦ Vaticanus graecus 906 φ. 91α εἶνε ἐπιστολὴ **Νικῆτα μαγίστρου**.

101 (φ. 136β). «Θεοφάνει πρωτοβεστιάριῳ». Ἀρχ. «Κροῖσος ὁ τῶν Λυδῶν ἡγεμὼν». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**. Πρβλ. Vatic. φ. 91α.

102 (φ. 137β). «Τῷ μητροπολίτῃ Κυζίκου». Ἀρχ. «Τὰς αἰγείρους ἢ ποιήσεις». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**. Πρβλ. Misc. Ὁξωνίου φ. 194β, Vatic. φ. 91β.

103 (φ. 139α). «Τῷ μητροπολίτῃ Νικαίας». Ἀρχ. «Ὁ δύσπατρις ποιητής». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**. Πρβλ. Misc. Ὁξωνίου φ. 195α.

104 (φ. 139β). «Γρηγορίῳ ἀσηκρητί». Ἀρχ. «Οἶδεν ὄρους καὶ θέρος». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**. Πρβλ. Misc. Ὁξωνίου φ. 196β.

105 (φ. 140β). «Ἰωάννη πατρικίῳ καὶ μυστικῷ». Ἀρχ. «Τοὺς Δελφοὺς καὶ τὴν ἐν Δελφοῖς ἀκούεις κατάκληξιν. Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**. Πρβλ. Misc. Ὁξωνίου φ. 197β.

106 (φ. 143α). «Ἰωάννη πατρικίῳ». Ἀρχ. «Ἐμέμψω φίλτατε τοῦ Ῥοδοφύλῃ τὰ γράμματα». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**. Πρβλ. Misc. Ὁξωνίου φ. 198α.

107 (φ. 144β) «Τῷ αὐτῷ». Ἀρχ. «Τὶ καὶ νεκροὺς ἐγείρειν πειρᾷ». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**. Πρβλ. Misc. Ὁξωνίου φ. 199α.

108 (φ. 145β). «Ἰωάννη πατρικίῳ τῷ αὐτῷ». Ἀρχ. «Γῆρας καὶ τὰ τοῦ γήρως συμπτώματα». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**. Πρβλ. Ὁξωνίου Misc. φ. 199β.

109 (φ. 146α). «Θεοφάνει πρωτοβεστιάριῳ». Ἀρχ. «Δύο πολυτευόμενος παρότρεχον. Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**. Πρβλ. Vatic. φ. 92α.

110 (φ. 146β). «Λέοντι». Ἀρχ. «Οὔτε τὸν εὐεργέτην ἐπαινῶ».

Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**. Πρβλ. Vatic. φ. 92β («Λέοντι κοιαίστωρι»).

111 (φ. 147α). «Κοσμῷ μαγίστρω». Ἀρχ. «ὁ Λαέρτου παῖς». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**. Πρβλ. Misc. Ὁξωνίου φ. 147α, Vatic. φ. 92β.

112 (φ. 147 β). «Ἰωάννη πατρικίῳ καὶ μυστικῷ». Ἀρχ. «Ἐντυχόν σου πάλιν τοῖς γράμμασιν». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**. Πρβλ. Misc. Ὁξωνίου φ. 200β, Vatic. φ. 92β («Κωνσταντίνῳ πρωτασηκρητί τῷ Κόμβῳ»).

113 (φ. 148β). «Κωνσταντίνῳ τῷ Κόμβῳ». Ἀρχ. «ὦ Ζεῦ τεράστιε». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**. Πρβλ. Misc. Ὁξωνίου φ. 201α, Vatic. φ. 93α.

114 (φ. 149β). «Ἰωάννη πατρικίῳ». Ἀρχ. «Ἐσκώψας ἐς τὴν Ἑρμῶτον». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**.

115 (φ. 151α). «Ἰωάννη τῷ αὐτῷ». Ἀρχ. «Πάλιν ἤδη τὸ γλυκύ». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**.

116 (φ. 152β). «Κωνσταντίνῳ τῷ Κόμβῳ». Ἀρχ. «Ἡ μὲν ἡμετέρα τῶν λόγων ἀκμή». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**.

117 (φ. 154β). «Τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Θεσσαλονίκης». Ἀρχ. «Ἐδεξάμην σου τὴν ἐπιστολήν». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**.

118 (φ. 156β). «Εἰς τὴν Δέσποιναν». Ἀρχ. «Οἱ πληροῦντες χρέα». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**.

119 (φ. 157α). «Γρηγορίῳ πατρικίῳ τῷ Ῥωμαίῳ». Ἀρχ. «Θρηνεῖν σε δεῖ τὴν εἵσπραξιν». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**.

120 (φ. 159α). «Ἰωάννη πατρικίῳ καὶ μυστικῷ». Ἀρχ. «Πάριμεν ὧ φιλότῃς». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**. Πρβλ. Vatic. φ. 93β.

121 (φ. 159α) «Τῷ αὐτῷ». Ἀρχ. «Ἀφειλόμην αὐτίς τῶν ἔμπροσθεν». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**. Πρβλ. Vatic. φ. 93β.

122 (φ. 159α). «Σεργίῳ». Ἀρχ. «Ἐπαιζον ὅτε πρὸς οἷς εἰκὸς ἦν παίζειν». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**.

123 (φ. 160β). «Στεφάνῳ». Ἀρχ. «Εὐκαίρως ἤκει σσι τιμώτατε». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**.

124 (φ. 161α). «Κωνσταντίνῳ τῷ εὐσεβεῖ βασιλεῖ». Ἀρχ. «Οἱ παλαιοὶ διηγούμενοι». Τοῦ αὐτοῦ **Νικῆτα μαγίστρου**.

125 (163β). «Ἐπιστολαὶ Μητροπολίτου τοῦ Συναδῶν».

Εἰς τὸν πατριάρχην Ἀντιοχείας. Ἀρχ. «Εἰ σοι παραινέσεως εἶπω λόγον».

126 (φ. 164α). «Εἰς τὸν κανστροίσιον». Ἀρχ. Εἰδ' ὡς κατ' ἑμαυτοῦ. Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**.

127 (φ. 164β). «Τοῦ Νικομηδείας εἰς τὸν Συνάδων». Ἀρχ. «Καὶ ὁ λύχνος, εἰ μὴ τις αὐτόν».

128 (φ. 166α). «Ἀντέγραψεν ὁ **Συνάδων**». Ἀρχ. «Εἰ γὰρ σε, ὦ θαυμασίε».

129 (φ. 167α). «Εἰς τὸν Ἐφέσου διὰ χρυσοβούλλου». Ἀρχ. «Μέγας ὁ πειρασμός». Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων** (:) ὡς ἐξ ὀνόματος αὐτοκράτορος τινος (:)

130 (φ. 167β). «Εἰς τὸν πρωτονοτάριον». Ἀρχ. «Οἶον εἶπω ἔπος». Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**.

131 (φ. 168α). «Εἰς τὸν κύριον Λέοντα τὸν εἰδικόν». Ἀρχ. «Καὶ συνήλγησα καὶ συνέκλαυσα». Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**.

132 (φ. 169α). «Τῷ αὐτῷ». Ἀρχ. «Εἰ μὴ με πάσης αἰτίας ἀπολύσεις. Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**.

133 (φ. 170α). «Μεθοδίῳ πατρικίῳ». Ἀρχ. «Οὐ τοῦτό με ἐλύπησε». Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**.

134 (φ. 170α). «Τῷ αὐτῷ». Ἀρχ. «Σὺ μὲν ἀπαίρεις καὶ χαίρεις». Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**.

135 (φ. 170β). «Εἰς τὸν κριτήν». Ἀρχ. «Πολλὰ καταρῶμαι τοῖς τῆς Μετάξης. Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**.

136 (φ. 170β). «Τῷ βασιλεῖ». Ἀρχ. «Ὁχληρὸς μὲν ἴσως δόξω τῇ βασιλείᾳ σου». Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**.

137 (φ. 172α). «Εἰς τὸν γενικόν». Ἀρχ. «Ἐκραξα καὶ οὐκ ἤκουσας». Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**.

138 (φ. 172β). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Κακῶς ἐγὼ ὁ μάταιος ἐποίουν». Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**.

139 (φ. 173α). «Εἰς τὸν κανστροίσιον». Ἀρχ. «Καὶ σὺ καλὸς τις ἦσθα». Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**.

140 (φ. 173β). «Εἰς τὸν χαρτοφύλακα». Ἀρχ. «Οὐκ ἔγραφον οὕτω». Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**.

141 (φ. 174α). «Τῷ αὐτῷ». Ἀρχ. «Ἡμεῖς οὐδέποτε σου ἐπελαθόμεθα». Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**.

142 (φ. 174β). «Τῷ αὐτῷ». Ἀρχ. «Εἰ γὰρ τὴν εἰς τὸ Δορύλειον ὑποστροφὴν. Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**.

143 (φ. 174β). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Τὰ μὲν σὰ περὶ ἡμᾶς ἄμεμπτα». Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**.

144 (φ. 175α). «Εἰς Νικίταν τὸν τοῦ Ἀθηνῶν ἀδελφόν». Ἀρχ. «Οὐκ ἔτι τὴν βασιλεύουσαν πόλιν». Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**. Ἐξεδόθη ὑπ' ἑμοῦ.

145 (φ. 176α). «Τῷ αὐτῷ». Ἀρχ. «Εἶδον διὰ γραφῆς». Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**.

146 (φ. 176β). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Τῆς βασιλικῆς εὐνοίας». Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**.

147 (φ. 180α). «Ἄλλη». Ἀρχ. «Ἄλλα μὲν. ἐξ οἰκείων ὀρηθίς ἡθῶν». Τοῦ μητροπολίτου **Συνάδων**.

148 (φ. 183α). «Ἐπιστολαὶ Ἀλκίφρονος δῆτορος».

149 (φ. 200β). «Ἐκφρασὶς περὶ σπόγγου». Ἀρχ. «Ὁ σπόγγος μικρὸν ἔστι ζῶον».

150 (φ. 201α). «Περὶ δελφίνος». Ἀρχ. «Φιλάλληλον ὁ δελφίς».

151 (φ. 201β). «Περὶ κώνωπος». Ἀρχ. «Καὶ ὅδε βραχύς ἐστι καὶ πωλεῖται πολλοῖς. Μεγαλόφωνος τῆς ὑπερσφου προνοίας καθίσταται κήρυξ ὁ κώνωψ. Εἰ γὰρ οὐκ ἔ.... Μετὰ ταῦτα ἐξέπεσεν ἐν φύλλον, τοῦ κς' τετραδίου ἀποτελουμένου οὕτως ἐκ μόνων φύλων ἑπτὰ».

152 (φ. 202α). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Ἴσως λάλος δόξω καὶ περιττός. Πιθανῶς τοῦ Θεοδώρου Κυζίκου, τοῦ φύλλου ἀνήκοντος εἰς ἄλλο τετράδιον; Ἐν τέλει ὅλως ἀφανὴς ἢ ἐπιστολή, ἢτε διεξεσμένη».

153 (φ. 202β). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Ἦδη τῆς Κυζίκου μελλων μεταχωρεῖν. Τοῦ Θεοδώρου Κυζίκου».

154 (φ. 203α). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Σοὶ μὲν ὡς φιλοτέκνω πατρί». Πιθανῶς τοῦ Θεοδώρου Κυζίκου.

155 (φ. 203β). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Ἐβουλόμην ὥςπερ ὑμῖν ἔστι τοῖς κυρίοις μου. Πιθανῶς τοῦ Θεοδώρου Κυζίκου».

156 (φ. 203β). «Τοῦ αὐτοῦ». Ἀρχ. «Καὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς φιλίας μεμνημένος. Πιθανῶς τοῦ Θεοδώρου Κυζίκου».

157 (φ. 203β). «Τοῦ αὐτοῦ». «Καὶ τὸ μικρὸν εὐεργετεῖν». Πιθανῶς τοῦ Θεοδώρου Κυζίκου.

158 (φ. 204β). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Καὶ ἐπὶ ταῖς κατὰ τὸ ἀναγκαῖον». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

159 (φ. 205α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Ἀπέλαβον ὅπερ ἤθουν». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

160 (φ. 205α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Οἷα πεπόνθαμεν, προσφιλέστατε ἀδελφέ». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

161 (φ. 205β). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Οὐκ ἐξεγένετό μοι συντάξασθαι σοι». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

162 (φ. 206α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Πολλὰ ἐπὶ πολλοῖς δυστυχήσας ἐγώ». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

163 (φ. 207β). «**Εἰς τὸν βασιλέα**». Ἀρχ. «Καλὸν εἶναι κρίνων, ποθοῦμενε δέσποτα». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

164 (φ. 208β). «**Τὰ ἐκ τοῦ βασιλέως ἀντίγραφα**». Ἀρχ. «Ἐδεξάμην σου τὸν διὰ τοῦ γράμματος μακαρισμόν».

165 (φ. 208β). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Οὐκ οἶδα τίνα χρὴ μεμφθῆναι, πάτερ πνευματικέ».

166 (φ. 209α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Εἰ καὶ ἡ φιλία πρόφρασις ἀρκοῦσα». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

167 (φ. 209β). «**Εἰς τὸν βασιλέα**». Ἀρχ. «Ὡςπερ οἱ διὰ χρόνου φίλον ἰδόντες». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

168 (φ. 210β). «**Τοῦ αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ**». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**, διεξεσμένη ὅλη.

169 (φ. 211α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Ἐδεξάμην σου, τὴν μόνην ταύτην». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

170 (φ. 211β). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Ἀττικὰ μὲν σου τῆς γλώσσης τὰ ῥήματα». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

171 (φ. 212α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Λίαν μου διαχέας καὶ μεταβαλὼν». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

172 (φ. 212β). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Εἰ καὶ σοὶ τῶν δι' εὐχῆς ὑπῆρχεν». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

173 (φ. 213α). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Οἶον ἦν ἄρα τὸ τῆς σοφίας ἀγαθόν». Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

174 (φ. 213β). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. Π. καιροῦ τὴν σὴν σοφωτάτην. Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**.

175 (φ. 214β). «**Τοῦ αὐτοῦ**». Ἀρχ. «Ζηλότυπόν με πεποιή-

κας, ἀδελφέ. Πιθανῶς τοῦ **Θεοδώρου Κυζέκου**, Μένει κολοβὴ ἐν ταῖς λέξεσιν «ἀλλ' ὅμως ἐγένετο».

Ἐν τῇ ὡς τοῦ φ. 214α ἀναγινώσκονται τάδε : «Ἐγοράσθη ἀπὸ τοῦ πατριάρχου κυρίου Συμεῶν». Ἐντεῦθεν ἀποδεικνύεται, ὅτι ὁ κῶδιξ, ἐν οὗ τῷ τελευταίῳ φύλλῳ ἐγράφησαν ταῦτα, ἦτο κολοβὸς ἤδη τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα καθ' ὃν ἐπατριάρχευσεν ὁ Συμεὼν (1472—75 καὶ 1476—82).

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἀναλύσεως γίνεται δῆλον ὅτι ἐν τῷ Βιενναίῳ κώδικι περιέχονται πλὴν τῶν τύπων τῶν ἐπιγραφομένων Ἐπιστολαὶ ἐπίτομοι καὶ ἀναγκαῖαι (ἀρ. 99) καὶ τῶν ἐκ φυσιολόγου τινὸς ἐκφράσεων περὶ σπόγγου, δελφῖνος, καὶ κώνωπος (ἀρ. 149—151), ἐπιστολαὶ τῶν ἐξῆς συγγραφέων.

Ἀγνώστων ὀκτὼ (ἀρ. 23—29 98).

Ἀλκίφρονος (ἀρ. 148).

Ἀπολλωνίου δύο (ἀρ. 65, 66).

Αὐτοκράτορων ἀδῆλων τρεῖς (129, 164, 165).

Βάρδα μοναχοῦ ἕξ (ἀρ. 32—37).

Διογένους μία (ἀρ. 63).

Θεοδώρου Κυζέκου ἐξήκοντα καὶ τέσσαρες (ἀρ. 38—60, 68—76, 87—92, 96, 97, 152—163, 166—175),

Κράτητος τρεῖς (ἀρ. 62, 64, 67).

Νικήτα μαγίστρου εἰκοσιπέντε (ἀρ. 100—124).

Νικήτα Παφλαγόνος δύο (ἀρ. 93, 94).

Νικολάου Α' Πατριάρχου δεκαοκτὼ (ἀρ. 15—22, 77—86).

Νικομηδείας μητροπολίτου ἀδῆλου μία (ἀρ. 127).

Πρόκλου μία (ἀρ. 99).

Πρωτασηκρητῆς ἀδῆλου μία (ἀρ. 31).

Πρωτονοταρίου ἀδῆλου μία (ἀρ. 30).

Ρωμανοῦ Β' αὐτοκράτορος μία (ἀρ. 95).

Συνάδων μητροπολίτου ἀδῆλου εἰκοσιμία (ἀρ. 125, 126, 128, 130—147).

Φιλοστράτου μία (ἀρ. 61).

Χρυσοστόμου Ἰωάννου δεκατέσσαρες (ἀρ. 1—14).

Τῶν ἐπιστολῶν τούτων ἐκδεδομέναι μὲν εἶνε αἱ τοῦ Ἀλκίφρονος, τοῦ Ἀπολλωνίου, τοῦ Διογένους, τοῦ Κράτητος, ἡ ἑτέρα τῶν τοῦ Νικήτα Παφλαγόνος, ἡ τοῦ Πρόκλου, ἡ τοῦ αὐτοκράτορος

Ρωμανοῦ, μία τῶν τοῦ μητροπολίτου Συνάδων, ἡ τοῦ Φιλοστράτου, τοῦ Νικολάου καὶ αἱ τοῦ Χρυσοστόμου, πᾶσαι δὲ αἱ λοιπαὶ εἶνε ἀνεκδοταί. Καὶ στεροῦνται μὲν αἱ πλείσται αὐτῶν τῶν ὀνομάτων τῶν γραφάντων, ἀλλ' εἴτ' ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν ἐν τῷ κώδικι μετ' ἄλλας μνημονευούσας τοῦ ἐπιστείλαντος, εἰ καὶ ἐνίοτε μετὰ διακοπῆς ἔνεκα παρεμβολῆς ἐπιστολῶν ἄλλων, εἴτ' ἔξ' ἄλλων συσχετισμῶν καὶ συνδυασμῶν ἀποκαλύπτονται οἱ γράψαντες, ἐνίοτε μὲν μετὰ πιθανότητος, ἄλλοτε δὲ μετὰ βεβαιότητος. Οὕτω τοῦ μὲν Νικήτα μαγίστρου αἱ ἐν τούτῳ τῷ κώδικι ἀνώνυμοι ἀναγνωρίζονται ὥς ὑπ' αὐτοῦ γραφεῖσαι ἐκ τοῦ Ὁξωνιακοῦ Miscellaneus 242 καὶ τοῦ Βατικανικοῦ 306 κατὰ τὰνωτέρω σημειωθέντα. Εἰς δὲ τὸν Θεόδωρον Κυζίκου δυνάμεθα μετὰ πολλῆς τῆς πιθανότητος νὰ προσγράψωμεν ὅσας προσεγράψαμεν εἰς αὐτόν, καίπερ μὴ φερούσας τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διὰ τε τὴν θέσιν ἣν κατέχουσιν ἐν τῷ κώδικι καὶ τὴν ὁμοιότητα τοῦ ὕφους. Προσεπέρχεται δὲ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἔξ τῶν ἐπιστολῶν τούτων, αἱ ἀνωτέρω ὑπ' ἀρ. 72, 75, 82, 85, 87 καὶ 97, φέρουσι παρασημασμένους τοὺς ἀραβικοὺς ἀριθμοὺς 35, 38, 45, 48, 50 καὶ 60, οἵτινες ἀποδεικνύονται ὄντες αὐξόντες ἀριθμοὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Θεοδώρου Κυζίκου, γεγραμμένοι ὑπὸ ἀρχαιοτέρου μελετητοῦ, ἀφορηθέντος ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω ὑπ' ἀρ. 38 ἐν φ. 52β ἐπιστολῆς, τῆς φερούσης πράγματι τὴν ἐπιγραφὴν **Θεοδώρου μητροπολίτου Κυζίκου**, συμπεριλαβόντος δὲ κακῶς εἰς τὰς ἐπιστολάς αὐτοῦ καὶ τὰς ἀνωτέρω ὑπ' ἀρ. 61-67 τοῦ Φιλοστράτου, Κράτητος, Διογένους καὶ Ἀπολλωνίου. Τοῦτ' αὐτὸ ἐπράξεν ὁ αὐτὸς ἀρχαιότερος μελετητὴς τοῦ κώδικος, ἀριθμήσας διὰ τοῦ 10 τὴν ἐν φ. 32β ἐπιστολὴν «Θεοδῶρ χαρτοφύλακι», ἣτις εἶνε δεκάτη, ἀναδρομικῶς οὐσης πρώτης τῆς ἐν φ. 12α τοῦ Νικολάου Α' «Λέοντι Σιλέου», ἣτις φέρει ρητῶς τὸ ὄνομα τοῦ πατριάρχου. Ἐντεῦθεν οὐκ' ἀπιθάνως θὰ ἐδυνάμεθα νὰ τάξωμεν εἰς τὰς ἐπιστολάς αὐτοῦ καὶ τὰς ἀνωτέρω ὑπ' ἀρ. 22-29, καίπερ μὴ περιλαμβανομένας εἰς τὴν ἐκδοσιν τοῦ Migne.

Μεταξὺ τῶν κατὰ τὰνωτέρω ἀνεκδότων ἐπιστολῶν ὑπάρχουσι καὶ αἱ στερούμεναι τοῦ ὀνόματος τοῦ εἰς ὃν ἀπευθύνονται, ἐκ δὲ τῶν πλείστων δὲν ἐξάγονται ὠρισμένα ἱστορικὰ γεγονότα. Ἀλλ' εἶνε οὐχ' ἥττον ἐνδιαφέρουσαι ἄλλαι μὲν ὑπὸ γλωσσικὴν ἐποψιν, ἄλλαι δὲ ἄλλως καθ' ἑαυτὰς τε καὶ πολὺ μᾶλλον ἐν συνδυασμῷ πρὸς ἀλλήλας

καὶ ἄλλας ἄλλων, ἐν αἷς καὶ αἱ τοῦ πρωτοθρόνου Καισαρείας Ἀρέθια, αἱ περιλαμβανόμεναι ἐν τῷ κώδικι 441 (Βλαδιμήρου) τῆς ἐν Μόσχᾳ Συνοδικῆς βιβλιοθήκης ($\frac{315}{c.c.i}$). Κατὰ ταῦτ' ἀποδεικνύονται ὥς οὐ μικρὸν δυνάμεναι νὰ συντελέσωσιν ὅπωςδήποτε εἰς διαφωτίσιν προσώπων καὶ πραγμάτων τοῦ δεκάτου αἰῶνος, καὶ διὰ τοῦτο θεωρῶ σκόπιμον νὰ ἐκδώσω αὐτὰς ὅλας, τοῦθ' ὅπερ θέλομεν πράξει λίαν προσεχῶς ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΝΙΚΗΤΑ ΜΑΓΙΣΤΡΟΥ

Νικήτα μαγίστρου Ἰωάννη πατρικίῳ

Παρεκύψαμεν εἰς τὸν λειμῶνά σου τῆς γραφῆς, ἐδρεψάμεθα τῶν ἀνθέων τὰ κάλλιστα, τῆς εὐωδίας μετέσχομεν καὶ τερπνότητος, οὐ ῥόδον λαβόντες ὅπερ ἐρυθρῇ Κύπρῳ ἔβαιψεν αἵματι οὐδὲ λωτὸν ἐρσήεντα ἰδὲ κρόκον ἢ δ' ὑάκινθον, οὐ νάρκισσον τὸν διὰ τὸ κάλλος εἰς ὅπερ νῦν ὄραται μεταγενόμενον, ἀλλὰ χάρισιν ὥς ἄνθεσι τὸν λόγον μυρίζοντα καὶ οἷάπερ τοῖς ἐκείνων χρούμασιν, ἐστεμμένον μεγέθει καὶ ἀξιῶματι. Περιήχησαν τάχα καὶ τὰ ὦτα λυρίζοντα οὐ

Περιλαμβάνεται ἐν φ. 135β-136α τοῦ κώδικος Βιεννης I'hit. gr. 342, αἰῶνος ια' (B ἐν φ. 177α τοῦ Ὁξωνιακοῦ κώδικος Baroc. 131, αἰῶνος ιδ' (α), ἐν φ. 194 α τοῦ Ὁξωνιακοῦ κώδικος Misc. 242, αἰῶνος ις' (A), ἔξ οὗ εὔρηται ἐκδεδομένη ὅλη ἀνεπαρκῶς ὑπὸ τοῦ Coxo Catalogi codicum manuscriptorum Bibliothecae Bodleianae pars prima σ. 794-5.

Ἐπιγραφὴ Νικήτα—πατρικίῳ B : Ἰωάννη πατρικίῳ

A : λείπει α

1. εἰς Ba : δὲ εἰς A λειμῶνά B : λειμῶνα α A

2. μετέσχομεν BA : μέσχομεν τοῦ ἀνωθεν τε γραφέντος χειρὶ νεωτέρῳ α 3. λωτὸν BA : λωτὸν ἐκ τοῦ λωτόν α 4. ἐρσήεντα Aα : ἐρσήεντα B. ἰδὲ κρόκον ἢ δ' ὑάκινθον α. Πρβλ. Ὀμήρου Ἰλ. E 348 : ἰδε κρόκκον ἢ δ' ὑάκινθον B : οὐδὲ κρόκον ἢ δ' ὑάκινθον A οὐ νάρκισσον. α : οὐ νάρκισσον B : οὐδὲν νάρκισσον B 4—5. τὸν διὰ τὸ—μεταγενόμενον B : λείπει αA 6-7. καὶ οἷάπερ—λυρίζοντα B : λείπουσιν Aα

κύκνος ἐκεῖνος ὁ μουσικὸς ὥσπερ αἰσθανόμενος εἰς Δελφοὺς ἐλθόντα
 τὸν Πύθιον, οὐ χελιδὼν ἢ λάλος καὶ Τηρέως κατήγορος, οὐκ' ἀηδὼν
 τὸν παῖδα ζητοῦσα, οὐ κίττα μιμηλή τε καὶ κόσσυφος, οὐ τέτιξ ὁ
 λυρικὸς τὴν μαγάδα θαλφθεὶς καὶ μεσημβρινὸν γενόμενος ὠδικώ-
 5 τερος, οὐκ' ἄλλος τις τῶν τοὺς λειμῶνας περιηχούντων ὀρνίθων καὶ
 κηλούντων ὥσπερ πρὸς ἔρωτας, ἀλλὰ Μουσῶν χορὸς καὶ τέχνη θυθι-
 μοῖς καὶ συνθήκαις καὶ σχήμασι τὸ ἀνθηρὸν ὑπογράφουσα καὶ
 Παιανιέως ἀκμὴν γλώττης μιμουμένη καὶ δύναμιν. Καὶ τί δεῖ
 λέγειν; Εἰ μὴ πόθος φωρᾶ με πρὸς χάριν ὁρῶν, τάχα ἂν εἰρηκῶς
 10 εἶην τῆς αὐτῆς ἐκείνης δεῖσθαι ταῦτα γλώττης πρὸς ἔπαινον· ἀλλὰ
 τις γλωττοπέδη καθάπερ ἔχει εἰργμένον, οὐδὲ πρὸς ἔργα παρορησιάζη
 καὶ πανηγύρεις καὶ τρόπαια. Ἐγὼ μὲν οὖν εὐλαβοῦμαι καὶ γράφειν
 πρὸς ταῦτα καὶ κατοκνῶ δῆπουθεν ἐπιστέλλειν καταπλαγεῖς. Ἄλλ'
 ἐπεὶ τὰ καθ' ἡμᾶς οὕτω διέθηκε τὸ δαιμόνιον καὶ ἀλλήλων ἐμάκρυ-
 15 νεν οὐχ ὅπως μὴδὲν ἀδικοῦντας, ἀλλ' οὕτω πολιτευομένους οἷα εἰκὸς
 τοὺς τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἐχρῆν, δεῖν ὦρθην καὶ τοῖς γράμμα-
 σιν ἡδέως προσομιλεῖν καὶ καταπολαύειν σου τῆς γλυκύτητος.
 Ἐρωσο.

1. ὥσπερ B: λείπει αA. 1—2 αἰσθανόμενος-πύθιον B. 2. οὐ Ba: ου A. τηρέως B: τυρέως α: τηρέα A. 4. μεσημβρι-
 νὸν Ba: μεσημβρινον A. 5. ἀλλὰ Ba A. τίς BA. τί α. 6. κηλούντων
 - ἔρωτας B: λείπουν αA. 7. καὶ σχήμασι BA: λείπουν α.
 9. φωρᾶ με B: φωρᾶ με ἐκ τοῦ σῶρᾶ με α: φωρᾶμε A.
 ὁρᾶν Ba: ὁρᾶν A. 10. τῆς Ba: λείπει A. 10—12. ταῦτα—εὐλα-
 βοῦμαι B: λείπουν αA. 11. ἔχεις εἰργμένον B. 13. κατοκνῶ αA:
 κατοκνῶ B. κατεκπλαγεῖς A: καταπλαγεῖς Ba. 15. οὐχ A:
 οὐχ' α. μὴδὲν Ba: μὴ δὲν A. ἀλλ' ὅπως BaA. εἰκὸς τοὺς BA: ἐκτὸς α.
 16. θρησκείας Ba: θρησκείας A. καὶ B: καὶ αA. γράμμασιν BA:
 γράμμασιν α. 17. καταπολαύειν Ba: καταπολάβειν A. σου αA: σου
 προστεθειμένον νεωτέρῳ χειρὶ B. 18. Ἐρωσο α: λείπει BA.

6.

Θεοφάνει πρωτοβεστιαρίῳ.

Κροῖστος ὁ τῶν Λυδῶν ἡγεμὼν τίλλα μὲν ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ
 συνετὸς εὖ καὶ δὴ καὶ φιλοξενία δεινός· ἀνὴρ δὲ τις φροῦς, Ἀδρα-
 στος, οἶμαι καλούμενος, ἀδελφὸν κτείνας τὸν σφῶν, παρέβαλεν εἰς
 αὐτόν, χρήζων μὲν καθαρμοῦ, χρήζων δ' εὐεργεσίας. Ἐδέξατο τὸν
 5 ἰκέτην ὁ Κροῖστος, ἐκάθηρε, θεραπείας ἡξίωσεν οὐ μικρᾶς, καὶ δὴ
 καὶ τὸν παῖδα, περιδέξιον βλέπων τὸν ἄνδρα, παιδαγωγεῖν καὶ γυ-
 μνάζειν ἐκέλευσε. Σὺς οὖν ἀπηγγέλλετο λυμαινόμενος τὰ Μουσῶν. Ἐξή-
 εσαν ἐπὶ τὴν θήραν. Ἠκόντισεν Ἀδραστος κατὰ τοῦ σφῶς. Παρα-
 ληφθεὶς μέσος παῖς ἐδέχετο τὴν πληγὴν, καὶ νεκρὸν τῷ χρόνῳ πολ-
 10 λῷ λαμβανόμενον ὁ Κροῖστος ἐλάμβανε. Τὶ οὖν ἔδει νῆ Αἰ' Ἀδρα-
 στον τότε ποιεῖν; Ρίπτει κατὰ γῆς ἑαυτόν, λιτανεύει τὸν Κροῖστον,
 ἀποκτεῖναι κελεύει, δυσὶν ἤδη φόνοις ἐξ ἀτυχίας χρανθείς. Ἄλλ'
 οὐχ' ὁ Κροῖστος ἐπείθετο, ἀλλ' ἑαυτοῦ τὸν ἄνδρα βλέπων κατήγορον
 ἑαυτὸν κελεύοντα σφάττειν, ὥκτειρε τὸν ἐξαγγέλλοντα, ὥκτειρεν ὥς
 15 ὀλισθήσαντα, καὶ φθέγγεται πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπε, σύ μοι τούτων
 αἴτιος οὔ, ἀλλὰ θεῶν ποῦ τις, ὅς μοι προεσήμανεν ἐν τῷ ὄνείρῳ.
 Ἰαυτ' οὖν καὶ ἡμεῖς, ὅ θεῖα ψυχὴ καὶ ὄντως πρόεπουσα παρίστασθαι
 βασιλεῖ καὶ τὰ τῆς αὐτοῦ ψυχῆς ὑποτίθεσθαι λησιντελῆ. Ἰὰ σφάλματα
 διηγορεύσαμεν, τὰς κακίας ἐξείπομεν· τί λοιπὸν πλέον ἀφείλομεν;
 20 Λάλησον καὶ αὐτὸς εἰς τὰ ὅσα τῆς συμπαθοῦς δεσποτείας τὰ τῆς
 Γραφῆς ἀντὶ ἡμῶν «εἶπα ἐραγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου
 τῷ Κυρίῳ, καὶ σὺ ἀρῆξαις τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου» καὶ τὸ
 «Λέγε σὺ πρῶτος τὰς ἡμαρτίας σου, ἵνα δικαιωθῇς». Προσυπόμνη-
 σον, εἶπον, ἀντὶ ἡμῶν «Ἐπίστρεψον, Κύριε, καὶ παρακλήθητε ἐπὶ
 25 τῷ δούλῳ σου καὶ ἐμπλησον ἡμᾶς ἐν πρώτῃ ἐλέους σου», ἵνα τὴν
 ἀντιμισθίαν ἡμῶν λάβῃς παρὰ τοῦ καὶ μικρᾶς κύλικος εἰδότος ἀντα-
 μείβεσθαι.

Περιλαμβάνεται ἐν φ. 136β-137β τοῦ κώδικος Βιέννης Phil. 342.

3. σφῶν παρέβαλλεν 10. νηδι διαρθωμένον χειρὶ νεωτέρῳ
 εἰς νηδί' 12. ἀποτυχίας 14. ἐξαγγέλοντα 16. νοῦ 19.
 διηγοράσαμεν.

γ.

Τῷ μητροπολίτῃ Κυζίκου.

Τὰς αἰγείρους ἢ ποιήσεις ἢ μᾶλλον ὁ μῦθος· κοσμεῖ γὰρ καὶ μῦθος τὴν ποίησιν τὸν ἀδελφὸν θρηνοῦσας φησὶν ἀποσιτάζειν ἀντὶ δακρύων τὸν ἤλεκτρον. Καὶ τὸ αἴτιον, ὅτι τῆς προσηκούσης πορείας παρατραπείς οἶά τις ἡνίοχος ἀφυῆς ἐς τὸν Ἰριδανὸν ἐξέπεσε ποταμὸν. Καὶ οὐκ οἶδ' ὅπως τὰς ἀκοὰς κηλοῦντες τῶν πρὸς αὐτοῖς κηληνότητων οἱ ποιηταὶ πρὸς ἡδονὴν μόνον ῥαψωδοῦσι τὰ πλάσματα. Εἰ δέ τινα τῶν ἐξ Ἰριδανοῦ καὶ τῆς κελτικῆς ἤλεκτρον πέρι καὶ τῶν αἰγείρων ἐκείνων ἔραιο πολυπραγμονῶν καὶ τῆς λεπτῆς εἰς τὰ κατὰ μέρος τοῦ τοιούτου διαπλάσεως μύθου, καταπλαγείη ἂν τὰ ῥημάτια
10 Φαέθοντα καὶ αἰγείρους ἀκούων καὶ ἤλεκτρον ἐκ δακρύων γινόμενον καὶ ὅσα ἅττα τὰ τοιαῦτα εἰρωνεύεται λόγια ἃ μήτε γέγονε μήτε φαίνεται παρ' αὐτοῖς.

Τοιοῦτόν τι καὶ ἡμεῖς τὸ γράμμα τῆς ὑμῶν ἀνογνόντες ἐπεπόνθειμεν μακαριότητος, ἡσυχίας παλαιᾶς ἐραστὰς ἡμᾶς ἀποφαῖνον καὶ
16 τῆς ἰδιαζούσης ταύτης καὶ μοναχικῆς βιοτῆς, ἃ μήτε ἥσκηται μήτε πεφιλοσόφηται παρ' ἡμῶν. Καὶ σὺ μὲν, ὦ τῆς ἄνω καὶ ἀγγελικῆς λειτουργίας ἐράμιλλε, διαζῶν ἐλευθέρως καὶ ἀπλότητι θεία, στοχάζῃ περὶ ἡμῶν ἀπὸ τῶν οἰκείων, ὥς εἰπεῖν, τεκμαιρόμενος· τῆς δ' ἡμετέρας ἐκ διαμέτρου κομιδῇ διημάρτηκας. Πολιτικὸν γὰρ

Περιλαμβάνεται ἐν φ. 194β τοῦ Ὁξωνιακοῦ κώδικος Misc. 242, (A) καὶ ἐν τῷ κώδικι Βιέννης Phil. 342, φ. 137β—138β (B).

Ἐπιγραφὴ: «Τῷ μητροπολίτῃ κυζίκου» B: «Νικήτα μαῖστορος τῷ μητροπολίτῃ κυζίκου A.

1. καὶ μῦθος B: καὶ θῦθος A. 3. ἀντίδακρύων B: ἀντίδακρύων A. 4. ἡριδανὸν B: ἰορδάνην A. 5. ἐς B: εἰς A. 6. οὐκ B: οὐκ' A. 7. κελτικῆς A: λεκτικῆς B. 8. ἔραιο B: ἔραιο A. λεπτῆς A: λεπτῶς B. 9. διαπλάσεως B: διαπλάσματος A. ῥημάτια B: ῥήματα A. 10. ἀκούων A: ἀκούοντα B. 11. εἰρωνεύεται B: ἡρυνέβεται A. λόγια—φαίνεται A: λείπουσι B. 13. γράμμα A: γραμμα B. ἀναγνόντες B: ἀναγνώντες A. 14—16. ἡσυχίας-ἡμῶν B: λείπουσιν A. 17. θεία B: θεῖα A. 18 οἰκεῖων B: οἰκίων A. 19 κομιδῇ A: κομιδῇ B.

ἴσως εἶπερ ἔγραψας καὶ τῶν κοινῶν ἀντιποιησάμενον ἢ σπουδαῖον τὰ τοιαῦτα γενέσθαι ποτέ; διήμαρτες ἂν οὐδαμῶς [ὥς] εἰκός. Ἡσυχίαν μὲν γὰρ ἀσπασάμενον ἢ φιλοσοφίαν, ὥς φῆς, ἀγνοῶ πῶς ἢ πότε τεθέακας, τῆς δὲ νῦν προσούσης ταύτης μω-
5 νώσεως ἢ ἐρημίας, χρὴ λέγειν, τίς χάρις ἢ ἔπαινος, ἃ καὶ μὴ βουλομένοις οἷς οἶδεν ὁ πάντα εἰδὼς τρόποις ἡμῖν ἐπῆλθε καὶ προσέ-
γένετο, πλὴν εἰ μὴ τῷ λέγειν ἐθέλῃν καὶ πιθανῶς κατασκευάζει·
δοκεῖ, τὴν ἀποδοχὴν τοῦ πράγματος ἔπαινοῦντι μόνον καὶ τὴν πρό-
θεσιν. Αὐτὸς δὲ συνήθει στοργῇ πρὸς ἡμᾶς διακείμενος ἐξαίρει
10 ἐθέλεις τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ ἀγάπῃ φωρῶμενος κατηγορεῖς ἡμῶν ὥς οἶά τινος ἀττικῆς εἰρεσιώγης ἢ μὴ φερόμεθα. Ἀντὶ δὲ τῶν ἀποστα-
λέντων κηρῶν ἀκηράτοις σοὶ τὴν τιμίαν ἀγασθῆναι ψυχὴν παρὰ τῆς μακαρίας φωταγωγίας εὐχόμεθα, μύρου δὲ νοητοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι διηνεκῶς ἀντὶ τῶν ἀλειπτῶν. Πλὴν, ὥς ἔοικε, τῆς καθ' ἡμᾶς ἐρημίας
5 καταστοχασάμενος ἔπεμψας ταῦτα καὶ εἰς τὸν θεῖον καὶ παρ' ἡμῶν νῦν δομηθέντα ναόν. Ὀλόκληρος δ' ἂν σοὶ γέγονεν ἡ φωταγωγία καὶ ἡ θυσία θεόληπτος καὶ τὸ ἔλαιον πέμψαντι οὐ μᾶλλον ἀπορεῖ τοῦτο τὸ δύστηνον καὶ ἀκοινωνήτον γήδιον.

2. γενέσθαι ποτέ A: γενέσθαι ποτε B. 2. διήμαρτες ἂν οὐδαμῶς εἰκός B: διημάρτανες γὰρ εἰκότως οὐδαμῶς A. 3—4. Ἡσυχίαν-τεθέα-
κας B: λείπουσιν A. 4. φῆς B. 6. οἷς οἶδεν A: ὥς οἶδας B. 7. ἐθέλῃν B: ἐθέλεις A. 8. δοκεῖ A: δοκῇ συνήθει στοργῇ B: συνήθειςτος χῆ A. 11. οἶά τινος B: οἶα τινός A. 11. φερόμεθα (ἴσως ἀρχῇ-
θεν φωρῶμεθα) B: φερόμεθα A. σοῦ A: σον B. 12. ἀγασθῆ-
ναι A: ἀγαθῆναι B. 13—14. μύρου—ἀλειπτῶν B: λείπουσιν A.
16. δ' B: λείπει A. Τὸ «γέγονεν» ἔχει καλῶς. Ὁ παρακείμενος μετὰ τοῦ «ἂν» δὲν εἰνέ τι ἀσύνηθες παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς. Ἴδε **Κόρυτον** ἐν τῷ περιοδικῷ Σωκράτει σ. 316 κ. ε. 17. ἔλαιον B: ἔλεον A.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΩΔΙΚΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ

II-C 35 (CYRILLUS 36)

Μεταξύ τῶν μὴ καταγραφέντων καταλοίπων τοῦ Λάμπρου αὐ-
ρηται καὶ τετράδιον φέρον ἔξωθεν ἐπιγραφὴν «Νεαπόλεως 1899».
Τοῦ τετραδίου τούτου ἐν τέλει ἔχουσιν ἀποκοπὴ πλεῖστα φύλλα
οὕτως ὥστε σώζονται σήμερον μόνον ὀκτὼ φέροντα ἀριθμησιν κατὰ
σελίδας 1 16 καὶ ἐπιγραφὴν «Νεαπόλεως II—C—35 (Cyril-
lus 36)».

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γίνεται δῆλον ὅτι τὸ ἡμέτερον τετράδιον περι-
εῖχε λεπτομερῆ περιγραφὴν τῶν κώδικων Νεαπόλεως II—C—35
(Cyrillus 36) καὶ II—C—36 (Cyrillus 35) γενομένην ὑπὸ τοῦ
Λάμπρου κατὰ τὸ 1899. Τὸ περιεχόμενον τοῦ τετραδίου τούτου
ἐπωφελήθη ὁ Λάμπρος πρὸς σύνταξιν διαφόρων διατριβῶν, ὧν τι-
νες ἐδημοσιεύθησαν ἤδη ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι, ἄλλαι δὲ δη-
μοσιευθήσονται προσεχῶς εὐρεθεῖσαι μεταξὺ τῶν μὴ καταγραφέν-
των καταλοίπων τοῦ Λάμπρου. Τὰ φύλλα τοῦ ἡμετέρου τετραδίου,
τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον ἐχρησιμοποίησεν ὁ Λάμπρος κατὰ τὴν
σύνταξιν τῶν εἰρημένων διατριβῶν, ἀπέκοψεν ὁ ἴδιος ὁ Λάμπρος ὡς
ἄχρηστα, οὕτω δὲ ὑπελείφθησαν ἐν τῷ ἡμετέρῳ τετράδιῳ ὀκτὼ μό-
νον φύλλα, τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον δὲν ἐχρησιμοποίησεν ὁ
Λάμπρος. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων ἐκδίδομεν κατωτέρω τὸ
περιεχόμενον τῶν ὀκτὼ τούτων φύλλων.

Κ. Γ. Δ.

ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ II—C—35 (CYRILLUS 36)

φ. 8α. Ἐπιστολὴ τῆς 22 Ἀπριλίου 1583 ἀπὸ Ῥώμης ὑπο-
γεγραμμένη Come fr'ello Il Card. di S. Senna πρὸς Μακά-
ριον Μονεμβασίας.

«Molto Reverd Monser come fr'ello. Ho ricevute
le due mezze botti di V'ino di Posilipo che à V. J. e

piacuto mandarmi, et mi rinceste che la sua amore-
volenza, et la troppo cortesia sua sia causa di farlo
pegliar questo incommodo. Tuttavia la ringratio in-
tinitamente..

Ὅμοιος ἐν Νεαπόλει εὐρίσκετο ὁ Μακάριος καθ' ὃ φαίνεται ἐκ
τῆς τοῦ αὐτοῦ καρδινάλιου ἀπὸ Ῥώμης 26 Νοεμβρίου 1582 ἐν φ. 5α.

Ὁ ἐν φ. 76 γράφων Θεόδωρος Ἀκαζᾶς (Theodoro Acaza)
προσεπιλέγεται d' monoyany. Ἐν φ. 8α ἑλληνικὴ ἀπόδειξις γε-
γραμμένη ὑπὸ Ἑρμολάου Γέτζου ἀνορθογράφως. † ἐγὼ Ἑρμολάος
γετζος· ἐγράψα· τὸ παρον· γρ' ἀπαρτε· τῆς· ἀνᾶς· εὐδοιμονογιάνη·
πὸς ἐλαβε· τὰ· εἰκοσιπεντα· δοῦκατά· ἀπὸ τὸν μήσερ· ἀνιήνερο·
πρότοκομή· γιὰ τῇ· δηνηξερί· να· γραψη· το· ἐγράψα· ἐγὼ· Ἑρμόλαος·

Ταῦτα κάτωθεν ἀποδείξεως ἀνορθογράφου ἐπίσης ἑλληνιστὶ γε-
γραμμένης καθ' ἣν ὁ Ἀντένορος Ἀτζαγαιώλης ὁ πρότοκόμης
ἐλαβεν ἀπὸ τὸν πανιερώτατον Μονεμβασίας εἰκοσιπέντε δουκάτα τὰ
ὁποῖα ἐδόθησαν γιὰ πάρτας τοῦ καπετάνειου Θεωδωρου ἀκατζᾶ τοῦ
δ'εμῶνο· Ἰῶ κτλ.

φ. 9-11. Ἐπιστολὴ ἀνυπόγραφος ἢ μᾶλλον σχέδιον ἰταλιστὶ
Sanctissimo et beatissimo padre· εἶνε προφανῶς τοῦ Μακά-
ριου Μονεμβασίας, ὅστις καὶ ἀναφέρει ἐν τῇ ἐπιστολῇ ῥητῶς ἐαυτὸν
ὡς ἄλλοτε Μονεμβασίας προϊστάμενον 8 ἐπισκοπῶν. Ποιεῖται
μνησιν τῶν αἰσθημάτων του ὑπὲρ τῆς Ῥώμ. ἐκκλ., ἀναφέρει τὴν εἰς
αὐτὴν πίστιν τοῦ Βησσαρίωνος καὶ ἄλλων Ἑλλήνων, ὧν ἄλλως
θεωρεῖ ἐαυτὸν κατώτερον. τὴν ἀξίαν, ἀλλ' ὅχι καὶ τὴν πίστιν καὶ
ζητεῖ ἐκκλησιαστικὴν τινα ἢ διοικητικὴν ὑπηρεσίαν παρὰ τοῦ
πάπα, εὐχόμενος τὴν total ruina dell'orientale tirano et
acerbiss° nemico del nome christiano καὶ εὖα l'aug-
mento et prosperità della Sta chiesa Roma et con la
prosperità et longa vita di V-Sta in honore del sūmo
Dio che la conservi in secula seculorum Amen.

φ. 13α. «Certifico y hago fee [ἢ fea] yo Andres Fa-
sano vezino di Napoli pubco y Real notario de como
he reconocido una carta testimonial hecha por el

consejo colateral de su mag^d : por expirssso; mandato Regio in Persona de Don Theodoro Meliseno adcer y nucbe de Ottobre mill. y quincintor ochenta; y uno, en la qual fue declarado dicho Don Theodoro Meliseno conforme parece ser Senor y despota de la Ciu^d de enno xanti e periphori et da la gheronisma de elisponto de samo y de milia y del golfe de milla (;) à el por sucession y herencia de sus progenidores

Κατωτέρω ὁ Μελισσηνὸς λέγεται καὶ Κομνηνός. Χρονολογία τοῦ ἐγγράφου τοῦτου τοῦ Fasanio ἐν Νεαπόλει, 9 Ἰουλίου 1610.

Ἐπικαθύρωται δὲ ὑπὸ Don Ferdinandus Gonsagha princeps Melfitti comes guestelle et compi Bassi κτλ.

Ἐν φ. 186 ὅπερ εἶνε τὸ ἐξώφυλλον τῆς παρὰ Cyrillus διδημοσιευμένης ἐπιστολῆς τοῦ Don Juan γέγραπται : Τῷ πανισρωτάτῳ καὶ θεωοδεσιάτῳ κυρίῳ μακαρίῳ [μητρὶ]πολίτῃ Μωλδασίας [καὶ ἐ]ξάρχῳ πάσης Πελοποννήσου ἐντίμῳ δοθείη.

Τὰ συμπληρωμένα λαίπρως καὶ ὁ χώρος λευκὸς δίδει κάτι τι ἦτο ἐπικεικολλημένον καὶ συνεξέλιπε σὺν τῷ χρόνῳ μετὰ τῶν γραμμάτων.

Ἄξιον φωτογραφήσεως ἐν φ. 21α ἐστὶ περγαμηνῆς ἔγγραφον [instrumentum] ὁπογεγραμμένον ὡς Victor de Mapseis p. Domini Ludovisi notarius publicus Imperiali et Veneta auctoritatibus de pmissis rogatus. Τὸ ἔγγραφον τοῦ 1575 indictione tertia τῇ 14 Μαρτίου. Βεβαιεῖ κατὰ τὰς ἐνόρκους μαρτυρίας Γαβριήλ Σεδῆρου de monovasia Monachus et grece caloierus vulgariter nuncupatus καὶ τῶν Joanes de Armario q. D. Georgii Emanuel enifi (?) filius D. Nicolai et Georgius Bambacari q. D. Antonii omnes tres predicti cives Monovasienses καὶ μετὰ τὴν ἐξέτασιν διαφόρων ἐγγράφων, ὅτι ὁ πρῶτος Μονεμβασίας Μακάριος ὃν εἶδον καὶ ἀναγνώρισαν, τῷ 1572, tempore quo classis inimica Turcarum in illibus partibus pervenit et de certara credebatur cum classe maritima Smi D. Pape, catholice

Majestatis Philippi Hispania Regis etc et sermi ducalis dominii venetorum, ὅτι τότε ὁ Μακάριος ὑπεκλίνθη εἰς ἀγῶνα κατὰ τῶν Τούρκων καὶ ἐπανάστασιν τῶν subditos suos diocesanos christianos in notabili numero, in provincia Peloponnesus contra incinicos Turcos levare non cessavit et elevavit et multa alia in subsidium et auxilium Christianorum et catholice fedis peregit, propter que ἐπισύρας τὴν ὀργὴν τῶν Τούρκων ἐξέφυγεν ἀπὸ τῶν ἀπίστων ἐγκαταλιπὼν τὴν ἀρχιεπισκοπὴν καὶ ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ πάπα, μεθ' ὃ ἐπῆλθεν εἰς Βενετίαν ἔνθα εἶδον αὐτὸν καὶ ἀναγνώρισαν οἱ ρηθέντες.

φ. 22α. Διαδικτήριο ἐκδοσμένον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Don Juan de Austria Cappitan General dela Santa liga χάριν Θεοδώρου Μελισσηνοῦ μεταβαίνοντος εἰς Μωρέαν con dos exeados e. Por quanto Theodoro Melexino va con dos exeados a la provincia dela Morea y otras partes de levante por mia orden à cosas del beneficio Comun dela Sancta liga mandames por la presente à todos los ministros y otras personas à nostra jurisdiccion κτλ. οὐ μόνον νὰ μὴ τὸν ἐμποδίσωσιν ἀλλὰ νὰ παράσχωσιν αὐτῷ πᾶσαν ἐκκόλιν κτλ.

Ἡμερομηνία Μεσσήνη 10 Ἰουνίου 1572.

Καὶ ἄλλα ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ, τοῦ αὐτοῦ περίπου χρόνου (Ἰουλίου 1572).

Κατὰ τὸ φ. 265 ὁ Μελισσηνὸς μεταβαίνει εἰς Ἰσπανίαν.

Ἐν φ. 31α. Ἐπιστολὴ τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου Κολόννα πρὸς τὸν Θεόδωρον Μελισσηνόν.

Ἔχει οὕτω :

Bene andarete ad avvisar quelli buoni cristiani et prelati della morea come co M. Antonio Colonna vengo con esercito et 200 vele avanti et fra pochi giorni viene il Sermo Signor don Giovanne con molte forze per mare e per terra per sollevare i cristiani della ti-

rannide del Turco et in tutti Stiano di bon animo e pronti armati per eseguir quello et dalla alta de IO. don giovanne sarà ordinato et se in tanto vi venisse occasione di far motivo con prender de turchi et ruinar alcun sangiaccio lo facciette perche subito Sarete ajutati et come ve si dice sua alta sara brevemente di qua non mancate darne avviso cosi delli turchi come delle forze vestre e di quanto vi occorre per beneficio di questa Sta sorpresa. In Zanto lultimo di luglio 1572. M. Antonio Colona gle. Με σφραγίδα στρογγύλην επικεκολλημένην ἣς ἐκλιπούσης ἔμειναν μόνον τὰ κάτωθεν ἴχνη.

Πρὸς τὸν Colona ἐν φ. 19α-β ἐπιστολὴ τοῦ Don Juan ἰσπανικὴ (φωτογραφητέα ἢ ἀντιγραφτέα).

φ. 34α. Ὁδηγίαι καὶ ἐρωτήσεις κατὰ τὰ ὀπισθεν ἐν φ. 34β σημειούμενα ὑποβληθεῖσα εἰς τὸν Μακάριον Μονεμβασίας ὑπὸ Juan de Stay κατ' ἐντολὴν τοῦ Δὸν Ζουάν. Ὁπισθεν ἡ ἡμερομηνία 28 Δεκεμβρίου 1572 sancta Maria dinoua de yannica.

Αἱ ὁδηγίαι καὶ ἐρωτήσεις τοῦ φ. 34α ἀρχονται.

Yra braço de Mayna.

Des embarcar se conel griego quolleua.

Ἐν τῷ φ. 34α ἄνω μονοκονδυλία «† Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Μακάριος καὶ ἐπίσκοπος πάσης Πελοποννήσου», κάτω δὲ λαϊφανά ἄλλης μονοκονδυλίας ἀνεπαρκῆ πρὸς διάγνωσιν, διότι ἀποτετριμμένος ὁ χάρτης ὁ περιέχων τὸ κάτω μέρος. Ἐν δὲ φ. 34β καὶ ἡ ὑπογραφή Theodoros Melissinos.

Φωτογραφητέα τὰ φ. 34α καὶ β.

Τὸ ἐν φ. 36β. Ἱατρείον πνευματικὸν ἀφιεροῦται «Τῷ ἐκλαμπρωτάτῳ καὶ αἰδεσημωτάτῳ κυρίῳ μακαρίῳ μελίσσηνῳ μητροπολίτῃ μονεμβασίας ὑπερίμῳ καὶ ἐξάρχῳ πάσης Πελοποννήσου, καὶ τὸν τόπον ἔχων τοῦ οἴδης: Ἰωάννης ἁγιομαύρας κύριος, χαίρειν:-

φ. 37 α-β Ἰσπανικὸν ἔγγραφον τοῦ Δὸν Ζουάν, ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν ὑπηρεσιῶν Μακαρίου Μονεμβασίας καὶ Θεοδώρου Μελίσσηνοῦ su hermano.

(φωτογραφητέον) ἢ ἀντιγραφτέον μάλλον.

φ. 41, α καὶ 42, α ἐπιστολαὶ ἰσπανικαὶ ἄγνητοι (ὅχι τὸν Δὸν Ζουάν) πρὸς τὸν Μακάριον εἰς Νεάπολιν κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1577.

φ. 43α. Don Sancho de Padilla del conseso de su Maysu Embaxador enesta illma Repuplica de Genova (ἰσπανιστὶ) διαβαδαιοὶ δτι ὁ ἀρχιεπ Μονεμβασίας que es en la morca en Lebante...va a la corte de su m^d Catholica a negoçios importantes a sa servigio καὶ τῷ παρέχει διαβατήριον.

Ἐν Γενεύῃ 20 Ἰουνίου 1578.

φ. 46, α. Ἐπιστολὴ

† Γαβριὴλ ἐλὲψ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχριδῶν καὶ πάσης Βουλγαρίας, σερβίας, ἄλβανίας, μολδοβλαχίας, οὐγκροβλαχίας, καὶ τῶν λοιπῶν. Πανιερώτατε μητροπολίτα Μονεμβασίας καὶ ὑπέρτιμε, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ συλλειτουργεῖ κύριε κύριε μακάριε· χάρις εἴη σου τῇ ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ καὶ ἔλεος ἀπὸ Θεοῦ γνωστὸν ἔστω σοι φίλτατε, καὶ παρ' ἡμῶν τῶν πάλαι γνωστῶν, ὁποῖος εἰμι ὅποτε ἱεροδιάκονος ἐν Πελοποννήσῳ μετὰ τοῦ Χριστιανουπόλεως κυροῦ Σωφρονίου ὅταν εἴχατε σκάνδαλα διὰ τὴν ἐπισκοπὴν Ἀνδροῦσαν καὶ ἐχειροτόνησεις ἡ σὴ ἱερότης τὸν κύρ Παρθένιον ἐπίσκοπον Ἀνδροῦσης οἶδας καλῶς καὶ τὸν ἐν κυρίῳ γλυκύτατον χαιρετισμὸν τῇ σὴ ἱερότητι κομίζω· ἀκουστὸν μοι ἐγένετο ὁ θάνατος τοῦ φίλτάτου μοι ἀδελφοῦ Θεοδώρου καὶ οὐ μικρὸς ἐλυπτήθην· ἔμως φίλτατε γίνωσκε καὶ παρ' ἡμῶν, ὅτι ἔχομεν εἰς ῥώμην τὰ νῦν ἕως δύο μῆνας, καὶ ἐδεξιώσατο ἡμᾶς ὁ ἁγιώτατος ἄκρος ἀρχιερεὺς καλῶς· καὶ εἶμαι εἰς πολλοὺς λογισμούς, τὸ μὲν, ὅτι νὰ μείνω ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ ῥώμῃ, τὸ δ' ἄλλο, ὅτι ἐνθυμοῦμαι καὶ τὴν ἐπαρχίαν ἡμῶν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ φίλους, καὶ τὸ τρίτον φίλτατε δηλιώμεν τοὺς ἀσεβεῖς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ὡς ἐπύτασαι ποτέ, ἀλλὰ τανῶν κύνες ἄγριοι (τὸ κ μελανωμένον πρὸς ἀπόδειξιν) καθ' ἡμῶν· ὁμως φίλτατε, πρὸς τὴν σὴν πανιερώτητα ἔρχεται ὁ ἐκ ἡμετέρης ἐπαρχίας ἱερότατος μητροπολίτης Πελαγονίας καὶ Περλεάπου, ὁ ἐν ἀγίῳ

πνεύματι ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς κυρ ἱερομίας, καὶ διὰ τῆς ἡμετέρας ἀγάπης δέξαι αὐτόν, καὶ σὺνδραμε, ὅτι ὑπάρχει πολλὰ ἔπτωχός· καὶ πόθεν ἔχεις φίλους διὰ τιμίου σου γράμματος, βοήθι αὐτόν· καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸ παρόν, γράψον ἡμῖν φίλτατε ἵνα γινώμεν περὶ τὰς εὐεξίας σου· τὸν αὐτόθι δσιώτατον ἐν ἱερομονάχοις κυρ δανιήλ εὐχομαι, καὶ τὸν ἐν κυρίῳ ἀσπασμὸν κομίζω· ἀκοῦγω τὰς καλὰς αὐτοῦ ἀριστείας, καὶ χαίρομαι· ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ εἴη μετὰ τῆς σῆς πανισιότητος εἰς παντί· ἔρρωσο φίλτατε καὶ μέγα χαῖρε· φεδρουαρίου 18'

(πράσινα) ἐν μηνὶ φεβρουαρίῳ Ἰνδικτιῶνος α'

φ. 47α. Ὅμοιον πρὸς τὸ 43,α

φ. 49,α. Ἐγγραφὸν Δὸν Φιλίππου βασιλέως τῆς Ἰσπανίας καὶ τῶν δύο Σικελιῶν ἰσπανιστὶ δι' οὗ ἕνεκα τῶν ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως τῶν Χριστιανῶν ὑπηρεσιῶν καὶ παθημάτων τοῦ Μακαρίου Μονεμβασίας καὶ τοῦ Θεοδώρου Μελισσηνοῦ su hermano διατάσσει νὰ παρέχωνται κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐν Νεαπόλει διαμονῆς των εἰς μὲν τὸν πρῶτον 50, εἰς δὲ τὸν δεῦτερον 25 σκεῦδα κατὰ μῆνα.

1 Ἰουνίου 1574.

φ. 51, α. Ἐπιτεχυρωμένον ἀντίγραφον ἐγγράφου τοῦ Δὸν Ζουάν ἐν ἔτει 1573 (ἀκριδέστερα τῆς ἐν τέλει χρονολογίας λειπουσιν ὄντος ἐφθαρμένου τοῦ ἐγγράφου) περὶ τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν αὐτῶν, ὧν ὁ Θεόδωρος Μελισσηνὸς καλεῖται δεσπότης Αἰνου. Αἱ ὑπηρεσίαι ἀναφέρονται εἰς τὸ 1572, λέγεται δὲ ἐδοήθησαν con una barquilla muy ciquita con gran periglo de su vida, εἶχον δὲ ὑπὲρ τοῦς 5000 ἄνδρας κλ.

Διήλθον ἔπειτα εἰς Κέρκυραν, ὅπως περάσωσιν εἰς Βενετίαν como Venezianos tratavan de paz con el Turco.

Τὸ ἐγγράφον (φ. 51α—β) ἀντιγραπτέον, εἰ καὶ ἐφθαρμένον τὸ κάτω ἡμῖς ὑφ' ὑγρασίας καὶ ἔχει ἐκλίπει μέρος αὐτοῦ.

φ. 54,α. Ἐπιστολὴ ἐκ Ρώμης ἰταλιστὶ come fratello τοῦ καρδινάλιου J. Onof (?) τῆς 30 Μαΐου 1626 πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Νάξου καὶ Πάρου [ἴδε κῶδ. II—C—36] διατρέποντα ἐν Μεδρίτη, ὅτι ἔλαβεν ὁ πάπας ἐπιστολὴν per la quale ella gli

dà conto dell' honore che riceve l'illmo Legato in Costo Regno.

φ. 56,α. Ἐπιστολὴ τοῦ Καρδινάλιου di Como πρὸς τὸν Μονεμβασίας εἰς Νεάπολιν.

Molto Reverendo Monsr come fratello La Sta di N Sre ha tenuta tal memoria della persona di U. S et pensiero di darle qualche trattenimento fermo costi nel Regno di Napoli, che à giorni passati nel conferire il Vescovato d'Avellino ha riservato a V. S. duecento scudi di pensione l'anno sopra quella chiesa, come facilmente doverà già haver inteso. Et perché e solito che chi è provisto d'entr. Eccche focci la professione de la fede secondo l'uso di questa sta sede avanti che goda di esso, sarà ricervata V. S. da Mons Nuntio di far il medesimo che fonne già altri: intorno à che so ch'ella non si renderà punto difficile. Però senz'altro mi offero à V. S. dicòne gregie ogni contento. Di Roma a XIX di Novembre 1580

D. V S Reverend

Come fratello

U Car^{mo}di Louco

ΜΑΚΑΡΙΟΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΑΙ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΟΙ ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΙ

ΣΥΜΒΟΛΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΑΡΟΝΑΞΙΑΣ 1

Ἐν τῇ Ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ Νεάπολεως ἀπόκεινται οἱ ὑπ' ἀριθμὸν II—C—35² καὶ II—C—36³ δύο πολυτιμότετοι κώδικες συναποτελούμενοι ἐκ πρωτοτύπων ἐγγράφων ἑλληνικῶν, ἰταλικῶν καὶ ἰσπανικῶν ἀναφερομένων εἰς τὸν Μακάριον, μητροπολίτην Μονεμβασίας, Θεόδωρον Χωροδεσπότην καὶ Νικηφόρον Παροναξίας τοὺς Μελισσηνοὺς ἀναγοντας τὸ γένος εἰς τοὺς Κομνηνοὺς καὶ διὰ τοῦτο καὶ Κομνηνοὺς ἐπονομαζομένους καὶ σχετιζομένους μετὰ τὴν παρὰ τὰς Ἐχινάδας ναυμαχίαν τοῦ 1571 τὴν συνήθως φερωνυμουμένην ἀπὸ τῆς Ναυπάκτου πρὸς τὸν Δὸν Ζουὰν καὶ τὴν ἐν σχέσει πρὸς αὐτὸν διενεργουμένην ἐπανάστασιν τῆς Πελοποννήσου ἐναντὶ τῶν Τούρκων.

Οἱ δύο οὗτοι κώδικες περιγράφονται διὰ βραχυτάτων ὑπὸ τοῦ Salvatore Cirillo, (Cyrillus)⁴ γίνεται δὲ περὶ αὐτῶν ἱκανὸς λόγος καὶ παρὰ Buchon,⁵ ὅστις λαμβάνει ἐντεῦθεν ἀφορμὴν νὰ πραγματευθῇ πὺς τὰ περὶ τοῦ οἴκου τῶν Μελισσηνῶν ὧν ὁ Νικηφόρος ἀπησχόλησε διὰ μακρῶν τὸν Αἰμίλιον Legrand,⁶ οὗ αἱ φερόμεναι σελίδες συμπληροῦνται πολλαχῶς

1. Ἡ ἀνωτέρω διατριβὴ ἐτοίμη πρὸς ἔκδοσιν εὑρέθη μεταξὺ τῶν μὴ καταγραφέντων καταλοίπων τοῦ Λάμπρου.

2. Παρὰ Cyrillus Codices graeci Mss. Regine bibliotheca Ἐν Νεάπολει. 1832 Τόμ. Β' κ.ε. σ. 25 φέρει ἀριθμὸν II—C 36.

3. Αὐτόθι σ. 37 καὶ ε. φέρει ἀριθμὸν II C. 35.

4. Ἐνθ. ἄν.

5. Nouvelles recherches historiques.

6. Bibliographie hellénique au dix-septième siècle 1903. Τόμ. Ε' σ' 175 καὶ ε.

διὰ τῶν ἐν τοῖς νεαπολιτικοῖς κώδιξιν ἐγγράφων, ἅτινα οὐδαμῶς εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ Γαλάτης λόγιος.

Ἐν φ. 766 τοῦ κώδικος σώζεται πρᾶξις τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ῥαφαήλ Β' μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν συνοδικῶν μηνὶ Ἰουνίῳ ἰνδικτιῶνος δ', ἥτοι τοῦ 1607, περὶ τῆς μὴ ἐκτελεσθείσης διαθήκης Μορουζίνης τοῦ Θεολογίτου, δι' ἧς αὕτη ἀφιέρωσε τὰ κτήματα αὐτῆς ἄλλα μὲν εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλην ἐκκλησίαν, ἄλλα δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν Παροναξίας.

Ἐν φ. 786 εὐρηται πατριαρχικὴ πρᾶξις Τιμοθέου Α', εἰς ἣν συνυπογράφεται καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Θεοφάνης ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ ἰνδικτιῶνος ιβ', ἥτοι τοῦ 1614, δι' ἧς ὁ Παροναξίας Νικηφόρος, ἀδελφὸς τοῦ ἐκ Μονεμβασίας Θεοδώρου Μελισσηνοῦ, παραστὰς ἐπὶ συνόδου ἀνήνεγκεν ἐμπόνως, ὅτι ἡ μὲν ἐκκλησία τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Φανερωμένης ὡς ἀνηγερμένη ὑπὸ τοῦ αὐτόθι πλήθους τῶν Χριστιανῶν ὑπῆρχεν εἰς τὴν . . . καὶ διοίκησιν τῶν κατὰ καιροὺς ἀρχιερέων καὶ . . . ζετο σταυροπήγιον, Νικόδημος δὲ τις μοναχὸς ἐλθὼν . . . καὶ δελεύσας τοὺς πρὸ ἡμῶν πατριάρχας ἔλαβε σταυρὸν καὶ γράμμα σιγιλλιωδὲς καὶ δῆθεν ὠνόμασε τὴν ἐκκλησίαν ταύτην τῆς Φανερωμένης πατριαρχικὸν σταυροπήγιον εἰς τὸ πα . . . ἴδια αὐτοῦ καὶ κακὰ θελήματα καὶ ἐπειδὴ . . . πολλῶν, οὕτως ἔχει ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἐκκλησία αὕτη ἐστὶν ἀνεγηγερμένη, τούτου χάριν ἀποφαινόμεθα συνοδικῇ διαγνώμῃ τοῦ πανιερωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυροῦ Θεοφάνους καὶ τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερεπίμων τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὸ μὲν γράμμα ἐκεῖνο τὸ εἰς ἀπάτην ληφθὲν καὶ ποιοῦν δῆθεν τὴν ἐκκλησίαν αὐτὴν σταυροπηγιακὴν εἴη καὶ διαμείνῃ ἄκυρον καὶ ἀνίσχυρον καὶ ὡς μηδὲν λογίζεται, καὶ ἡ ἐκκλησία αὕτη τῆς ὑπεραγίας Θεο-

τόκου Φανερωμένης ὑπάρχει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως μετὰ καὶ πάντων τῶν πραγμάτων αὐτῆς καὶ κτημάτων· ὁ δὲ νῦν ἱερώτατος καὶ λογιώτατος μητροπολίτης ὑμῶν Παροναξίας κῦρ Νικηφόρος καὶ οἱ μετ' αὐτὸν δεσπόζωσι τὴν ἐκκλησίαν αὐτὴν καὶ τὰ αὐτῆς πάντα καὶ διοικῶσι καὶ καλλιεργῶσιν αὐτήν . . . Οἱ δὲ εἰς οὓς ἀπευθύνεται ἡ πρᾶξις αὕτη εἶνε οἱ ἐντιμότατοι κληρικοὶ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Παροναξίας καὶ εὐλαβέστατοι ἱερεῖς καὶ ἄρχοντες χρήσιμοι καὶ ὁ λοιπὸς τοῦ Κυρίου λαός.

Ἐν φ. 806 ὑπάρχει πρᾶξις τοῦ αὐτοῦ Τιμοθέου Β' καὶ τοῦ Θεοφάνους Ἱεροσολύμων ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ Ἰνδικτιῶνος ιβ', ἥτοι τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1614, κατὰ τῶν ἱερομονάχων καὶ μοναχῶν Παροναξίας, ὅσοι ἀπέρχονται εἰς τὸν κατὰ καιροὺς μητροπολίτην καὶ λαμβάνουσι ἐξωκλήσια μετὰ πολλῆς ἀξιώσεως καὶ ἀπαιτήσεως, ἔπειτα θέλοντες ἔχειν τὰ ἑαυτῶν παράλογα θελήματα ποιοῦσιν ἐπιτρόπους ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ἐξωκκλησίταις, οἱ δὲ ἐπίτροποι, ὅταν τις τῶν ἱερομονάχων, ἢ καὶ μοναχῶν τελευτᾷ κληρονομοῦσιν αὐτὸν οἱ ἐπίτροποι.

Ἐν φ. 82α εὗρισκομεν πρᾶξιν τοῦ αὐτοῦ Τιμοθέου ἐν μηνὶ Μαρτίῳ Ἰνδικτιῶνος, δι' ἧς ἀναγγέλλεται εἰς τὸν κληρὸν, τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαὸν Παροναξίας ὅτι γνῶμη κοινῇ συνοδικῇ καθηρέθη ὁ μητροπολίτης Παροναξίας Ἰωσήφ καὶ ἐγυμνώθη τελείως τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ δι' ἃπερ ἐτόλμησεν, ὥς ἔχετε... ἀπὸ τοῦ ἰσοῦ γράμματος τῆς καθαιρέσεως καὶ τῶν καθευρεθέντων ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ἐκλέγεται γνήσιος καὶ καθολικὸς μητροπολίτης Παροναξίας τῇ ἐπιστάσει τοῦ παναγίου Πνεύματος ὁ νῦν ἱερώτατος καὶ λογιώτατος Νικηφόρος ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος παντὸς Αἰγαίου πελάγους....

Τὸ δ' ἐν τῇ εἰρημένῃ πρᾶξει μνημονευόμενον ἀντίγραφον

τῆς συνοδικῆς πράξεως τῆς καθαιρέσεως τοῦ Ἰωσήφ εὐρηται ἐν φ. 100β τοῦ κώδικος. Ἐξεδόθη δὲ αὕτη ἐν μηνὶ Μαρτίῳ Ἰνδικτιῶνος ια' καὶ φέρει συνυπογεγραμμένους τοὺς συνοδικούς. Κατ' αὐτήν· Ἐπειδὴ οὖν καὶ ὁ τῆς Παροναξίας μητροπολίτης Ἰωσήφ, κατηγορηθεὶς ὥς ἔχων συνείσακτον γυναῖκα Καλλιστράτην ὀνόματι μοναχὴν ἐν τῷ καστελλίῳ Ναούσης τῆς νήσου Πάρου, οὐ μόνον ἅπαξ, καὶ δις παραγγέλθη ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ κυρίου Πατριᾶ ἀποστῆναι αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ πρὸ ἡμῶν πατριάρχου κῦρ Νεοφύτου πολλάκις ἐπετιμήθη ἐπὶ παρουσίᾳ πολλῶν ἀρχιερέων καὶ κληρικῶν καὶ ἀρχόντων, ἢ ἀναχωρῆσαι ἀπ' αὐτῆς, καὶ μηδὲν συνεῖναι αὐτῇ ἢ εἶναι καθηρημένον καὶ ἀναπολόγητον, ὅπερ ἔστρεψε καὶ κατὰ χρέος ἐπηγγείλατο, καὶ αὐτός, ἅμια τῷ παραγεγομένῳ ἐκεῖ οὐκ ἐπαύσατο τῶν προτέρων, ἀλλ' αὐθαδῶς καὶ ἀνεϋθριάστως, συνώκει καὶ συνοικεῖ αὐτῇ καὶ συνευρίσκεται ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὥς οἱ ἐκεῖθεν κληρικοὶ σωματικῶς ἐνταῦθα παραγενόμενοι τῷ πατριάρχῃ Νεοφύτῳ τότε ἐπληροφόρησαν καὶ ἡμῖν τανῦν δι' ἐνυπογράφου αὐτῶν ἀναφορᾶς ἐπίστωσαν ὥς προσετάχθησαν, οὐ τὸ περὶ τῆς συνεισάκτου καὶ ἀργίᾳ καθυποβληθεὶς παρὰ τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου συνοδικῶς, εἰς τὸ πληρῶσαι τῷ Νικολάῳ Καρβούνη κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτοῦ . . . τῆς ἀργίας, καὶ τῇ ἐπιούσῃ εὐθὺς ἱερούργησε, καὶ ἀπειθῆς ἐγένετο καὶ καταφρονητῆς τούτου χάριν . . . (ψηφίζεται), ἵνα αὐτὸς μὲν ὁ ρηθεὶς Παροναξίας εἴη καὶ ὑπάρχῃ καθηρημένος καὶ γεγυμνωμένος πάσης ἀρχιερατικῆς ἐνεργείας καὶ τάξεως καὶ μηδεμίαν ἀνάκλησιν ἔχῃ εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα, ἕτερος δὲ ἀντ' αὐτοῦ χειροτονηθῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην Παροναξίας γνήσιος καὶ καθολικὸς μητροπολίτης κατὰ νόμους.

Ὁ Νικηφόρος Μελισσηνός, χειροτονηθεὶς μητροπολίτης

Παροναξίας, ἀνέλαβε χρηματικάς ὑποχρεώσεις, περὶ ὧν διδασκόμεθα ἐκ πράξεως τοῦ Τιμοθέου Β' Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θεοφάνους Ἱεροσολύμων, ἐν 84α ἐκδεδομένης ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ Ἰνδικτιῶνος ιβ' ἤτοι τῷ 1614, ἐν ᾗ ὁρίζεται ὅπως πληρώσῃ μόνον ἄσπρα χιλιάδας τεσσαράκοντα δύο τὰς μὲν δεκατέσσαρας χιλιάδας τὸν ἐρχόμενον Δεκέμβριον μῆνα τῶν Χριστουγέννων τῆς δεκάτης τρίτης Ἰνδικτιῶνος (ἤτοι τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1614), τὰς δὲ λοιπὰς εἰκοσιοκτὼ ἕως τοῦ χρόνου πάλιν τὸν Δεκέμβριον τῆς δεκάτης τετάρτης Ἰνδικτιῶνος (ἤτοι τοῦ 1615).

Ἐπονται ἐν τῷ κώδικι ποικίλαι πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Τιμοθέου Β' πρὸς τὸν Παροναξίας Νικηφόρον περὶ χρεῶν αὐτοῦ καὶ ἄλλων ὑποθέσεων ὡς καὶ ἐν φ. 88β (ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ Ἰνδικτιῶνος ιβ', ἤτοι τῷ 1614) περὶ τῆς μονῆς Τουρλιανῆς.

Ἀκόλουθεῖ ἐν φ. 89α ἐπιστολὴ πρὸς τὸν αὐτὸν Νικηφόρον Παροναξίας τοῦ μεγάλου λογοθέτου καὶ μεγάλου ῥήτορος, διὰ τῶν προσωνυμιῶν τούτων καὶ οὐχὶ τοῦ ὀνόματος ὑπογεγραμμένου, δι' ἧς ἀγγέλλεται αὐτῷ, ὅτι εὐχαρίστως ἐγνώσθησαν τὰ περὶ τῆς εἰρηνικῆς σου ἀποκαταστάσεως. Ἐν δὲ τῷ τέλει τῆς ἐπιστολῆς ταύτης γράφονται τάδε. Περὶ τοῦ Ἰωσήφ οὐδέν σοι φαμέν, ἐπεὶ ὁ σὸς ὑπηρέτης ἔχει διὰ ζώσης ἐπαγγελίαι σοι τὰ πάντα λεπτομερῶς· μόνον δὲ τοῦτο ἵνα εἴης ἀμέριμος.

Ἐν φ. 92β περιλαμβάνεται πράξις τοῦ Τιμοθέου πρὸς τὸν κλῆρον καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς Σίφνου, δι' ἧς ἡ Σίφνος ἐτέθη ὑπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Νικηφόρου Παροναξίας. Χρονολογεῖται δὲ ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ Ἰνδικτιῶνος ιβ', καθ' ἃ καὶ ἡ ἐν φ. 94β πράξις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν κλῆρον καὶ τοὺς ἄρχοντας Παροναξίας, δι' ἧς κελεύεται, ὅτι ἕκαστος τῶν ἱερέων γὰρ δώσῃ ἀνὰ ἓν χρυσοῦν φλωρίον ἐπὶ δὲ καθ' ἓν ὀσπῆτιον

ἀνὰ ἄσπρα δώδεκα πρὸς τὸν ἱερώτατον καὶ λογιώτατον μητροπολίτην ὑμῶν κὺρ Νικηφόρον ὑπέρτιμον καὶ ἑξαρχον παντὸς Αἰγαίου πελάγους, τὸν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπῇ τὸν ἡμῶν ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργόν, διὰ φιλότιμον κατὰ τὴν παλαιὰν ἐπικρατήσαν ἐκκλησιαστικὴν συνήθειαν ὁποῦ γινώσκητε καλῶς, ὅτι ὅταν θέλῃ γενῇ νέος μητροπολίτης εἰς καμίαν ἐπαρχίαν οἱ ἐπαρχιωτὲς τοῦ τὸν δίδουν φιλότιμον ἱκανὸν διὰ τὰ εὐρὴ ἀνεσιν εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ ἐξοδίαζε καὶ ἔπαιρναν τὴν εὐχὴν τοῦ καὶ τὴν εὐλογίαν του.

Ἄλλη δὲ συνοδικὴ πράξις τοῦ πατριάρχου Τιμοθέου, ἐκτεδομένη ἐν μηνὶ Ἰουνίου Ἰνδικτιῶνος ια' μετὰ τῶν ὑπογραφῶν τῶν συνοδικῶν καὶ περιλαμβανομένη ἐν φ. 96β τοῦ κώδικος Νεαπόλεως, ποιεῖται λόγον περὶ τῆς ὑποδοχῆς τοῦ Νικηφόρου ὑπὸ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ καὶ τῆς μικρᾶς μόνον ἐναντίον αὐτοῦ ἀντιδράσεως. Καὶ πάντες μὲν, λέγεται ἐν αὐτῇ, ἀσπασίως καὶ περιχαρῶς ἐδέχθητε αὐτόν· μόνον δὲ οὗτοι, ὅτε οἰκονόμος παπᾶ Μανουήλ, παπᾶ Ματθαῖος σακελλάριος, Ἰάκωβος Κόκκος, Λουρέντζος Ντελαρόκας, Φραντζέσκος τῆς Τζίχωνας, Στεφανῆς Τέγαρις, Μανουήλ Μπα.. Νικόλας τῆς χήρας, Μιχάλης Καλαφάτης, Τάντολος, Γεώργιος Σπανόλος, Γεώργιος Πουλημένος, Ἀποστόλης Τέγαρις, Μιχ. Νταμούδης (;) καὶ ὁ Λευτέριος Ἀκριβὸς ἐφάνησαν ἐναντίον τούτου τοῦ γνησίου καὶ καθολικοῦ ἡμῶν ἱερωτάτου καὶ παναγιωτάτου Παροναξίας κὺρ Νικηφόρου. . . . Ἐφ' ᾧ οἱ προμνημονευθέντες ἱερεῖς τίθενται εἰς ἀργίαν, οἱ δὲ λαϊκοὶ ἀφορίζονται.

Ἐν φ. 98β ἐν ἄλλῳ ἐγγράφῳ τοῦ Τιμοθέου καὶ τοῦ συνογεγραμμένου Θεοφάνους Ἱεροσολύμων μηνὸς Αὐγούστου Ἰνδικτιῶνος ιβ' (1614) πρὸς τὸν κλῆρον καὶ τοὺς ἄρχοντας Παροναξίας ἀνακοινοῦνται τάδε. Πρὸ ἡμερῶν ἐγράψαμεν καὶ δεδώκαμεν γράμματα τῷ προέδρῳ Μύλου (γρ. Μήλου)

κυρῷ Ἰωσήφ· ὡς ἂν λάβῃ μερικόν τι χρέος τῆς μητροπόλεως παρὰ τοῦ ἱερωτάτου καὶ λογιωτάτου μητροπολίτου ὑμῶν κυρίου Νικηφόρου· καὶ τινὲς ἐνόμισαν ὅτι βούλεται λαβεῖν τὴν μητρόπολιν καὶ ἐλθεῖν πάλιν αὐτόθι καὶ ἐγένετο μερική σύγχησις περὶ τούτου ὡς ἐμάθομεν· τούτου ἕνεκεν γράφομεν συνοπτικῶς γνῶσει καὶ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων καὶ τῶν λοιπῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν· ἵνα μὴδεμίαν ἐλπίδα ἔχετε ἀνακλήσεως τοῦ Ἰωσήφ ἐκεῖνου εἰς τὴν αὐτὴν μητρόπολιν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἀλλ' οὔτε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοῦ ἰδίου μητροπολίτου ὑμῶν κυροῦ Νικηφόρου.

Ὁ ἐν τῷ γράμματι τούτῳ μνημονευόμενος πρόεδρος, ἦτοι ἐπίσκοπος, Μήλου Ἰωσήφ εἶνε αὐτὸς ὁ πρῶην Παροναξίας, καθ' ἣ βλέπομεν σαφέστατα ἐκ τοῦ κατωτέρω ἐγγράφου.

Ἐν φ. 1026 περιλαμβάνεται ἐγγράφον τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου Τιμοθέου Μαρτίου Ἰνδικτιῶνος περὶ πληρωμῆς χρέους τοῦ Νικηφόρου Μελισσηνοῦ.

Ἐν φ. 101α εὐρηται ἀφορισμὸς τοῦ Τιμοθέου κατὰ τοῦ ἐν Νάξῳ Νικήτα τῆς Μπούφας, ἐγκαταλιπόντος τὴν Ζαμπέταν, θυγατέρα Γεωργίου τῆς Γεώργινας καὶ λαβόντος ἐτέραν.

Ἐν φ. 101β εὐρίσκομεν ἀπαγορευομένην εἰς τὸν Ἰωσήφ πρόεδρον Μήλου καὶ προκάτοχον τοῦ Νικηφόρου τὴν εἰς Παροναξίαν ἐν τῷ μέλλοντι μετάβασιν καὶ τὸν διὰ τοῦ διορισμοῦ ἐπιτρόπου κανονισμόν τοῦ πρὸς αὐτὸν χρέους τοῦ διαδόχου, ταῦτα δὲ διότι προεξένησε συγχύσεις εἰς τὸν λαὸν καὶ σκάνδαλα πολλὰ καὶ ταραχάς, καυχόμενος καὶ λέγων ὅτι βούλεσε πάλιν ἐπαναλαβεῖν τὸν θρόνον ἐκεῖνον. Ἀπευθύνεται δὲ ἡ πρᾶξις αὕτη τοῦ Τιμοθέου Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θεοφάνους Ἱεροσολύμων, ἐκδεδομένη κατ' Αὐγούστον Ἰνδικτιῶνος ιβ' πρὸς αὐτὸν τὸν Ἰωσήφ, ὡδε· Ἱερώτατε μητροπο-

λίτα πρῶην Παροναξίας καὶ πρόεδρε Μύλου (γρ. Μήλου).

Ἐν φ. 107α σώζεται τὸ ἐξῆς πρὸς τὸν Παροναξίας Νικηφόρον προτρεπτικὸν γράμμα τοῦ Τιμοθέου.

Τιμόθεος ἐλέω θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης. Ἡ μετριότης ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς προτρεπτικοῦ γράμματος προτρέπεται σοι τῷ ἱερωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ μητροπολίτῃ Παροναξίας ὑπερτίμῳ καὶ ἐξάρχῳ παντὸς Αἰγαίου πελάγους τῷ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῷ αὐτῆς ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κυρ Νικηφόρῳ ἵνα ἀπέλθῃς εἰς τὸν ναδὸν τῆς Κυρίας Χρυσοπηγῆς ἐν τῷ Γαλατῇ καὶ λειτουργήσῃς καὶ πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ ἐκτελέσῃς πλήν τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως καὶ χειροτονήσῃς τὸν ἀπὸ Ταλαντίου εὐλαβέστατον ἱεροδιάκονον κυρ Δημήτριον εἰς πρεσβύτερον, πρὸς δὲ καὶ ταύτῃ τῇ νυκτὶ τῆς Παρασκευῆς δι' ὁμοφορίου καὶ ἐπιτραχηλίου εἵπης τοὺς οἴκους τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς ἀκαθίστου καθὰ συνήθως· ὅθεν εἰς ἀσφάλειαν ἐδόθη σοι καὶ ἰὸ παρὸν ἡμέτερον γράμμα ἐν ἔτει ζ... ἐν μηνὶ Μαρτίῳ Ἰνδικτιῶνος ια'.

θ'). Ἐν φ. 109α ἔχομεν πρᾶξιν τοῦ Τιμοθέου Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θεοφάνους Ἱεροσολύμων, ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ Ἰνδικτιῶνος... δι' ἧς ἐπαναφέρεται εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Παροναξίας Νικηφόρου ἐξωκκλήσιον τῆς ἁγ. Παρασκευῆς, ὅπερ εἶχε καὶ ἐδέσποζε ὁ κατὰ τόπον ἀρχιερεὺς, καὶ ἐκεῖνο ἐδωρεῖτο πρὸς ὃν ἤθελε τῶν κληρικῶν αὐτοῦ, ὡς φαίνεται καὶ τὰ γράμματα τοῦ ποτὲ Παροναξίας κυρ Ἀθανασίου καὶ ἄλλων πρὸ αὐτοῦ. Τινὲς δὲ ἐλθόντες ἐνταῦθα ἔλαβον γράμμα κατὰ ἀπάτην καὶ μετόχιον αὐτὸ τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ ἐποίησαν, ὅπερ παράλογον.

Ἐν φ. 1106 περιλαμβάνεται γράμμα τοῦ Τιμοθέου ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ Ἰνδικτιῶνος ιβ' πρὸς τοὺς καθηγουμένους

καὶ λοιποὺς ιερομονάχους καὶ μοναχοὺς τῶν πατριαρχικῶν σταυροπηγίων τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Παροναξίας, ὅπως μὴ τολμήσωσι νὰ δεχθῶσι τὸν πρόεδρον Μήλου Ἰωσήφ αὐτόθι ἐπὶ ποινῇ ἀργίας ἀπὸ πάσης ιεροπραξίας καὶ ἀφορισμοῦ.

Ἐν φ. 112α γράμμα τοῦ πατριάρχου Τιμοθέου ἐν μηνὶ Ἰουνίου ἰνδικτιῶνος ιβ' πρὸς τὸν Παροναξίας περὶ τινος ιδιωτικοῦ χρέους, ὃ περ ἀρνεῖται ἀποδοῦναι Ἀποστολῆς ὁ Διάγαρος (:)

... Ἐν φ. 113α γράμμα τοῦ αὐτοῦ, πρὸς τὸν αὐτόν, ἔχον οὕτως·

Τιμόθεος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέης Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης : †

Ἰερῶτατε καὶ λογιώτατε μητροπολίτα Παροναξίας ὑπέριμε ἑξαρχε παντὸς Αἰγαίου πελάγους, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ μοι ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, χάρις εἴη σοι τῇ ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ ἀπὸ Θεοῦ· ἀνηνέχθη ἡμῖν, ὅτι τινες τῶν ἐν τῇ Πάρῳ Χριστιανῶν ἐποίησαν σκάνδαλα μεταξὺ τοῦ μπέη καὶ τῶν ἀνθρώπων τῆς πολιτείας καὶ αἵτιοι ἐγένοντο τῆς συγχύσεως αὐτῶν καὶ ζημίας· διὰ τοῦτο ἐζητήθη γράμμα ἡμέτερον, καὶ αποφαινόμεθα ὅσοι ἦσαν οἱ αἵτιοι τοῦ σκανδάλου, καὶ ὅσοι ἦσαν εἰς μέσον ἐξισάσαι τὴν ζημίαν τῶς πτωχῶν, μεταξὺ τῶν κρατούντων καὶ τοῦ Χασάμπεη, καὶ ἐκράτησιν, ἢ ἄσπρα ἢ φλωρία, ἢ πανία, ἢ μεταξωτά, ἢ καὶ ἄλλα πράγματα, καὶ ἐζημίωσαν τοὺς πτωχοὺς Χριστιανοὺς καὶ ἀδυνάτους, ἀφωρισμένοι εἶησαν ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος, καὶ κατηραμένοι καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτοι καὶ τυμπανιαῖοι, καὶ ἔξω τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἕως οὗ ὁμολογήσωσι τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐξισάσωσι πᾶσαν τὴν ζημίαν καὶ παύσονται τῆς ἀδικίας· οὕτως αποφαινόμεθα, ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις εἴη σοι... ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ, ἰνδικτιῶνος ια'.

Ἐν φ. 114α γράμμα Τιμοθέου πρὸς τὸν Παροναξίας ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ἰνδικτιῶνος ιβ' περὶ ιδιωτικῶν αὐτοῦ χρεῶν.

Ἐν φ. 115α ἀπόδειξις Τιμοθέου περὶ πληρωμῆς μέρους τοῦ χρέους τοῦ Παροναξίας.

Ἐν φ. 116α ἀπόδειξις περὶ πληρωμῆς τῶν ὀρισθέντων ὑπὸ τῆς συνόδου τῶν ἀρχιερέων πρὸς βοήθειαν εἰς τὸν Νικηφόρον.

Ἐν φ. 117α κ. ε. περιέχονται ιδιόγραφα τῆς μητροπόλεως Παροναξίας, ἥτοι ψυχικά, διαθήκαι, ἀποδείξεις, ἀναφέρονται δὲ ὡς τὸ πλεῖστον εἰς κτήματα ἐκκλησιαστικά, καὶ εἶνε γεγραμμένα τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἔκτου καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος.

Εἰς τὸν αὐτόν δὲ Νικηφόρον Μελισσηνὸν Μονεμβασίας ὡς τὸ πλεῖστον ἀναφέρεται καὶ ὁ κώδιξ τῆς αὐτῆς βιβλιοθήκης Νεαπόλεως II—C—36, ὅστις ἀποτελεῖ οἶονεὶ συνέχειαν τοῦ προηγουμένου. Ἀξία δὲ ἰδίας μνείας ἐν αὐτῷ, εἶνε τὰ ἐξῆς.

Τὸ ἐν φ. 12α-β ἐπόμενον ἔγγραφον συντεταγμένον ἐν μὲν ἀρχῇ ἰσπανιστὶ, εἰτα δ' ἰταλιστὶ καὶ ἐν τέλει πάλιν ἰσπανιστὶ, ἐκδεδομένον δ' ἐν Μαδρίτῃ τῇ 13]23 Δεκεμβρίου 1606 καὶ φέρον τὴν ὑπογραφὴν Yo el Rey, ἥτοι ἐγὼ βασιλεὺς, ἐβασίλευε δὲ τότε τῆς Ἰσπανίας ὁ ἐκ τῆς δυναστείας τῶν Ἀφθούργων Φίλιππος Γ'.

Ἔχει δὲ τὸ ἔγγραφον τοῦτο ὡδε.

Ἀρχ. Conde primo nro Visorey Lugarteniente y Capitan General Por parte de D. Niceforo Melesino me ha Sido pntado un memorial del tenor siguiente. Signore D. Niceforo Melesino Nipote der quondam arcivescovo di Malvasia, et figlio Legitimo et naturale del quondam D. Theodoro Melisino et Comneno il qual era Signore de la Città di Enno di Xanti di piufori di tutta la gersonisma di Eliponto del sanio, et dimilito, et del golfo di misma, che

adesso, et a suoi successori tocca esser heredita dela casa, come appare per loro scitte mancondo la tirancà del turco, humilmente fa intendere alla M. V. come detto Arcivescovo et d. Teodoro fratello nel tempo de la Vittoria Navale armorno con proprij stipendij, 25 milia fontì, e tremilia cavalli, contro il tirano in servizio della M.V. per ordine de la felice mem^a del g^{mo} D. Gio. de Austria il quale ordine fossero venute alle mani con il nemico promettendoli in brevo darli agiuto il che valerosamende loro faciando detto d. Theodoro con molto pericolo di sua vita molte volte an[do] ritorno dalla morea in Italia dal sig^{re} D. Gio. il quale per diverse impedimenti non li diède l'agiuto promesso per il che furno forzati abandonare tutte loro faculta, et bene e fugirseno, che à mala pena si salvarono la vita al che hovendo alium reguardo la felice mem^a del Re N. S. che stia in sancta gloria diede al supp^{to} Arcivescovo et suo fratello Ducati Mil[ia] l'anno li quali havendo goduto per pochissimo tempò morseno et la... no detti supp^{se} poverissimo et caricodi. 2. sorelle che non hanno c... vivere non solamente secondo la qualita Loro ma ne tampoco parcumente p[er] touto supplica con ogni humilta la M. V. havendo rignardo a detti servizii come il tutto appare per lettere de la felice memoria de della M^{ta} et del g^{mo} Signor D. Gio d'Austria si degni di farli alcuna merce in uno intretenimiento parte della detta Rendita de mille Ducati che li detti suo p^e et zio tenevano accio si possi sustentare come povero Gentil'huomo, et servire come li sudetti Co ferno alla M. V. dalla quale recivira il tutto a particularéssima nerce et gratia etc.

"Ἐπεταί ἐν συνεχείᾳ (φ. 126) τὸ ἰσπανικὸν μέρος τὸ.

περιέχον ἰσπανιστὶ τὴν ἀναβλητικὴν ὡς φαίνεται ἀπόρασιν καὶ τὰς ὑπογραφάς. Φωτογραφητέον.

Ἐν φ. 13α ἐπιστολὴ πρὸς Μουσάκιον τοῦ Νικηφόρου Παροναξίας, ὑπογεγραμμένου ἑλληνιστί ἀπὸ Βιτεροῶν ἑκατομβαιῶνος αὐ ἰσταμένου αὐχ^ω ἰνδικτιῶνος β'ας, ἐν ᾗ μόνον ἐκφράσεις εὐγνωμοσύνης καὶ γενικῆς φιλοπροσύνης.

Ἐν φ. 14α ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ πρὸς Φίλιπποιάκωβον, τὸν αὐτὸν καὶ ἀνωτέρω Μουσάκιον, ἑλληνιστί, δι' ἧς αἰτεῖται συγγνώμην μὴ ἐπιστέλλων συνεχῶς, ἅτε στερούμενος βιβλίων. Ἀλλως δὲ ἀγγέλλει, ὅτι μερίμναις ἐμβαπτίζει ἡμῶν τὴν ψυχὴν τὰ τῆς ἡμετέρας ποιμνῆς, ὥς οἶσθα, καὶ τὰ παρὰ βασιλεῖ ἀδίκῳ συγγενῶν τε καὶ φίλων.... δι' ὧν πάνυ ἐξ εἰλικρινοῦς καὶ ἀπὸ βαθείας τῆς γνώμης τὸν ἐμὸν φίλτατον προσαγορεύω Μουσάκιον, τὸ τριπλόητόν μοι καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα.

Πρὸς τὸν αὐτὸν Φίλιππον Ἰάκωβον, χαρακτηριζόμενον ὡς συγκλητικόν, ἀπευθύνεται ἡ ἐν φ. 16α ἐπιστολὴ τοῦ Νικηφόρου Σκιροφοριῶνος ἀπὸ Βιτεροῶν, ἥτις οὐδὲν περιέχει τὸ ἄξιον γνώσεως.

Ἐν φ. 17α ἐπιστολὴ τοῦ Νικηφόρου πρὸς Παῦλον Σιγουῖνον Σκιροφοριῶνος αὐχ^ω, ἐν ᾗ καὶ τάδε· ἡμῖν δὲ φίλτατε εἰς τόδε τὰ τῆς τύχης οὐκ ἐπέρχεται κατὰ ῥοὴν ὑπὲρ τοῦ λύτρου τῶν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ, τοῦ τε ἡμετέρου ποιμνίου, οὔτε μὴν ἀπαντᾷ κατὰ λόγον, καὶ ἴσως τὰ τοιαύτης συμφορᾶς κορυφούμενα κύματα ψυχικῆς τινος ἐξῆπται αἰτίας.

Ἐν φ. 18α ἐπιστολὴ Διονυσίῳ Ἡρακλείας φέρουσα ὑπογραφὴν Νικηφόρος ὁ Μελισσηνὸς ἀποστελλομένη ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως Σκιροφοριῶνος 5' φθίνοντος αὐχ^ω, ἐξ ἧς οὐδὲν μανθάνομεν.

Ἐν φ. 19α ἐπιστολὴ τοῦ Νικηφόρου ὡς μητροπολίτου Παροναξίας αὐχ^ω Ποσειδεῶνος θ'. σταλεῖσα ἀπὸ Πάρου

πρὸς τὸν πατριάρχην Τιμόθεον, δι' ἧς στέλλει χρήματα, πολλάς περιέχουσα λεπτολογίας καὶ οὐκ ὀλίγα διασβέσματα.

Ἐν φ. 20α καὶ 21α δύο σχέδια ἐπιστολῶν τοῦ Νικηφόρου στελλομένων τῷ ἐλλογίμῳ διδασκάλῳ Κωνσταντίνῳ τῷ Σοφίας καὶ γεγραμμένων γαμηλιῶνος Ἰνδικτιῶνος βασιχιδ'.

Ἐν φ. 22α ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν γαμηλιῶνος Ἰνδικτιῶνος β' αχιθ', δι' ἧς ἀγγέλλει τὴν παρ' αὐτοῦ εὐφρόσυνον λήψιν βιβλίων.

Ἐν φ. 23α ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν πατριάρχην Τιμόθεον ἐν ἔτει αχιθ'. Ἐν ταύτῃ τε καὶ ταῖς προτέραις ἐπιστολαῖς ὁ ἐπιστέλλων ὑπογράφεται ἀπλῶς Μητροπολίτης Παροναξίας. Ἐν ἄλλαις φέρεται ἐνίοτε ἡ ὑπογραφή. Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Παροναξίας Νικηφόρος ὁ Μελισσηνὸς καὶ Κομνηνός. Φιλοπατρία καὶ φιλομάθεια εἶνε τὸ χαρακτηριστικὸν πολλῶν τῶν ἐπιστολῶν τούτων, καὶ ἐκείνων ἐξ ὧν ἄλλως οὐδὲν το ἄξιον λόγου διδασκόμεθα.

Ἐν φ. 24α ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Νικηφόρον τοῦ πρώην Λακεδαιμονίας Χρυσάνθου. Διηγεῖται ἐπεισόδιόν τι μὲ κάποιους Τεατίνους, οὗ ἔνεκα ἐνεκλείσθη καθειρχθεὶς εἰς τὸ σπιτάλι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Νοεῖται διὰ τούτων τὸ μέχρι καὶ τῆς σήμερον διατηρούμενον S Spirito in Sassia. Ἐξαιτεῖται δὲ τὴν προστασίαν τοῦ Νικηφόρου δι' ἐνεργείας αὐτοῦ παρὰ τῷ καρδιναλίῳ Σφόρτσᾳ καὶ τὴν ἀποστολὴν συστατικοῦ ἀπὸ τὸν Ὁσοῦνα εἰς τὸν καρδινάλιον Μπόργια διὰ νὰ ἐμπορέσω νὰ ἐλευθερωθῶ παντελῶς. Τελευτᾷ δ' ἡ ἐπιστολὴ διὰ τῶν ἐξῆς. Πρὸς τούτοις λέγω τῆς μεγαλοφυΐας σου ὅταν εὐρίσκουμιν ποτὲ εἰς μικρὰν εὐδαιμονίαν εἶχα κάμειαν μίαν πατερίτζαν καὶ δικέριν καὶ τρικέριν ἀργυρὰ πρᾶγμα μου διὰ λόγου μου, εἰς τὰ ὅποια ἐξοδίασα ρ' σκοῦδα· καὶ ἂν ἡ θεοσέβειά σου τὰ χρειάζεται, ἤξεύρω πῶς θέλωμεν συνηβασθεῖν καὶ δίδοται διατὶ εὐρίσκομαι εἰς με-

γάλην ἀνάγκην μάρτυς ὁ Θεὸς καὶ διὰ τὰς ὥρας οὐχ' ἕτερον ἀπὸ Ρώμην Σεπτ. 1στ' αχιζ. Τῆς πανιερότητός σου ἀδελφὸς καὶ δοῦλος εὐνούστατος ὁ πρῶην Λακεδαιμονίας Χρυσάνθος.

Ἐν δὲ ὑστερογράφῳ προστίθενται τὰ ἐξῆς. Παρακαλῶ τὴν αὐθεντιάν σου ἂν δὲν ἐμπορέσης νὰ μοῦ κάμῃς τὴν σύστασιν ἀπὸ τὸν δοῦκα, κάμε μου ἄλλην ἀπὸ τὸ καρδηνάλη εἰς τὸν καρδινάλιον Μπόργια· τὴν πατερίτζα καὶ τὸ δικέριν καὶ τὸ τρικέριν τὰ ἔχω ἐνέχυρον, καὶ διατὶ εὐρίσκομαι εἰς μεγάλην ἀνάγκην, ἀμὴ τὰ ἐχάριζα τῆς πανιερότητός σου κατὰ ἀλήθειαν, πλὴν ἐλπίζω ἂν τὰ θελήσῃ πῶς θέλωμεν συνηβασθῇ ἀνόμεσον μας ὥσάν καλοὶ φίλοι καὶ πιστοὶ διατὶ ἀληθινὰ εἶναι ἐξαίσια καὶ τέττοια δὲν εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἡ δ' ἐπιγραφὴ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἣν εὐρίσκομεν ἐπὶ τοῦ ἀντιστοίχου φύλλου χάρτου ἐν φ. 26δ γέγραπται ἰταλίστι καὶ ἔχει καὶ τὴν διεύθυνσιν nella chiesa grega di Napoli.

Ἐν φ. 26α πρᾶξις τοῦ Νικηφόρου Παροναξίας ἐν τῷ χωρίῳ Δριμαλίας τὸ λεγόμενον Χαλκὸς γεγραμμένη τῇ 11 Ὀκτωβρίου 1613, περὶ διαζυγίου μετὰ καὶ ἄλλων ὑπογραφῶν, ἐν αἷς καὶ ἡ τοῦ οἰκονόμου Παροναξίας Ιερέως Μανουήλ.

Ἐν φ. 27δ ἀναφορὰ τῶν κληρικῶν καὶ προεστώτων Παροναξίας πρὸς τὸν πατριάρχην τῇ κς' Σεπτεμβρίου 1613 περὶ λογαριασμοῦ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τοῦ Ἰωάννου Καρβούνη, οὗ πρὸς κανονισμόν ἀνεμένετο ὁ Νικόλαος Τεμπροτῆς. Οἱ ἀναφερόμενοι δηλοῦσι τὴν ἀπὸ τοῦ ἀρχιερέως εὐχαρίστησιν αὐτῶν.

Εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν καὶ ἄλλα ἰδιωτικὰ ἀναφέρεται καὶ ἡ ἐν φ. 29α κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1613 πρὸς τὸν Νικηφόρον ἐπιστολὴ τοῦ Διονυσίου Ἡρακλείας. Ἐπ' αὐτῆς νεωτέρα χεὶρ ἐπέγραψεν Epist. Ep. Heraclie ad N ep. Naxi. Εἶνε κατὰ ταῦτα πιθανώτατα ἐπιστολὴ τοῦ Διονυσίου Ἡρακλείας.

Ἐν φ. 30α ἀναξία λόγου τᾶλλα ἰδιωτικὴ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Νικηφόρον, φέρουσα τὴν ὑπογραφὴν ράλης παλαιολόγος.

Ἐν φ. 32α σχέδιον ἐπιστολῆς τοῦ Νικηφόρου ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως γαμηλιῶνος σ' ἱσταμένου $\alpha\chi\iota\beta^w$ πρὸς τὸν Διονύσιον Ἡρακλείας. Οὐδὲν περιέχεται τὸ ἄξιον λόγου.

Ἐν φ. 33α σχέδιον λόγου τοῦ Νικηφόρου «εἰς Ἀθανάσιον τὸν μέγαν» ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ. Ἀρχ. Πάλιν ἡμῖν ὁ καὶ ἐπωνυμίας ἄξιος ἀθανάτου. Ἄνω νεωτέρᾳ χειρὶ In divum Athenasium oratio a Niceforo Mellisseno Pagonaxiae habita in eius collegio

Ἐν φ. 35α Σχέδιον ἐπιστολῆς τοῦ Νικηφόρου πρὸς Διονύσιον Ἡρακλείας, ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, γ' ἱσταμένου Γαμηλιῶνος $\alpha\chi\iota\beta^w$ ἡ αὐτὴ καὶ ἐν φ. 32α.

Ἐν φ. 36α. Ἀλλὴ ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἡ ἱσταμένου Μεταγειτνιῶνος $\alpha\chi\iota\beta^w$, οὐδὲν περιέχουσα τὸ ἄξιον λόγου.

Ἐν φ. 39α-44α ὑπόμνημα περὶ τοῦ ἐν Ῥώμῃ Γρηγοριανοῦ κολλεγίου Λατινιστί. Ἀρχ. Quo magis inani subruta fundamento vastam subsidet in voraginem. Ἐν ἀρχῇ γίνεται λόγος περὶ τῆς ἐκπτώσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς παρ' Ἑλλησι παιδείας, ἔπειτα δ' ἐξαίρονται αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ Ἑλληνικοῦ κολλεγίου, ἰδίως ἀπὸ τοῦ φ. 426. Ἐνταῦθα μνημονεύεται ὁ Cortesius Brana Epirota Neapoli rector ecclesia Graecanica constitutus καὶ τοῦ Νικηφόρου Μελισσηνοῦ περὶ οὗ λέγεται ὅτι πολλὰ πλεοναθὰ εἶχεν ὑπηρετήσει, ἀν δὲν ἐκαλεῖτο ὡς ἐπ' σκοπος εἰς Νάξον. Ἐν τῷ αὐτῷ ὑπομνήματι γίνεται λόγος καὶ περὶ Πέτρου Ἀρκουδίου, Φραγκίσκου Κόκκου καὶ ἄλλων Ἑλλήνων συνδεομένων μετὰ τοῦ κολλεγίου καὶ τῶν λατινοφρονούντων.

Πρὸς τὴν ἐνέργειαν τοῦ κολλεγίου δὲν εἶνε ἄσχετα πιθανώτατα καὶ τὰ ἐν φ. 48α-63β μετὰ φύλλων ἀγράφων ἑλληνικὰ σημειώματα τοῦ Νικηφόρου ἢ ἄλλων περὶ λουδαϊκῆς γλώσσης καὶ ἄλλα λατινικὰ καὶ ἰταλικά ὕλης Θεολογικῆς καὶ τὸ ἐν φ. 64α-71β σχέδιον ἰταλικοῦ λόγου πρὸς τὴν Παναγίαν.

Ἐν φ. 64α ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Νικηφόρον, φέρουσα τὴν ὑπογραφὴν. Ὁ Μητροπολίτης Μονεμβασίας καὶ ἀδελφός

καὶ λατινιστὶ ἄνω νεωτέρᾳ χειρὶ Epist Ma (carii) Monovasiensis au protosingellum Nax. Φέρει δὲ αὕτη χρονολογίαν ζνα' ἐν μηνὶ Φεβρουαρίου β' καὶ ἐπὶ τοῦ περικαλύμματος, ὅπερ εὗρηται ἐν φ. 85β διευθύνεται διορθουμένων ἐνταῦθα τῶν ἀνορθογραφιῶν, τῷ ὁσιωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ καὶ πρωτοσυγκέλλῳ τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ παπᾶ κῦρ Νικηφόρῳ.

Ἐν φ. 72α-63β ἐπιγράμματα τοῦ Νικηφόρου ἑλληνιστὶ καὶ λατινιστὶ πρὸς τὸν Βρενδησιῶν ἀρχιεπίσκοπον Στέφανον.

Ἐν φ. 74α κ. ἐ. νοταριακὰ ἐγγραφα Νάξου, ὧν τὸ πρῶτόν κόπια εὐγαλμένῃ ἀπο το καθολικὸν ἀπο φρανγικὸν ἡς ρομῆήκον' ἐξηγιῶμενον ἀπὸ λόγον ἡς λογον καὶ γραφὴν Ἐγὼ νῖκολος δῖασκούφος νοτάριος καὶ χρονολογίαν ἡς τας 26 τοῦ μῖνος Ἰουλλίου 1445 ἡνδῖκτηθῆνα ἡ. Νοεῖται δ' ἡ χρονολογία αὕτη διὰ τὸ πρωτότυπον καὶ οὐχὶ τὸ ἐνταῦθα ἀντίγραφον γεγραμμένον περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἔκτου ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος. Ἴδε τὸ δουκικὸν τοῦτο γράμμα Ἰακώβου Κρίσπη Δ' τοῦ Δουκὸς τοῦ Αἰγαίου ἐκδεδομένον ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνημονί Τόμ. Δ' σ. 467 κ. ἐ. Πρὸς τούτοις δ' ὑπάρχουσι διάφορα ἰδιόγραφα, διαθήκαι, ὁμολογίαι κ.τ.λ. τῶν ἐτῶν 1607, 1609, 1612, 1615 καὶ 1616, ὧν τινὰ λατινιστί. Μεταξὺ τούτων ἐν φ. 79α ἐπιστολὴ «τῷ πανιερωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ μου δεσπότῃ κυρίῳ κυρίῳ Νικηφόρῳ τῷ Μελισσηνῷ Ἀνδρέας ὁ Περισσοδάλης» ἀπὸ τοῦ Ἑλληνομουσείου $\alpha\chi\iota\beta^w$ Βοηδρομιῶνος θ' ἱσταμένου. Ἐν δὲ φ. 80α ἰδιόγραφον περιέχον μαρτυρικὰς καταθέσεις περὶ διαθέσεως κτημάτων ἐν περιπτώσει θανάτου 1609 Μαρτίου 17. Μεταξὺ τῶν ὑπογεγραμμένων καὶ ὁ Παροναξίας Ἰωσήφ, ἀλλ' ἀμέσως κατωτέρω †. Ἐπειδὴ ὁ τοιοῦτος ὁ πρόην ἀρχιερεὺς Ἰωσήφ ἐν δυοῖν γράμμασιν εὗρεθῆ ἀδιαφόρως ὑπογεγραμμένος καὶ κρίνας, ἔστω ἄκυρος καὶ ἢ μία καὶ ἢ ἄλλη ἀπόφασις καθ' ἡμᾶς Ἰαν. γ' $\alpha\chi\iota\delta$ ἰνδ. ζας †. Ὁ Μητροπολίτης Νικηφόρος.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΥ ΑΡΕΤΙΝΟΥ ΠΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΝ ΑΜΟΙΡΟΥΤΖΗΝ
ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΦΛΩΡΕΝΤΙΝΩΝ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΡΜΕ' κατάλοιπον ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς φύλλου χάρτου γεγραμμένου καὶ ἐπὶ τῶν δύο ὕψεων, ἐφ' οὗ ὁ Λάμπρος ἐκ τοῦ Λαυρεντιακοῦ Ρ'ιου, 60 κωδ. 16 τοῦ 15 αἰῶνος) φυλ. 69α—72β εἶχε σημειώσει τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τῆς πρὸς τὸν Γεώργιον Ἀμοιρούτζην ἐπιστολῆς τοῦ Λεονάρδου Ἀρετίνου. Ἄρχ. «Ἐπειδὴ ἐπιθυμεῖς εἰδέναι τὴν πολιτείαν τῆς ἡμετέρας πόλεως ὅποια τίς ἐστι καὶ πῶς συντέτακται, πειράσομαι γράψαι σοι ὡς σαφέστατα περὶ αὐτῆς. Τέλ. «εἰς τοῦτο, τὸ σχῆμα ἐν ᾧ νῦν ἐστὶν ἡ πολιτεία κατέστη» καὶ τὰ ἀκόλουθα ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ φύλλου 69α καὶ ἐξῆς:

φ. 69α... τὴν μεγίστην· δὲ ἐν τῇ πόλει ἀρχὴν ἔχουσιν οἱ ἑννέα ἄρχοντες οὓς ἡμεῖς πριῶρες καλοῦμεν· τούτων δὲ δύο μόνον εἰσὶ δημοτικοὶ ἀπὸ τῶν τεχνῶν, λοιποὶ δὲ πάντες ἐκ τῶν ἀρίστων καὶ πλουσιωτέρων· ἐν τούτοις δὲ πρωτεύει ὁ σημαιοφόρος τῆς δικαιοσύνης ὃν μηδέποτε ἐνδέχεται εἶναι εἰμὴ ἐκ τῶν προεχόντων ἀξιωματί τε καὶ γένει· τοῖς || φ. 69β || ἑννέα δὲ ἄρχουσιν ἄνδρες τινὲς παριστάσιν ὥσπερ βουλευφόροι τε καὶ συμβοηθοί· εἰσὶ δὲ οὗτοι ὀκτὼ καὶ εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν, μηδ' ἐν τῷ πρυτανεῖῳ μένουσιν αἰεὶ, ἀλλὰ καλοῦνται ἀπὸ τῶν ἑννέα ἐπειδὴν δέη πράττειν τι τῶν κοινῶν· προσαγορεύουσι δὲ τούτους κολλέγας, ὡς ἂν τις εἴποι συνέδρους.... Βουλὰὶ δὲ μεγάλαὶ δύο εἰσὶν ἐν τῇδε τῇ πόλει, μία μὲν τοῦ δήμου τριακοσίων ἀνδρῶν, ἑτέρα δὲ τῶν ἐπιτρανεστέρων, διακοσίων... || φ. 70α || ἔστι δὲ ἡ πόλις αὕτη διηρημένη εἰς τέσσαρα μέρη || φ. 71α || οὓς τεταρτίας καλοῦμεν καὶ τόσα ἐστὶ βαλάντια φυλάττοντα τὰ ὀνόματα τῶν ἀποδειχθέντων ἀξίων· καὶ ὅταν καιρὸς ἔλθῃ τοῦ λαβεῖν νέους ἄρχοντας κλήρω, λαμβάνονται τὰ ὀνόματα ἐκ τῶν βαλαντίων, δύο δηλαδὴ καθέκαστον μέρος τῆς πόλεως· τοὺς δὲ σημαιοφόρους ἐξαίρετα ἔχει τὰ βαλάντια καθέκαστον μέρος.... || φ. 72α || ὅτι ὀλιγοχρόνιοι εἰσιν αἱ ἀρχαί· ἡ μεγίστη γὰρ τῶν ἑννέα ἀρχῶν οὐχ' ὑπερέχει χρόνου δύο μηνῶν· τῶν συνέδρων δὲ ἄλλοι μὲν τρεῖς, ἄλλοι δὲ τέσσαρας μῆνας ἔχουσι...

Ἐν τέλει ἔχει σημειώσει ὁ Λάμπρος δι' ἐρυθρᾶς μελάνης «Δὲν προῆλθεν ἐκ τῆς συγγραφῆς ταύτης τοῦ Ἀρετίνου (ἥτις εἶνε μετάφρασις ἐκ τῆς λατινικῆς ἢ ἰταλικῆς; ἐγγραφή ἀπ' εὐθείας ἐλληνιστί). Τὸ περὶ τῆς φλωρεντιακῆς πολιτείας χωρίον τοῦ Λαονίκου Χαλκοκονδύλη ἔκδ. Βόννης σ. 291=2».

Ἰσχύει ὁφθαλμοφανῶς περὶ τοῦ Λεονάρδου Brunī περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν συγγραμμάτων τοῦ ὁποίου πρβλ. τὸ καθολικὸν ἐγκυκλοπαιδικὸν λεξικὸν ἐν λέξει Brunī καὶ τὴν πλουσίαν περὶ αὐτοῦ φιλολογίαν ἐν λέξει Brunī τοῦ Repert. des sources hist. du moyen age τοῦ Chevalier

Κ. Ι. Δ.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΩΔΙΚΩΝ

Μεταξὺ τῶν ἀκατατάκτων καταλοίπων τοῦ Λάμπρου εὐρέθησαν καὶ φύλλα τινὰ χάρτον περιέχοντα σημειώσεις καὶ περιγραφὰς κωδίκων, αἵτινες εἶνε ἄξιαι ἐξδόσεως. Ἐκδίδομεν κατωτέρω τὰς περιγραφάς :

1. Τοῦ κώδικος Venet. Zann. 436.
2. Τοῦ κώδικος Ὁξωνίου can. gr. 30.
3. Τοῦ κώδικος Βεροῦ 90.
4. Τῶν κωδίκων Μονάχου 371 καὶ 372.

Ἡ περιγραφή τοῦ κώδικος 372 τοῦ Μονάχου περιλαμβάνεται εἰς τρία φύλλα γεγραμμένα ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὀψέων. Ἀπὸ τοῦ φύλλον 2^β -3^β παρέχει ὁ Λάμπρος ἀντίγραφα τῶν τριῶν χρυσοβούλων. Τὰ ἀντίγραφα ὅμως ταῦτα ἀντιγραφέντα πάλιν ὑπὸ τοῦ Λάμπρου εὐρέθησαν μεταξὺ τῶν κατατεταγμένων καταλοίπων αὐτοῦ καὶ ἐδημοσιεύθησαν ἤδη (πρβλ. Ν. Ἑλληνομν. τόμ. ΙΖ' τευχ. Δ' σ. 329 ἑ.λ.). Ἐπίσης δὲν δημοσιεύεται τὸ ἐκ τοῦ κώδικος Μονάχου 495 φύλλ. 191^β καὶ ἐξῆς ἀντιγραφὲν κείμενον τὸ φέρον ἐπιγραφὴν «Τοῦ σπουδαίου καὶ λογιωτάτου κυροῦ Νικηφόρου τοῦ Γρηγορίου μοναχία ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ μεγάλου λογοθέτου» καὶ ἀρχόμενον «Ἐμοὶ δέ, ὦ παρόντες, ταῦτόν τι συνέβη παθεῖν ὥσπερ ἂν εἴ τις ναῦς ἐξαίφνης ἐναντίοις ἐντετυχηκυῖα τοῖς πνεύμασιν ἐπὶ πρύμναν ἐκινδύνευσε καταδύναι», ὡς δεδημοσιευμένον (πρβλ. Johannes Meursius Theodori Metochitae Historiae Romanae liber singularis Ἐν Λουγδούνῳ 1618 ἐν τέλει τοῦ ἔργου).

Κ. Ι. Δ.

I

Venet. Zann. 436.

Dialogis (Luciani) praemittuntur fragmenta quaedam et inter haec Prodromi (Theodori) ὡς ἀπὸ τῆς σεβαστοκρατορίας (Irene) πρὸς τὸν οἰκεῖον ἄνδρα. Itam ejusdem jambi σχελιαστικοὶ in providentiam, nec non Belli in Gregorium Nazianzenum et alia ejusmodi.

Ἀκριβέστερον ἐξεταζόμενα εἶνε :

α. 1. α. Λεικὸν ὃν πρότερον συνεσταχωμένον.

β. Ἄνω ἐσχισμένον, περιέχον τέλος ποιήματος κατὰ τρεῖς σελίδας γεγραμμένου,

οὐχ. . . ἢ περ ἰστὸν ἀράχνης
λιτάζομαι σε, καλλίμαρτις Βαρβάρα
ὥς διελεύσεις τὰς ἐμὰς ἁμαρτάδας

ἔτι δύο

τελευτ. καί μοι τέ δείξοις τὴν ψυχὴν ἐλευθέραν

Εἰτά : Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρισσοτόμου στίχοι εἰς τὴν ἀγίαν μετάληψιν σχεδὸν ἀδιέγνωστοι :

[Χά]ρις : μέγιστον καὶ παράδοξον τέρας
τὸ τελούμενον εἰς βροτῶν σωτηρίαν

Τέλ. λέγει παλαιῶν πῶς προσέρχεσθαι θέμις

Κατὰ 4 σελίδας, στίχοι 10 —

Εἰτα ἐπιγραφή σχεδὸν ἀδιέγνωστος : Εἰς τὴν αὐτὴν μετάληψιν τοῦ [μετ]αφραστοῦ.

. . . δα (?) ῥοῖξον ἄνθρωπε βλέπων
ἄνθραξ γάρ ἐστιν τοὺς ἀναξίους ἱρλέγων.

Τέλ. δόξαν ἅπαντες πέμπομεν καθ' ἡμέραν

Κατὰ 4 σελίδας, στίχοι 39.

Εἰτα σημ. † Πᾶν τὸ περατοῦν τοῦ περατουμένου φασὶν λείπεται μιᾷ διαστάσει κτλ.

Εἰτα † Ἐπιστολὴ ἡμετέρα πρὸς τὸν κῦρ Θεόδωρον. Ὁ νέμλις μαθητὴς δὲ πρὸ μικροῦ λιπῶν ἡμᾶς τῷ χορῷ συνηριθμίσθη τῶν σῶν μαθητῶν—εἵποτέ τι καὶ παρ' ἡμῶν ἀπαντήσῃ τοιοῦτον.

Φύλλ. 2, α. Ἀδέσποτόν τι ποίημα :

Ἀρχ. [Ἀ]θανάτους μὲν πρῶτα θεοὺς νόμῳ ὡς διάκεινται,
τίμα καὶ σέβου ὕβρον, ἔπειθ' ἥρωας ἀγαυοὺς,
τούς τε καταχθονίους σέβει δαίμονας ἔννομα ρέζων.

Τέλ. ἦν δ' ἀπολείψας σῶμα ἐς αἰθέρ' ἐλευθέρως ἔλθῃ
ἔσσει αἰθάνατος θεὸς ἄμβροτος οὐκέτι θνητός,

Κατὰ δύο σελίδας στίχοι 70.

Φύλλ. 2,β. Τοῦ Προδρόμου ὡς ἀπὸ τῆς σεβαστοκρατορίσης
πρὸς τὸν οἰκεῖον ἄνδρα :

Ὡ σῶτερ ἄνερ πορφυράνθητε κλάδε
σὺ καὶ βιοὺς τὸ πρῶτον εὐτύχημά μου,
καὶ νῦν θανὼν τὸ πρῶτον αὐτύχημά μου.

Τέλ. καὶ κοινὸν ἡμῖν δεξιᾷς μοίρας λάχος
κατευτρεπίζων εἰς συνοίκησιν μίαν

Κατὰ τρεῖς σελίδας στίχοι 43.

Ὡχροτέρῳ μέλανι: Τοῦ αὐτοῦ εἰς εἰκονισμένον τὸν βίον.

Ἐμὲ τὸν βίον ἀνθρώπε, δέξαι σου, παραινέτην
ἔτυχες, εὖρες, ἔλαβες, κατέσχεες μου τὰς τρίχας

Τέλ. Μὴ τοίνυν ἀποπροσποιῶ τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας

Κατὰ τρεῖς σελίδας στίχοι 18.

Τοῦ αὐτοῦ σχετλιασικὸς εἰς τὴν Πρόνοιαν :

Οὐκ ἀγνοῶ μὲν δημιουργέ μου λόγε
ὡς ἀχανὲς ἄβυσσος ἐν σοὶ κριμάτων

Τέλ. τῶν κριμάτων γὰρ τοῦ Θεοῦ τὸν πυθμένα
ἔξιχνιάζειν οὐδὲ Παῦλος ἰσχύει.

Κατὰ τρεῖς σελίδας στίχοι 166.

Φύλλ. 3,β. Τοῦ Στιλβῆ ἐπιτάριος [εἰς τὸν] Πατριάρχην [κῦρ]
Μιχαὴλ τὸν. . .

Οἰκουμενικὸς λύχνος ἐκρύβη μέγας,
ὁ κοσμικὸς κατήλθεν εἰς γῆν φωσφόρος,
ὁ Μιχαήλ, τὸ θαῦμα τῆς Ἐκκλησίας.

Τέλ. Λεοντιδῆς γνήσιος ἐγκριθεὶς λόγον (?)
σκύμνος λέοντος ὃν γραφῶν ὑμνεῖ στόμα

Κατὰ τρεῖς σελ. 33 στίχοι.

Τοῦ Ψελλοῦ εἰς τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Θεολόγον.¹

Τί σοι τὸ σύννουν βλέμμα βούλεται, πάτερ,
λέξον τί καινὸν ἐκβιάζῃ μοι τάχα·
ἀλλ' οὐκ ἂν εὖροις· πᾶν γὰρ ἀνθρώποις ξένον
ἐγνώρισαν φθάσαντες οἱ σοί μοι λόγοι.

1. Τὸ τοῦ Ψελλοῦ ὁλόκληρον, ἐκ 4 στίχων τελειόγον συμπληροῖ τὸ φ. 3β.

II

Ὁξωνίου Cod. Canon. Gr. 30. Ἐνῶμα ποιητῶν φιλοσόφων
τὲ καὶ ρητόρων ἐπὶ διαφόροις ὑποθέσεσι συλλεγεῖσθαι παρὰ Ἀρσε-
νίου ἀρχιεπισκόπου Μονεμβασίας.

Φ. 1. Περὶ Ἀρετῆς (Πισόδου, Εὐριπίδου, Κοῖντου, Κρατίνου,
Περικλῆ, Λισχίνου, Πλουτάρχου Φίλωνος, Φίλωνος, Πλουτάρ-
χου, Βρούτου, Θεαγοῦς πυθαγορείου, Ἰσιδώρου. Περὶ ἀρχῆς καὶ
τοῦ ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν ἄρχοντα. φ. 3,β.

Περὶ Ἀφροδίτης πανδήμιον καὶ ἔρωτος φ. 7.

Περὶ ἀπορρήτων 12,α.

Περὶ βασιλείας 13,β.

Περὶ τοῦ βίου ὅτι βραχὺ καὶ φροντίδων ἀνάμεστος, 17,α.

Περὶ γάμου ὅτι καλλίστον ὁ γάμος, 19,β.

Περὶ γήρως, 21,β.

Ὅτι τὸ γῆρας ἀνεπαχθές, 23.

Περὶ τοῦ γνῶθι σαυτόν, 23,β.

Περὶ δειλίας, 25,α.

Περὶ διαβολῆς, 26,β.

Περὶ εὐγενείας ὅτι εὐγενεῖς οἱ κατὰ ἀρετὴν ζῶντες καὶ οἱ ἀπὸ
χρηστῶν πατέρων ἢ ἐνδόξων γινόμενοι, 28,α.

Περὶ ζωῆς, 30,β.

Περὶ ἡσυχίας, 33,α.

Περὶ θανάτου καὶ ὡς οὐκ ἄνικτος, 34,β.

Περὶ ἱατρῶν καὶ ἱατρικῆς, 36,β.

Περὶ κάλλους, 37,β. Περὶ λήθης, 40,α.

Περὶ λύπης, 41,α. Περὶ μελέτης καὶ φιλοπονίας, 42,β.

Περὶ νόμων καὶ ἐθῶν, 44,β.

Περὶ ναυτικῆς καὶ ναυαγίου, 47,α.

Περὶ ξένης, 49,α. Περὶ ὁργῆς, 50,α.

Περὶ ὄρκου, 52,α. Ἐνῶμα παρηγορικά, 54,α.

Περὶ πατρίδος, 57,α. Ψόγος πενίας, 60,α.

Ἐπαινος πλούτου, 61,β. Ψόγος πλούτου, 63,α.

Περὶ πολιτείας, 65,α.

Ὅτι ῥᾶν ἄλλον παραινεῖν ἢ αὐτόν, 67,α.

Περὶ στρατείας, 68,α.

Περὶ σωφροσύνης, 69,β.

Περὶ τάλμης, 70,β. Περὶ τυραννίδος, 71,β.

Περὶ ταφῆς, 72,β. Περὶ υγείας, 73,β.

Περὶ ὑπερηφίας, 74,α. Περὶ φρονήσεως, 75,α.

Περὶ φιλαυτίας, 76,β. Περὶ φθόνου, 77,β.

Περὶ φιλίας, 80,β. Περὶ χρηστότητος, 81,β.

Περὶ ψεύδους, 82,β.

*Λιάρορον τῆς ὑπὸ Waly ἐκδοθείσης Ἰωνιᾶς. Φαίνεται συμφωνοῦν μᾶλλον πρὸς τὸ ἐν τῇ μεδικεῖ βιβλίῳ. Ἰδ. Bandini, I, 549. In 8° q. 84, αἰῶν. XVI ineuntis.

*Ἡ γραφὴ ἢ αὐτὴ τοῦ κώδικος Λονδίνου τοῦ περιέχοντος τὸ τοῦ Μιχ. Ἀποστόλι δ υ ο ἱ ν μα θ η τ α ἱ ν κτλ καὶ πρὸς τὰ ἐν Βρυξέλλαις τοῦ αὐτοῦ ὅσα ἐσημείωσα. Εἶνε πιθανῶς ἀντόγραφον τοῦ Ἀρσενίου.

III

Cod. Barocce 90 15 αἰῶνος. Ἐν τινι τῶν ἐν ἀρχῇ ἀγγραίων παραφύλλων ἔχει ἐπιγεγραμμένον: τῆς κυρίας τῆς ψυχοσώστριας.

Fol. 27 Τοῦ μακαρίτου κυροῦ Δημητρίου τοῦ Κυδώνη κατὰ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Καβάσιλα ἐν οἷς ἐκεῖνος ἐπελάβετο τοῦ μακαρίου Θωμᾶ τοῦ Ἀγγίν. (Ἡ γραφὴ ὁμοιοτάτη πρὸς τὸν Bugn. 75 Λονδίνου τὸν περιέχοντα τὰς ἐπιστολάς Κυδώνη).

*Αρχ. Ἡ μὲν κατὰ Λατίνων προθυμία τοῦ ἀνδρὸς τούτου μεγάλη καὶ θαυμαστή καὶ οἷα ἂν γένοιτο χειμάρρου φορὰ σιροδροτάτου ροίζου πάντα ἀπλῶς παρασύροντος.

Τέλ. Ὡς ἂν τοῖς χαριζομένοις δυνάμεων καὶ τῶν τὴν χάριν δεχομένων ἀντιχαρίζεσθαι.

Fol. 62,β τινὲς τῶν φίλων αἰτήσαντι τὸν λόγον.

Fol. 63,α. Τοῦ αὐτοῦ Δημητρίου τοῦ Κυδώνη λόγος εἰς τὸν ἅγιον Λαυρέντιον

*Αρχ. (Οἱ σὺφρονες τῶν ἐραστῶν οὐ τῶν ἐρωμένων περιέχονται κτλ. ἴδ. Κατάλ. Cox. (διόρθου ὅρμου).

Φ. 102 κ. ε. [Α]λόγος [εἰς τὸν εὐαγγελισμόν [τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Δημητρίου τοῦ Κυδώνη κτλ, ἴδε Κατάλογον

Λυτάφι καὶ 13 ἐπιστ. Κυδώνη.

IV

Μονάχου. Cod gr. 371. Εἰς μέγα φύλλον, φύλλων 7. βεμβ. 15° αἰῶνος. Ὁ πρόλογος 1,α ἔχει οὕτω:

Τῆς ἱερᾶς ἱστορίας κατανοήσας ἐγὼ μῆκος οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τὴν δυσχέρειαν τὴν τε τῶν εἰσαγομένων ἀμέλειαν περὶ τῆς τῆς ἱερᾶς ἀναγνώσεως μελέτην τῆς ἐν τῷ τῶν νηστειῶν μάλιστα καταστρεφόμενης καλῶς τῇ τῶν βίβλων ἐνδείᾳ παραμυθίας τινὲς τῆς ἑαυτῶν δυαπ.... ζητοῦσιν ὥσπερ ἐν πήρᾳ τινὶ μνήμης τὰς τῶν παλαιῶν ἱστοριῶν διηγήσεις κατέχειν ἐθέλοντες εἰς ἓν συνταγμάτιον τὸν εἰρμόν τῶν ἁγίων πατέρων ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὴν ἀρχαιογονίαν διὰ τῆς λευϊτικῆς καὶ βασιλικῆς ἔσχε φυλῆς σὺν ταῖς ἑαυτῶν πρ.... μεταφέρειν ἐπειρασάμην.

Τέρον μὲν τῇ βραχύτητι καὶ τὴν ψυχὴν τῶν πρὸς τὸ μῆκος ἱλιγγιόντων οὕτω πρὸ ὀφθαλμῶν κείμενον καὶ παρὰ τῶν διδασκάλων ὁαδίως ἐν μνήμῃ παραδιδόμενον: ἐνῷ¹ καὶ τοῖς ἀναγινώσκουσιν πᾶσιν ὠφέλειαν προξενοῦν. Διὸ οὐ μικρὸν τὸν πόνον ἀναλαβὼν, ἀλλὰ πλεῖστα καμῶν, ἀγρυπναις παννυχίοις χρησάμενος, οὕτω δὴ μεμελέτηκα ὥς μή τι τῇ συντομίᾳ τῆς τῶν ἱστοριῶν ἀληθείας παραλιπεῖν. [Α]πὸ Ἀδὰμ οὖν ἀρξάμενος καὶ διὰ πατριαρχῶν, κριτῶν, βασιλέων, προφητῶν καὶ τῶν συγχρόνων αὐτοῖς μετελθὼν ἱερέων ἄχρι τέλους, ἦτοι τοῦ Χριστοῦ, πέρας τῷ ἔργῳ τῷδε καὶ τάξιν περιέσχον.

*Αρχ. Ἐνταῦθα ἀρχεται ὁ καιρὸς τοῦ φυσικοῦ νόμου καὶ ἐκτείνεται ἄχρι τοῦ καιροῦ..... εἰς ὃν ἀπὸ Ἀδὰμ εἰσὶ χρόνοι γ'χπ'.

Τέλ. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ σωθήσεται ὁ λαός μου πᾶς, ὃς εὐρεθήσεται γεγραμμένος ἐν τῇ βίβλῳ ζωῆς.... ζωὴν αἰώνιον, ἀμήν.

Περὶ τὰς ὡς διεφθαρμένον (ἐνθὲν τᾶν κενά) καὶ περιειλημμένον ὡς ἐν περιθωρίῳ ἐν νεωτέρῳ χάρτι. Πλεῖστα γενεαλογικὰ στέμματα τῶν ἄνω σημειούμενων πατριαρχῶν, κριτῶν κτλ.

Μονάχου Cod. Gr. 372 ἐπὶ περγαμηνῇ τοῦ 11ου αἰῶνος κατὰ

1. Κατωτέρω γεγραμμένον, ἀλλ' ἐνταῦθα πιθανῶς ἀναφερόμενον.

Hardt, τοῦ IB' δὲ μᾶλλον, ἂν μὴ καὶ νεώτερον, περιέχει διάφορα βιβλία τῆς παλαιᾶς γραφῆς. Εἰς φύλλον.

Προηγείται γραφῇ τοῦ ID' αἰῶνος ἐν φύλλον ἐπὶ μεμβράνης ἐπ' ἴσης, οὗ τὸ ἀνάλογον πρὸς τῇ ῥάχει ἄλλο μέρος, ἢ ἀρχὴ τοῦ ἄλλου φύλλον εὐρίσκεται μεταξὺ φύλλ. 8-9 ἐν τῷ τέλει τοῦ τετραδίου.

Περιέχει δὲ τοῦτο τὸ φύλλον ἀποσπάσματα χρυσοβούλλων Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, ἅτινα δυστυχῶς δὲν συμπληροῦνται. Ἡ θέσις αὐτῶν τοιαύτη :

π λ α γί ως	1	2	3	4
A.		B		

Ὡστε εἶνε μὲν γεγραμμένα πλαγίως τὰ χρυσοβούλλα, λείπει δὲ μέρος τοῦ 2 καὶ 3 κεκομμένον ὑπὸ τοῦ σταχωτοῦ. Τὸ 2 καὶ 3 ἀνήκουσιν εἰς τὸ αὐτὸ χρυσοβούλλον, τὸ ἐν ᾧ ὁπισθεν τοῦ ἄλλου. Τὸ 4 εἶνε τέλος χρυσοβούλλου, οὗ τὸ 1 δὲν εἶνε ἢ ἀρχή. Ἡ λέξις λ ό γ ο ς καὶ τὸ μ η ν ό ς δὲν εἶνε ἐρυθρογραφῇ καὶ καθόλου δ' εἶνε προφανές ὅτι ἔχομεν τὰντίγραφα καὶ ὄχι τὰ πρωτότυπα τῶν χρυσοβούλλων. Τὸ φύλλον διακόπτεται ὑπὸ πτυχῆς ἣτις ὑποδηλόνει τὸ ἀρχικὸν σχῆμα (4ον). Ἦτο πιθανῶς βιβλίον ὁλόκληρον ἢ τετραδίου καὶ μὲ ἀντιγεγραμμένα χρυσοβούλλα. Κατατακτέον δὲ νῦν οὕτω :

1 (=2) «τῆς Κασαγρίας» καὶ ἐξῆς—2 (=3)... α τῇ βασιλείᾳ μου.
3 (=4) τρόπον καθίζουσι—4 (1 «Ἡ βασιλεία μου κτλ.». Μεταξὺ 3 καὶ 4 λείπουν προφανῶς φύλλα παρεντεθειμένα ἄλλοτε.

Ὡστε ἔχομεν ἐνταῦθα τὸ τέλος χρυσοβούλλου ἐνός, ἐν τῷ 1 καὶ 2 (=2 καὶ 3 τοῦ σχεδιαγραφήματός μου, τὸ τέλος ἄλλου ἐν τῷ 3 (=4) καὶ τὴν ἀρχὴν τρίτου τινὸς ἐν τῷ 4 (=1 σχεδ.).

Τὸ λείπον ἀπὸ τοῦ 1,2 πλαγίως εἶνε ὡσεὶ 15—17 γραμμάτωι ἐν ἑκάστῳ στίχῳ.

Κατὰ ταῦτα τὸ α' χρυσοβούλλον ἔχει οὕτως :

1. τῆς κασαγρίας εὐμενῶς τὴν
εται ἡ βασιλεία μου καὶ ἐπιχορηγε[.]
.] ¹ κτλ.
2. α τῇ βασιλείᾳ μου πριμικηριος
[. . . Ιω]αννης γενησομένων βελτιώσεων καὶ ξένων ² κτλ
3. Τὸ β' χρυσοβούλλον
τρόπον καθίζουσι καὶ νεμηθήσονται καὶ οἱ τούτου
διάδοχοι καὶ κληρονόμοι ³ κτλ.
4. Τὸ γ' χρυσοβούλλον
Ἡ βασιλεία μου διὰ παντὸς εὖ ποιεῖν αἰρουμένη
καὶ τούτῳ χαίρουσα καὶ μηδενὸς ἦττον τῶν εὖ
πασχόντων ⁴ κτλ.,

1. Πρβλ. Ν. Ἑλλην. ἐνθ. ἀν. σ. 330.

2. Ἑν. ἀν. σ. 329.

3. Ἑν. ἀν. σ. 330.

4. Ἑν. ἀν. σ. 329.

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΑ ΕΝ ΤΩ Ν. ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΟΝΙ ΤΟΜ. Γ' (1922) ΣΕΛ. 39-56:
ΕΚΔΟΘΕΝΤΑ ΙΑΜΒΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Σελ. 40. 2. Φέρεται «καὶ τοῖς βλέπουσιν ἐνθεστάτους νόας». Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου Τόμ. Γ', σελ. 1084D μνημονεύεται ὁ συγκριτικὸς ἐνθεώτερος. Ὁμοίᾳ τῷ ἐνθεστάτος μνημονεύει ὁ ἀείμνηστος Κόντος ἐν τῷ Χιακῷ Μουσείῳ, σελ. 47-81.

Σελ. 40. 4. Λέγεται :

·Ἀντάξιόν σοι δῶρον· οὐ γένοιτό σοι
οὐ χρυσΟΝ ὄν· λέγουσι τοῦ Κροίσου μῦθοι
οὐ χρυσοΝ ὄν· κέκευθεν Πακτωλοῦ δίνη
οὐ χρυσοΝ ὅστις ἦν ἅπανΤΑ τῷ Μίδῳ
οὐ Ταντάλου τάλαντα τοῦ παλαιάτου
οὐχοῖ φόροι ῥέοντες εἰς Αὔσονίους
οὐ πᾶς ὁ κόσμος· φθαρτός ἐστι καὶ ῥέων

Παρατηρητέα ἡ περίεργος ἔλξις. Ἄλλ' οὐδαμῶς τολμῶ νὰ μετατυπώσω τὸ χρυσΟΝ εἰς χρυσὸ Σ, τοῦ ἅπανΤΑ σαφῶς μνηνύοντος ὅτι οὕτως ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἐγγράφη. Παρακατιῶν ὁ ποιητὴς μεταβαλὼν τὴν σύνταξιν ἔγραψε κανονικῶς «οὐχοῖ φόροι ῥέοντες» καὶ «οὐ πᾶς ὁ κόσμος» κτέ.·.

Σελ. 41. 12. γρ. «ἡ κρύσταλλον θείς ἢ διανγεῖς ὑέλους» ἀντὶ τοῦ κρύσταλλον (Ἴδε Hercher ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἑρωτικῶν Συγγραφέων σελ. XLVI).

Ἐν σελ. 41. 21 φέρεται «ἄρμα λέλυνται καὶ σέσηπεν ὀστέα». Παρατηρητέος ὁ κατὰ μεταπλασμόν τύπος ἄρμα ἀντὶ τοῦ ἄρματος. Περβ. δάκτυλά, χαλινά, φριμά, κλοιά, δῖστα, κτλ. (Ἴδε Κόντον ἐν τῷ Ἑλληνι Φιλολόγῳ σελ. 75-87 καὶ Χατζιδάκιν ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Β', σελ. 702 κ.έ.). Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος στίχος ὑπομνήσκει ἡμᾶς τὸν Ὀμηρικὸν «καὶ δὴ δοῦρα σέσηπε γεῶν καὶ σπάρτα λέλυνται» (Ἰλ Β 135).

Αὐτ. στ. 23 γρ. Ἰνες παρ' ἐσπᾶσθησαν ἀντὶ τοῦ παρε.

θησαν. Περβ. Ἑλλην. 1911, σελ. 113, 7 «σαρκῶν καὶν διεσπάσθη φύσις».

Σελ. 42. 28 λέγεται «πλὴν γὰρ οὐδεὶς ἐστὶν ἔξωθεν ὄντου». Ὁ στίχος ἐλλιπής. Ἴσως γρ. «πλὴν γ' οὐδ' εἰς ἔτ' ἐστὶν ἔξωθεν ὄντου».

Σελ. 44,9 «ἔκκλινον ὥς πόρρωθεν τῶν Κύρου Κυρίου». Ὁ στίχος ὑπέρμετρος. Γρ. Ἴσως «ἔκκλινον ὥς πόρρωθε Κύρου Κυρίου».

Σελ. 44. 13. «Μήτηρ Ἑρινὸς παῖς ἀλάστορος σπόρος». Ἐν γράμμα μεταβάλε καὶ τὰληθὲς θὰ ἔχῃς «πα Ναλίστορος σπόρος». Οὕτως ἡ πυλωρὸς ἀποκρίνεται τῷ ἐρωτήσαντι αὐτήν. «Τίς σοι πατήρ πέφυκε, τίς μήτηρ λέγε». Συνεχίζων δ' ὁ ἐρωτῶν τὸν λόγον λέγει «Θεὸς σε μισήσει Ἑνάριον τέρας, κτέ.». Ὁ ἀείμνηστος Λάμπρος προστίθει μετὰ τὸ θεὸς τὸν σύνδεσμον δέ, ἀλλὰ διὰ τῆς προσθήκης ταύτης ὁ στίχος καθίσταται ὑπέρμετρος. Ἀπαλλαγώμεν τάχιστα τοῦ ἁμαρτύρου ἐνάγριον γράφοντες «θεὸς σε μισήσει ΕΝ Ἀγριον τέρας, κτέ.». Παρασημειωτέρον δ' ὅτι τὸ παναλάστορ φέρεται καὶ ἐν τῇ Παλατίνῃ Ἀνθολογίᾳ Θ' 269.

Αὐτ. στ. 20-21. «Ἄλλ' εἶπερ φόβητρον αὐταῖς ἀμπέλοις» ὁ Μιχαήλ, ἔφευγον ἄν καὶ θηρία κτέ.·.

Ὁ πρῶτος στίχος ἐλλιπής. Συμπλήρου «ἄλλ' εἶπερ [ἦν] φόβητρον αὐταῖς ἀμπέλοις ὁ Μιχαήλ, κτέ.·»

Σελ. 46. 3 «Οὐκ εἶχε τέρπειν ψυχοπόνους ἀγγέλους». Ὁ νοῦς καὶ τὸ μέτρον ἀπαιτεῖ ψυχοπομπούς, οὐχὶ ψυχοπόνους. Οὕτως, ὥς εἶκασα, ὁ κῶδις.

Αὐτ. στ. 7 ἅπαντᾷ «[ὦ] γραμμάτων ἄπειρε, κομπάζεις μέγα]. Τί τὴν σόλοικον καὶ βεβαρβαρωμένην κτέ.». Τὸ ὦ προσέθηκεν ὁ Λάμπρος. Κάλλιον ἐρωτηματικῶς «[Τί] γραμμάτων ἄπειρε, κτέ.» «Τί τὴν σόλοικον κτέ.»

Σελ. 47. 1. Λέγεται «βαλὼν γραφαῖς ἔσωθεν τὴν μέθην βίλην». Γρ. χάριν τοῦ μέτρου ἔσωθε (Ἴδε F. Kuhn ἐν Sym b. a² d o c't r. p e r l d i x o. h i s t p e r t. σελ. 133)

Αὐτ. 9 γρ. «κρυμὸς καὶ σάρκες» ἀντὶ τοῦ κρημνός.

Σελ. 48. 2 φέρεται «τριπαπποπατρόκληρον ἔλκοντα...»

Ὁ μὲν Kurtz ἐν τῇ ἐκδόσει Χριστοφόρου τοῦ Μυτιληναίου συμπληροῖ «τριπαπποπατρόκληρον ἔλκοντα [κράτος]», ὁ δὲ κ. Μεγάροδος «τριπαπποπατρόκληρον ἔλκοντα [στέφος]». Ἀμφότερα δυ-

νατά. Πρβ. Γεώργ. Ἀκροπόλ. Τόμ. Β', σελ. 3, 19 Heis. «προπατορικὸν εὐτυχοῦσα τὸ κ ρ α τ ο ς» καὶ Στιλβῆν ἐν Ἑλλην. 1911, σελ. 21, 8 «ἡ παπποπατράδελφον αὐχοῦσα σ τ έ φ ο ς».

Σελ. 49, 1 γρ. π ρ ό σ σ χ ε ς (Ἰδε Κόντον ἐν Γ λ ω σ σ. Παρ α τ. σελ. 344).

Σελ. 50, 4. «Ἐκπλήττεται νέκρωσιν ὁρῶν ξένην».

Ὁ στίχος ἑλλιπής. Γρ. «ἐκπλήττεται νέκρωσιν ΕΙΣορῶν ξένην». Οὕτως, ὡς εἶκασα, καὶ ὁ κῶδιξ.

Σελ. 51, 8 φέρεται «θραύσειαν ἔχθρους προσβολαῖς Θεοφάνους».

Ὁ κ. Μενάρδος εἰσάγει τὴν λέξιν π ρ ο σ β ο λ ε ῖ ς κατὰ τὸ δι α β ο λ ε ύ ς, ἀ π ο β ο λ ε ύ ς, ἐ π ι β ο λ ε ύ ς, κτλ. Ἰδε Ἀθηναῖν Τόμ. ΙΘ', σελ. 518). Ἀλλ' ἴσως γραπτέον «θραύσειαν ἔχθρων π ρ ο σ β ο λ α ῖ ς Θεοφάνους».

Αὐτ. 12. Ἀπαντᾷ «εὔροι κατ' αὐτῶν «Σ ο ὕ ς ν ό α ς Θεοφάνης».

Παρά τοῖς θεολογοῦσι τὸ ν ό ε ς λαμβάνεται ἀντὶ τοῦ θ ε ῖ α ι δ υ ν ά μ ε ι ς πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν αἰσθησέων ζώντων ἡμῶν (Ἰδε Κόντον ἐν τῷ Περιοδικῷ Συγγράμματι Σωκράτει Τόμ. Β', σελ. 231).

Σελ. 52, 3 γρ. «εὔρες συνεργούς τούδε, μαρτύρων στίφος» ἀντὶ τοῦ στίφους (Ἰδε Kuhn ἐν S y m b. a d d o c t. r. π ε ρ ῖ δι χ ρ h i s t o r. p e r t. σελ. 94).

Αὐτ. στ. 5. «τοὺς... κατ' αὐτῶν πανσθενῶς ἐνισχύων».

Συμπλήρου «τοὺς [σοὺς] κατ' αὐτῶν ἐνισχύων». Πρβ. σελ. 50. 11 «τοὺς σοὺς δῆμιζε, τοὺς ἐναντίους τρέπε».

Αὐτ. στ. 7 8 ἔχθρους νοητοὺς σὴ χεῖρ βαλλέτω

ἔχθρους ὁρατοὺς, Γαβριηλ. συγκοπτέτω

Ὁ ἑβδομος στίχος ἑλλιπής. Συμπλήρου «ἔχθρους ὁρατοὺς, [Χριστέ], σὴ χεῖρ βαλλέτω».

Αὐτ. στ. 19. Φέρεται «ἐνοπλος εἰκὼν Μιχαὴλ πρΟταγγέλου». Ὁ Λάμπρος σημειοῦται «πρΟταγγέλου χάριν τοῦ μέτρου». Ἀλλὰ τὸ μέτρον οὐδὲν κωλύει νὰ γράψωμεν π ρ Ω τ α γ γ έ λ ο υ.

Αὐτ. στ. 21. γρ. «θαρσεῖτε, πιστοί, στήτε, τὴν σωτηρίαν Χριστὸς βραβεύει» στίζων μετὰ τὸ σ τ ῆ τ ε.

Σελ. 53, 29. Ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου «εἰ ς σ ύ ν α π τ ο ν τάξις ἐνθα μαρτύρων» ὁ μὲν κ. Μενάρδος γράφει «δέξαι καὶ τάξον τάξις ἐνθα μαρτύρων», ἡμεῖς δὲ «σ ύ ν α π τ ε δ' α ὕ τ ο ν τάξις

ἐνθα μαρτύρων». Πρβ. σελ. 46, ὁ ἄδεν συνήφθη τοῖς χοροῖς τῶν ἀγγέλων» καὶ Χριστόφ. Μυτιλ. 68, 103 καὶ Κοσμά μὲν σύναπτε Σαμφὸν τὸν μέγαν». Ἀλλὰ πιθανώτερον ὁ κ. Χατζῆς «ε ὕ θ υ ν ε δ' α ὕ τ ο ν κτέ.»

Σελ. 55, 3. Ἡμεῖς γράφομεν «τὰ παρ' ἑαυτοῦ πα ρ α θ ε ῖ ς ἐψευσμένα» ἀντὶ τοῦ π ρ ο τ ι θ ε ῖ ς.

Σελ. 56, 7 γρ. π α λ ι μ β ό λ ο υ, ὡς ὁ κῶδιξ. Πρβ. Χριστόφ. Μυτιλ. 73, 4 τοῦ «παλιναιρέτου καὶ π α λ ι μ β ό λ ο υ βίου» (Ἰδε Κόντον ἐν Γ λ ω σ σ. Παρ α τ. σελ. 190).

Σελ. 57, 7 ἀπαντᾷ «ὡς ἂν φανῇ σε ζῶντα πλοῦτον ἐν βίῳ».

Ὁ κ. Μενάρδος διορθοῖ «ὡς ἂν φ ω ν ῇ σε ζῶντα πλοῦτον ἐν βίῳ». Ἰσως γραπτέον «ὡς ἂν φ ά ν η σε κτέ.». Εἶναι δὲ τὸ φ ά ν η ἄορ. ὑποτ. τοῦ ἔ φ α ν α (Ἰδε Κόντον ἐν Ἀθηναῖς Τόμ. ΚΓ', σ. 211).

Αὐτ. στ. 15 «Τ ρ ι π λ ο κ ῆ ς δ' ἐμοὶ στέφανον ἢ πληγὴν πλέκει».

Ἡ παραδεδομένη γραφὴ ἄγει εἰς τὸ τ ρ ί π λ ο κ ο ν ἢ τ ρ ι π λ ε κ έ ς. Πρβ. Παλατ. Ἀνθολ. Θ', 390, 4 «ἀνθ' ὧν στέφαν, Στέφανε. τ ρ ί π λ ο κ ο ν στέφανος». Πρβ. «μ υ ρ ι ό π λ ο κ ο ν στέφανος» (N. Ἑλλην. Τόμ. ΙΣ', σελ. 54, 7). Ἐλέχθη δὲ καὶ τε τ ρ ά π λ ο κ ό ς καὶ ο ὕ ρ α ν ό π λ ο κ ο ς καὶ ἄ γ γ ε λ ό π λ ο κ ο ς καὶ δ α κ τ υ λ ό π λ ο κ ο ς καὶ θ ε ό π λ ο κ ο ς καὶ τ ρ ι χ ό π λ ο κ ο ς καὶ χ ρ υ σ ό π λ ο κ ο ς καὶ π ο λ ύ π λ ο κ ο ς ἔτι δὲ ἐ υ π λ ε κ ή ς—ἐ ὕ π λ ο κ ο ς, ὁ μ ο π λ ε κ ή ς—ὁ μ ό π λ ο κ ο ς καὶ τ ρ ι π λ ε κ ή ς—τ ρ ί π λ ο κ ο ς. Ἰσως ἐγράφη ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ «[Ω] τ ρ ί π λ ο κ ο ν δ' ἐμοὶ στέφανος πληγὴ πλέκει».

Ὁ κ. Μενάρδος εὐοδοῖ τὸ κακόμετρον τοῦ στίχου γράφων «τ ρ ι π λ ο ὕ ν ἀντὶ τοῦ τ ρ ι π λ ο κ ῆ ς».

Αὐτ. στ. 25. Ὁ κ. Χατζῆς ἔγραψεν ἀντὶ τοῦ «εἰώθας εὐλόγΩΣ πάτερ» «ε ὕ λ ό γ ε ι πατερ». Οὕτω καὶ ὁ κῶδιξ, ὡς ὁ Χατζῆς εἶκασεν.

Αὐτ. στ. 21 γρ. «τῶν βασιλικῶν τε θρόνων καὶ πορφύρας» ἀντὶ τοῦ «τῶν βασιλικῶν θρόνων τε καὶ πορφύρας».

Ἡ ὑπὸ τῶν Φράγκων κατάκτησις τῆς Ἑλλάδος¹

Ὁ καθηγητὴς Κρουμβάχερ λέγει ἐν τῇ «Ἱστορίᾳ τῆς βυζαντινῆς λογοτεχνίας», ὅτι, ὅτε ἀνήγγειλε τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ, ὅπως ἀφωσιωθῇ εἰς τὸ θέμα ἐκεῖνο, φίλος τοῦ τις τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὴν ἀρχαιότητα ἐπισήμως ἀπέτρεψεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ σκοπομένου διὰ τὸν λόγον, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ τι τὸ ἐνδιαφέρον ἐν περιόδῳ, καθ' ἣν ἡ ἐλληνικὴ πρόθεσις ἀπὸ συνετάσσετο μετὰ αἰτιατικῆς ἀντὶ γενικῆς. Φοβοῦμαι, ὅτι πολλοὶ ἔχουσι τὴν γνώμην τοῦ ὀρθοδόξου ἐκείνου γραμματικοῦ. Ἐπεκράτησεν ἐπὶ μακρὸν παρὰ τισι λογίοις ἡ ἰδέα, ὅτι ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς ἐν ἔτει 146 π. Χ. κατακτῆσεως τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Καλαβρύτοις τῷ 1821 τὰ χρονικὰ τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξαν κατ' οὐσίαν ἄγραφα καὶ ὅτι κατὰ ταῦτα ἡ χώρα αὕτη ἀπῆλυσεν ἐπὶ εἴκοσι σχεδὸν αἰῶνας τῆς μορφῆς ἐκείνης τῆς εὐδαιμονίας τῆς συνισταμένης εἰς τὸ μὴ ἔχειν ἱστορίαν. Καὶ πρὸ μὲν πεντήκοντα ἔτων ὑπῆρχεν ἴσως δικαιολογία τις τοιαύτης θεωρίας· ἀλλὰ τὰ πράγματα ἔχουσι ἴαν διαφόρως σήμερον. Τὰ μεγάλα κοιμητήρια τῆς μεσαιωνικῆς Ἑλλάδος, λέγω τὰρχεῖα τῆς Βενετίας, τῆς Νεαπόλεως, τοῦ Πανόρμου καὶ τῆς Βαρκελώνης, ἀπέδωκαν τὸν νεκρὸν αὐτῶν. Νῦν γινώσκουμεν ἐνιαυτὸν μετ' ἐνιαυτόν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ σχεδὸν μῆνα μετὰ μῆνα τὰς περιπετείας τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν Φράγκων δυναστῶν καὶ πᾶν ὅ τι ἀπαιτεῖται σήμερον εἶνε νὰ ἐμφυσῇσωμεν ζωὴν εἰς τὰ ξηρὰ ὅσα τῶν κεκοιμημένων καὶ ἀναβιβάσωμεν εἰς τὴν σκηνὴν μετὰ σαρκῶν καὶ αἵματος τὸ γραφικὸν ἐκεῖνο καὶ ποικιλόμορφον στίφος Βουργουνδίων, Φλαμανδῶν καὶ Λογγοβάρδων εὐπατριδῶν, Γερμανῶν ἱπποτῶν, τραχέων τυχοδιωκτῶν στρατιωτῶν τῆς Καταλωνίας καὶ τῆς Ναβάρρας, Φλωρεντίνων τραπεζίτων, Νεαπολιτῶν αὐλικῶν, πο-

λυμηχάνων Βενετῶν καὶ Γενουηνοσίων μεγαλεμπόρων καὶ τέλος οὐχ ἥττον τὸν ὄμιλον ὑπεγενέθλων δεσποινῶν, καταγομένων ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων οἴκων τῆς Γαλλίας, ἐξ ὧν ἀποτελοῦνται ὁμοῦ μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἀρχόντων καὶ τῶν Ἑλλήνων δουλοπαροίκων τὰ πρόσωπα τοῦ ῥωμαντικοῦ δράματος οὗ θεάτρον ὑπῆρξεν ἡ Ἑλλὰς ἐπὶ διακόσια πεντήκοντα ἔτη.

Ἡ ἱστορία τῆς φραγκοκρατουμένης Ἑλλάδος ἀρχεῖται ἀπὸ τῆς τέταρτης σταυροφορίας. Δὲν ἔχω ἀνάγκην νάνακεφαλαιώσω τὴν πολλάκις περιγραφεῖσαν διήγησιν τῆς αξιομνημονεύτου ἐκείνης ἐκστρατείας, ἣτις ἐπέδρασεν αἰῶνας ὅλους ἐπὶ τὴν τύχην τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ ἀποτελεῖ τὴν ἱστορίαν ἣν βάσιν τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος. Ἀπαντες γινώσκουμεν ἐκ τῶν ζωγραφιῶν τοῦ ἐν Βενετίᾳ δογικοῦ παλατίου πῶς ἐξεκίνησαν οἱ σταυροφόροι ἐμπορούμενοι τοῦ ἀξιεπαίνου σκοποῦ τῆς ἀπὸ τῶν ἀπίστων ἀπελευθερώσεως τοῦ Παναγίου Τάφου, πῶς δ' ἐξέκλιναν εἰς τὸ εὐκολώτερον καὶ ἐπικερδέστερον ἔργον τῆς ἀνατροπῆς τοῦ ἀρχαιοτάτου, τῶν ἐν τῇ κόσμῳ, κράτῶν καὶ πῶς ἐκάθισαν ἐπὶ τοῦ θρόνου ἀπᾶντων τῶν καισάρων τὸν κόμιστα τῆς Φλάνδρας Βαλδουῖνον ὡς πρῶτον. Λατῖνὸν αὐτοκράτορα τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Οἱ Ἕλληνες ἔφυγον εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἐκεῖ δ' ἐν Νικαίᾳ, τῇ πόλει τῆς πολυθρυλήτου συνόδου, καὶ ἐν Τραπεζοῦντι παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Εὐξείνου πόντου, ἴδρυσαν δύο αὐτοκρατορίας, ὧν ἡ δευτέρα διετηρήθη ἐπὶ διακόσια πεντήκοντα ἔτη καὶ ὑπερέκεινα.

Ὅτε δὲ οἱ σταυροφόροι καὶ οἱ Βενετοὶ αὐτῶν σύμμαχοι κατέστρωσαν τὴν συνθήκην τῆς ἐν ἀλλήλοις διανομῆς τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, δὲν ἠξίωσαν προσοχῆς τὰ δικαιώματα τῶν ἐθνοτήτων ἢ τοὺς πόθους τοῦ λαοῦ, οὗ ἡ τύχη ἐξηγεῖτο ἀπὸ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν. Καὶ πρῶτον μὲν ἐν τέταρτον τῶν βυζαντινῶν κτήσεις, συνστάμενον ἐκ τῆς πρωτεύσεως, τῶν περικειμένων χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας καὶ ἱκανῶν νήσων, ἐξεκρίθη, ὅπως ἀποτελεσθῇ ἡ νέᾳ λατινικῇ αὐτοκρατορίᾳ τῆς Ῥωμανίας. Τὰ δὲ λοιπὰ τρία τέταρτα διηρέθησαν τότε εἰς ἴσα μερίδια μετὰ τῆς βενετικῆς πολιτείας καὶ τῶν σταυροφόρων, ὧν ἀρχηγὸς ἦτο Βονιφάτιος ὁ μαρκίων τοῦ ἐν τῇ βορείᾳ Ἰταλίᾳ Μομφερράτου, ὁ ἀντίζηλος τοῦ Βαλδουίνου ὡς μνηστὴρ τοῦ θρόνου τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν προωρίζοντο ὡς μερίδιον αὐτοῦ αἱ ἐλληνικαὶ ἐπαρχίαι τῆς

1. Διάλεξις γενομένη τῇ 10 Ἰανουαρίου ἐν τῇ ἀγγλικῇ καὶ ἀμερικανικῇ ἀρχαιολογικῇ ἐταιρείᾳ τῆς Ῥώμης καὶ δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ Journal of the British and American Archaeological Society of Rome Τομ. Γ', 1906 σ. 399 κ. ε.

Ἀσίας καὶ ἡ Κρήτη, ἀλλὰ προετίμησε ν' ἀποκτήσῃ συμπαγῇ ἐδαφικὴν ἔκτασιν πλησιεστέραν πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πατρίδα καὶ τὴν γενέτειραν τῆς συζύγου Οὐγγαρίαν, καὶ διὰ τοῦτο, ἐπώλησε τὴν Κρήτην εἰς τοὺς Βενετούς, καὶ ἐγκατεστάθη ὡς βασιλεὺς τῆς Θεσσαλονίκης ἔχων τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ μεγάλῳ μέρει τῆς Ἑλλάδος, ἣς δὲν εἶχεν ἀκόμη κατακτηθῇ. Οἱ δὲ Βενετοὶ, ἀγόμενοι ὑπὸ τῆς μεγάλης αὐτῶν ἐμπορικῆς πείρας, ἐπεφύλαξαν εἰς ἑαυτοὺς ἅπαντας τοὺς ἀρίστους λιμένας, τὰς νήσους καὶ τὰς ἀγορὰς τῆς Ἀνατολῆς. Ἀποδεικνύεται δ' ἐντεῦθεν, ὅτι ἡ γνῶσις τῆς γεωγραφίας δύναται ἐνίοτε ν' ἀποβῇ ὠφέλιμος εἰς τοὺς πολιτευομένους.

Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1204 ὁ Βονιφάτιος ἐξεκίνησεν, ἵνα κυριεύσῃ τὰς ἑλληνικὰς αὐτοῦ κτήσεις. Ὁ βασιλεὺς τῆς Θεσσαλονίκης ἀνῆκεν εἰς οἶκον μὴ ὄντα ξένον τῶν κατὰ τὴν Ἀνατολήν. Εἰς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ εἶχε νυμφευθῇ τὴν θυγατέρα τοῦ Ἑλλήνος αὐτοκράτορος Μανουὴλ Α' Κομνηνοῦ· ἄλλος ἀδελφὸς καὶ εἰς ἀνεμίδος ὑπῆρξαν βασιλεῖς τῶν Ἱεροσολύμων, ἡ δὲ κενὴ αὕτη προσωνυμία περιῆλθεν ἔξ αὐτῶν ὁμοῦ μετὰ τῆς μαρκιωνείας τοῦ Μομφερράτου εἰς τὴν νῦν ἰταλικὴν δυναστείαν. Ὁ Βονιφάτιος, νυμφευθεὶς τὴν ἑλκυστικὴν χίρην τοῦ Ἑλλήνος αὐτοκράτορος Ἰσαακίου Β' Ἀγγέλου, ἦτο συμπαθὴς εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες εἶχον συρρεύσει παμπληθεῖς πρὸς αὐτόν, ἱκανοὶ δ' αὐτῶν συνώδευσαν, αὐτὸν κατὰ τὴν διὰ τῆς Ἑλλάδος πορείαν. Μεταξὺ τούτων ἦτο καὶ ὁ νόθος Μιχαὴλ Ἀγγελος, περὶ οὗ θὰ εἴπωμεν κατόπιν ὡς ἰδρυτοῦ νέας δυναστείας. Συνεστράτευσε δὲ μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ποικίλος ὄμιλος σταυροφόρων, ἐπιδιωκόντων τιμάρια, ἄνδρες παντοίων ἔθνων, Λογγοβάρδοι, Φλαμανδοί, Γάλλοι καὶ Γερμανοί. Ἦσαν δὲ οὗτοι ὁ Γουλιέλμος Σαμπλίτης, ἑγγονος τοῦ κόμιστος τῆς Καμπανίας, ὁ Ὄθων Δελαρός, υἱὸς Βουργουνδίου εὐπατρίδου, ὁ Ἰάκωβος d' Avesnes, υἱὸς Φλαμανδοῦ σταυροφόρου, ὅστις εἶχε συμμετάσχει τῆς πολιορκίας τῆς Πτολεμαίδος καὶ οἱ δύο αὐτοῦ ἀνεμιοί, Ἰάκωβος καὶ Νικόλαος Σαιντομέρ, ὁ Βερθόλδος Κατσενελλεμπόγεν, μαχητὴς ἔκ τῶν παραρρηνίων χωρῶν, ὅστις εἶχε δώσει τὸ σύνθημα τῆς πυρπολήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ μαρκίων Γουίδων Παλλαβιτοίνης, ὁ νεώτατος τῶν υἱῶν εὐπατρίδου καταγομένου ἔκ τῶν περιχώρων τῆς Πάρμας, ὅστις εἶχε μεταβῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ οἱ-κοι ὁ τυχὼν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐγκαλέσῃ αὐτὸν εἰς τὰ δικαστήρια, ὁ

Θωμᾶς Στρομογκοῦρ καὶ ὁ Οὐκρωναῖος Ῥαβανὸς Λαλλεκάντσερος, ἀδελφὸς τοῦ ἑξουσιαστοῦ (podestà) Ῥεάλδου, οὗ τὸ ὄνομα ἀναγράφεται μέχρι τῆς σήμερον ἐπὶ τῆς ἐν Οὐκρῶνι Casa dei Mercanti. Ὡς δὲ τὴν σήμερον οἱ στρατηγοὶ συμπααραλαμβάνουσι μετ' ἑαυτῶν ὄμιλον πολεμικῶν ἀνταποκριτῶν, ὅπως ἀναγράφωσι τοὺς ἀθλοὺς αὐτῶν, οὕτω καὶ ὁ Βονιφάτιος συνωδεύετο ὑπὸ τοῦ Rambaud de Vaqueiras, τρουβαδούρου ἐκ Προβιγκίας, ὅστις μετὰ ταῦτα ἔκαυχᾶτο ἐν τινὶ τῶν ἐμμέτρων ἐπιστολῶν, ὡς ἀπηύθυνεν εἰς τὸν προστάτην, ὅτι «εἶχε βοηθήσει αὐτὸν νὰ κατακτήσῃ τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὸ βασίλειον τῆς Θεσσαλονίκης, τὴν νῆσον τοῦ Πέλοπος καὶ τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν». Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ ἄνδρες, ὧν ἡγούμενος ὁ μαρκίων τοῦ Μομφερράτου ὥδευσε διὰ τῆς περιλαλήτου κοιλάδος τῶν Τεμπῶν, τραπεῖς τὴν ὁδόν, ἣν εἶχον ἀκολουθήσει πρότερον πολλαὶ ἄλλαι στρατιαὶ καὶ εἰσήλασεν εἰς τὴν μεγάλην καὶ εὐφορον πεδιάδα τῆς Θεσσαλίας.

Ἐν ᾧ δ' οἱ σταυροφόροι διέρχονται τὴν κοιλάδα τῶν Τεμπῶν, ὡς ἀπευθύνωμεν μίαν στιγμὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς τὴν ἐρώτησιν τίνας ἦσαν αἱ φυλαὶ αἱ κατοικοῦσαι τὴν χώραν, εἰς ἣν εἰσήρχοντο καὶ ὁποία ἡ κατάστασις αὐτῆς. Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶνε σπουδαῖον, ἐπειδὴ ἡ εἰς αὐτὸ ἀπάντησις καθιστάνει δυνατὴν εἰς ἡμᾶς τὴν κατανόησιν τοῦ πῶς σῶμα μικρὸν Φράγκων κατέκτησε σχεδὸν ἄνευ ἀντιστάσεως σχεδὸν τὴν ὅλην Ἑλλάδα. Τὸ μέγα πλῆθος τῶν κατοίκων ἦσαν βεβαίως Ἕλληνες, ἐπειδὴ, ἑξαιρουμένων ὀλίγων μόνον προπαγανδιστῶν, οὐδεὶς πιστεύει σήμερον τὴν θεωρίαν τὴν εὐθαρσῶς ὑποστηρικθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Φαλμεράγερ πρὸ ἐνενήκοντα ἔτων, καθ' ἣν οὐδὲ σταγὼν ἀρχαίου ἑλληνικοῦ αἵματος ὑπάρχει ἐν τῷ σημερινῷ ἔθνει, ἀλλὰ τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος οἰκεῖται ὑπὸ Σλάβων καὶ Ἀλβανῶν. Κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὑπὸ τῶν Φράγκων κατακτήσεως τὰ σλαβικὰ στοιχεῖα τοῦ πληθυσμοῦ, τὰ λείψανα τῶν σλαβικῶν κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς αἰῶνας ἐποικήσεων, περιορίζοντο εἰς τὰ ὄρεινὰ ἐστίματα τῆς Ἀρκαδίας καὶ τῆς Λακωνικῆς, ὅπου ὁ Ταύγετος ἐγινώσκετο ὡς τὸ «ὄρος τῶν Σλάβων». Ἡ θαυμασία δύναμις ἣν ἔχει ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ τοῦ ἀπορροφᾶν καὶ ἐξελληνίζειν ξένα ἔθνη, ἣτις ὁμοιάζει πρὸς τὴν τῶν Ἀμερικανῶν τῆς σήμερον, εἶχε προφυλάξει τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τοῦ νὰ γείνη σλαβικὸν κράτος, οἶονεῖ τις μεσημβρινὴ Σερβία ἢ Βουλγαρία, καίτοι σλαβικὰ ὀνόματα οἷα τὸ Χαρβάτη πλησίον τῶν Μυ-

κηγῶν καὶ τὸ Σκλαβοχῶρι διασώζουσιν ἔτι τὴν ἀνάμνησιν τῶν σλαβικῶν ἐγκαθιδρύσεων. Οἱ δὲ Ἀλβανοὶ δὲν εἶχον ἀκόμη κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον εἰσελθεῖν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἂν δὲ εἶχε συμβῇ τοῦτο, ἡ κατάκτησις θὰ ἦτο πιθανῶς πολὺ ὀλιγώτερον εὐκόλος. Πλὴν δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Σλάβων ὑπῆρχον καὶ Βλάχοι ἐν Θεσσαλίᾳ, ἐπεκτεινόμενοι πρὸς νότον μέχρι καὶ τῆς Λαμίας, ἐξ ὧν εἶχε δοθῇ εἰς τὴν ὅλην χώραν ἐκείνην τὸ ὄνομα Μεγαλοβλαχία, οὐ βλέπομεν γινόμενὴν χρῆσιν παρὰ τῷ Βυζαντινῷ ἱστορικῷ Νικήτα τῷ Χωνιάτῃ. Ὅτι δὲ οἱ Βλάχοι εἶνε καταγωγῆς ρωμαϊκῆς δὲν ὑπόκειται εἰς ἀμφιβολίαν. Τὴν σήμερον οἱ Ρωμᾶνοι ἀξιοῦσιν αὐτοὺς ὡς συγγενεῖς, καὶ οἱ Κουτσόβλαχοι οἱ καλούμενοι οὕτως ἅτε μὴ δυνάμενοι νὰ προφέρωσιν ῥηθῶς τὸ chinch τὸ σημαῖνον τὸ πέντε ἀποτελοῦσιν ἐν τῶν ἀκανθωδεστάτων προβλημάτων τῆς σύγχρονου διπλωματίας. (1) Ἰουδαῖος περιηγητὴς Βενιαμὴν ὁ ἐκ τῆς ἰσπανικῆς Τουδέλης, ὅστις ἐπεσκέφθη τὴν Ἑλλάδα τεσσαράκοντα περίπου ἔτη πρὸ τῆς ὑπὸ τῶν Φράγκων κατακτῆσεως, συνεπέρανε ἐκ τῶν ἰουδαϊκῶν αὐτῶν ὀνομάτων καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐκάλουν τοὺς Ἰουδαίους «ἀδελφούς» ἅτι ἐσυγγένευον μετὰ τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ φυλῆς. Ἀλλ' ἐδείκνυσεν ἡμῶς τὴν «ἀδελφικὴν» αὐτῶν ἐκείνην ἀγάπην ἀπλῶς ληστεύοντες τοὺς Ἰσραηλίτας, ἄλλως συλληστεύοντες καὶ φρονεύοντες μετ' αὐτῶν τοὺς Ἕλληνας.

Ἐν τοῖς νοτιανατολικοῖς τῆς Πελοποννήσου εὐρίσκοντο οἱ μυστηριώδεις Τσάκωνες, φυλὴ ὑφισταμένη σήμερον μόνον ἐν Λεωνιδίῳ καὶ τοῖς περικειμένοις χωρίοις, ἀλλ' ἦτις τότε κατελάμβανε εὐρυτέρας ἐκτάσεις. Διαφέρουσι δ' αἱ γνώμαι περὶ καταγωγῆς τῆς φυλῆς ταύτης, ἥτις καὶ σήμερον διασώζει διάλεκτον ὅλως διάφορον τῶν ὁμιλουμένων ὅπουδῆποτε ἀλλαχοῦ τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν καὶ καλουμένης βαρβάρου ὑπὸ τοῦ Βυζαντινοῦ σατυρικοῦ τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος Μάζαρι. Ἀλλ' ὁ ἐν Ἀθήναις κ. Δέφνερ, ὁ εἰδικώτερον παντὸς ἄλλου μελετήσας τὴν διάλεκτον ταύτην, ἥς καὶ γραμματικὴν συνέταξε, θεωρεῖ τοὺς Τσάκωνας ἀπογόνους τῶν ἀρχαίων Λακωνῶν ὧν τὸ ὄνομα ὑπολαμβάνει διαφθορὰν ἐκ τῶν λέξεων εἰς τοὺς Λάκωνας, καὶ τὴν διάλεκτον αὐτῶν ὀνομάζει νεοδωρικὴν.

[Διεσκεδασμένοι δὲ πέριξ, ἀπανταχοῦ ὅπου ἡδύνατο νὰ κερδηθῇ δι' ἐμπορίας χρῆμα, ὑπῆρχον παροικίαι Ἰουδαίων. Βενιαμὴν ὁ ἐκ Τουδέλης εὗρε τὸν μέγιστον ἰουδαϊκὸν πληθυσμὸν ἐν Θήβαις, ὅπου

κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτοῦ ὑπῆρχον «τὰ ἐπιφανέστατα τῶν καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα μεταξουργεῖα καὶ ὑφαντήρια πορφυρῶν ἐνδυμάτων». Μεταξὺ δὲ τῶν δισχιλίων Ἰουδαίων κατοίκων τῆς ἀρχαίας ἐκείνης πόλεως, ἐξ ἧς, μεσοῦντος τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος, ὁ Σικελὸς ναύαρχος Γεώργιος ὁ Ἀντιοχεὺς εἶχεν ἀπαγάγει λίανυρα ἀρκέσαντα ὅπως ἐκ τοῦ μεριδίου αὐτοῦ κτισθῶσιν ἐν Πανόρμῳ ἡ Ἐκκλησία Μαρτοράνα καὶ ἡ Ἱέρουσα τοῦ ναυάρχου, ἥτις καὶ νῦν φέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὑπῆρχον καὶ πολλοὶ ἐπιφανεῖς λόγιοι διατρέβοντες περὶ τὰ ταλμουδικὰ γράμματα. Περίεργον δὲ εἶνε, ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις, καθ' ἃς ἐπεσκέφθη τὴν Ἑλλάδα ὁ ἀξιόλογος ἐκείνος ῥαββῖνος, εὐρίσκομεν μνείαν παροικίας Ἰουδαίων γεωργῶν ἐπὶ τῶν κλυτύων τοῦ Παρνασσοῦ, παρὰδειγμὰ ἀγροτικοῦ ἰουδαϊσμοῦ, οὐ παράλληλον ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις εἶδον πλησίον τῆς Θεσσαλονίκης]

Ἡ κυριαρχία τῶν Φράγκων ἐφάνη πάντως εἰς πολλοὺς Ἕλληνας ἀσπασία ἀνακούφισις ἀπὸ τῆς οἰκονομικῆς πίεσεως τῆς βυζαντινῆς διοικήσεως. Τὴν Ἑλλάδα κατέβλητον ἐν ᾧ χρόνῳ ἔγεινε ἡ κατάκτησις τρία τρομερὰ δεινὰ, οἱ εἰσπράκτορες τῶν φόρων, οἱ πειραταὶ καὶ οἱ ἐπιχώριοι τύραννοι. Ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις οὐδόλως ἡμερίμνα περὶ τῶν ἐπαρχιῶν, ἀλλ' ἐσπατάλα τὸ χρῆμα ἐκεῖνο, ὅπερ ὤφειλε νὰ δαπανᾷται χάριν τῆς ὀχυρώσεως τῆς Ἑλλάδος, εἰς ἄσπαστον καὶ κομπαστικὴν ἐπίδειξιν τῆς βασιλευούσης. Βυζαντινοὶ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι, στελλόμενοι εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐθεώρουν τὴν κλασικὴν ταύτην χώραν κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Νικήτα Χωνιάτου κατωτικὸν ἀτερπῆ τόπον ἐξορίας. Τὰ δύο ἑλληνικὰ θέματα διωκοῦντο ὑπὸ π ρ α ί τ ω ρ ο ς, π ρ ω τ ο π ρ α ί τ ω ρ ο ς ἢ σ τ ρ α τ η γ ο ῦ, ἐδρεύοντος ἐν Θήβαις.

Ἐχομεν σωζομένην ἐκ τοῦ καλίου τοῦ Μιχαὴλ Ἀκομινάτου τοῦ τελευταίου πρὸ τῆς ὑπὸ τῶν Φράγκων ἀλώσεως τῶν Ἀθηναίων μητροπολίτου καὶ ἀδελφοῦ τοῦ ἱστορικοῦ Νικήτα Χωνιώτου ζωηρὰν εἰκόνα τῶν πιέσεων τῶν τοιούτων ἀνδρῶν. Καὶ θεωρητικῶς μὲν ἡ πόλις τῶν Ἀθηναίων ἦτο κοινότης ἀπολαύουσα ἰδίων προνομίων. Αὐτοκρατορικὸν χρυσόβουλλον ἀπηγόρευεν εἰς τὸν πραιτῶρα νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν πόλιν συνοδευόμενος ὑπὸ ἐνόπλων, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀπαλλάσσωνται τῆς ἐνοχλήσεως καὶ τῶν δαπανῶν τῆς ἐν τῇ πόλει σταθμεύσεως στρατιωτῶν. Ἡ δὲ κανονικὴ εἰσφορὰ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν ταμεῖον περιορίζετο εἰς ἑγγεῖον φόρον,

καὶ συνειθίζετο ἡ ἀποστολὴ χρυσοῦ στεφάνου προσφερομένου εἰς νέον αὐτοκράτορα κατὰ τὴν στέφιν αὐτοῦ. Ἀλλὰ κατ' ἀλήθειαν τὰ προνόμια ἐκείνα δὲν ἐλαμβάνοντο ὑπ' ὀψιν. Ὁ μητροπολίτης, παρὰ πονεῖται μετ' ἀγανακτήσεως, ὅτι ὁ πραιτωρ ἐπὶ τῇ προφάσει προσκυνήσεως τῆς Παναγίας Ἀθηνωτίσσης, ὡς ἐκαλεῖτο τότε ὁ Παρθενών, ἐπεσκέπτετο τὴν πόλιν μετὰ μεγάλης ἀκολουθίας. Ὁλοφύρεται, ὅτι τις τῶν αὐτοκρατορικῶν ἐκείνων διοικητῶν καταδουλοῦται τὴν πόλιν. *Ξέρξου βαρβαρικώτερον*¹ καὶ ὅτι αὐτὰ τὰ φύλλα τῶν δένδρων ἀπηριθμοῦντο, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς τῶν ἀτυχῶν Ἀθηναίων. Ἡ πραιτωρεία ἀρχὴ λέγει, δίκην ἄλλης Μηδείας, διασπειράσης φάρμακα κατὰ τὴν διὰ τῆς Θεσσαλίας φυγὴν, *κατέχευε τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς τοῦ Πέλοπος, πᾶσαν ἀδικίαν ὡς περὶ τὴν ἀδηλητήριαν*.² Ἡ ἀρχαιοπρεπὴς αὕτη παρομοίωσις δικαιολογεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐπὶ μακρὸν ἐπῆρξε συνήθεια τῆς βυζαντιακῆς αὐτοκρατορίας, ὅπως μὴ παρέχεται μισθὸς εἰς τοὺς διοικητὰς τῶν εὐρωπαϊκῶν θεμάτων, ἀλλὰ ἡ ἀρχὴ αὐτῶν διατηρεῖται ἀφ' ἑαυτῆς, ἣν συνήθειαν ἀκολουθεῖ καὶ σήμερον ἡ ὀθωμανικὴ κυβέρνησις. Εἰσέπραττε δὲ τὸ Βυζάντιον καὶ χρήματα πρὸς ναυπήγησιν πλοίων κυρίως χάριν καταστολῆς τῆς πειρατείας, ἀλλὰ μᾶλλον χάριν τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ βαλαντίου. Ὅμοιον ἔθος ἤγαγεν εἰς τὴν ἀπώλειαν τοῦ θρόνου καὶ τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Καρόλου Α' [1625-49].

Ἡ πειρατεία ἦτο καὶ τότε, ὡς καὶ ἄλλοτε πολλάκις, ἡ πληγὴ τῶν νήσων καὶ τῶν πολυόρων παραλίων τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ χρονικοῦ τοῦ ἀποδιδόμενου εἰς τὸν ἐκ τοῦ Peterborough Βενέδικτον, ὅπερ παρέχει γραφικὴν εἰκόνα τῆς Ἑλλάδος, οἷα ἦτο τῷ 1191, μανθάνομεν, ὅτι πολλὰ τῶν νήσων ἦσαν ἀκατοίκητοι ἔνεκα τοῦ ἀπὸ τῶν πειρατῶν φόβου καὶ ὅτι ἄλλαι ἦσαν περιζήτητα κρησφύγετ' αὐτῶν. Ἡ Κεφαλληνία καὶ ἡ Ἰθάκη, ἥτις τότε παρουσιάζεται ὑπὸ τὸ μεσαιωνικὸν αὐτῆς ὄνομα Val di Comprage, οὐ πρώτη φοράς γίνεται καθ' ὅσον γινώσκω παρὰ τῷ Γενουηνοῦ ἱστορικῷ Goffredo κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῶν τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος, ἐτύγγανον

ἰδιαζούσης δυσφημίας, καὶ παρόλομος ἦτο ὁ ναυτίλος ὁ θαρρῶν, νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὸν κίνδυνον ὅπως διαπλεύσῃ τὸν μεταξὺ τῶν δύο ἐκείνων νήσων πορθμόν. Ἐγγὺς δὲ τῶν Ἀθηνῶν ἡ νῆσος Σαλαμῖς καὶ ἡ Αἴγινα ἦσαν ὁρμητήριον πειρατῶν, βλαπτόντων τὰ κτήματα τῆς ἀθηναϊκῆς ἐκκλησίας καὶ τραυματίζάντων θανάσιμως τὸν ἀνειρηδὸν τοῦ μητροπολίτου. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιδιωκομένη θεραπεία τῆς πειρατείας ἦτο σχεδὸν χειροτέρα τοῦ δεινοῦ ἐκείνου. Καὶ οὐκ ἀλόγως ὁ περίφοβος μητροπολίτης ἔγραψεν, ἐπιστέλλων πρὸς τὸν ναύαρχον [Στρουφόν], ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ θάλασσα, πρὸς ἣν γειτονεύοντες οἱ Ἀθηναῖοι ἠὲ δαιμόνιον πρότερον, εἶχε περιστῇ εἰς πινωλεθρίον αὐτῶν¹.

Πλὴν δὲ τῶν Βυζαντινῶν δημοσίων λειτουργῶν καὶ τῶν πειρατῶν οἱ Ἕλληνες εἶχον καὶ τρίτον εἶδος βασανιστῶν, τοὺς ἰθαγενεῖς τιράννους, ὧν αἱ ἔριδες προεκάλλουν τὰς διαμάχας τῶν πόλεων ἐναντίον ἀλλήλων καὶ διήρουν τὰς κοινότητας εἰς φατρίας ἀντιζήλους. Καὶ ἐκεῖ ὅπου ὁ αὐτοκράτωρ ἦτο ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι κυρίαρχος τὴν πραγματικὴν ἐξουσίαν εἶχον ἐπιχώριοι ἄρχοντες, οἵτινες εἶχον ἀνανεώσει κατὰ τὰς παραιωνίας τῆς φραγκοκρατίας τὰς μικρὰς τυραννίδας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἐπὶ τῆς δυναστείας τῶν Κομνηνῶν, οἵτινες ἐμμελήθησαν καὶ εἰσήγαγον τὰ ἔθιμα τοῦ ἱπποτισμοῦ τῆς Ἑσπερίας, ὁ τιμαριωτισμὸς εἶχεν ἤδη εὐρέως διαδοθῇ ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς τετάρτης σταυροφορίας ἐπιχώριοι οἰογένειαι κατεῖχον μεγάλας ἐδαφικὰς ἐκτάσεις, ἃς διόκουν σχεδὸν δίκην ἀνεξαρτήτων ἡγεμόνων. Πάντων δὲ τούτων τῶν ἀρχόντων, καθ' ἃ ἐκαλοῦντο, ἰσχυρότατος ἦτο ὁ Λέων Σγουρός, διαδεχθεὶς τὸν πατέρα ὡς αὐθέντης τῆς Ναυπλίας, ὅστις εἶχε ἐπεκτείνει τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ εἰς τὸ ἱππόβοτον Ἄργος καὶ εἶχε καταλάβει τὸ ἄστυ τῆς Κορίνθου καὶ τὸν Ἀροκόρινθον, μεγαλαύχως προσλαβὼν τὴν βυζαντιακὴν προσωνυμίαν [πανυπερσεβάστου] καὶ ἐκλέξας προστάτην αὐτοῦ τὸν ἄγιον Θεόδωρον τὸν Στρατηλάτην, [οὗ τὴν εἰκόνα ἔφερεν ἡ σφραγὶς αὐτοῦ]. Τὰ ἦθη τῶν ἐπιχωρίων ἐκείνων ἀρχόντων δὲν ἦσαν ὀλιγώτερον ἄγρια τῶν τῶν ἑσπερίων βαρῶνων τῶν αὐτῶν χρόνων. Οὕτως ὁ Σγουρὸς ἐκάλεσέ ποτε εἰς δεῖπνον τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Κορίνθου, καὶ ἔπειτα ἐξώρυξε τοὺς

1. Μιχαήλ Ἀνομινάτου τοῦ Χωνιάτου. Τὰ σωζόμενα ἐκδ. Σπυρ. II. Δάμπρον. Ἐν Ἀθήναις 1880 Τόμ. Β' σ. 103, 17.

2. Λύσιος Τόμ. Α' σ. 177, 26 κ. ε.

1. [Ἐνθ' α'. Τόμ. Β' σ. 92, 1].

ὀφθαλμοὺς τοῦ δημοτραπέζου καὶ κατεκρήμνισεν αὐτὸν κατὰ τῶν βράχων τοῦ Ἀκροκορινθίου. Ὁ σύγχρονος ἱστορικός Νικήτας εἶχεν ἐξεικονίσει διὰ ζωγραφωμάτων χρωμάτων τὸν χαρακτῆρα τῶν Ἑλλήνων ἀρχόντων, οἷς θεωρεῖ ὡς τοὺς κυριώτατα ὑπευθύνους τῶν κακῶν ἅτινα ὑπέστη ἡ χώρα. Ποιεῖται δὲ περὶ αὐτῶν λόγον ὡς «διακαιομένων ὑπὸ φιλοδοξίας ἐναντίον τῆς ἑαυτῶν πατρίδος ὡς δούλων διαφθαρέντων ὑπὸ ἀσωτείας καὶ καταστησάντων ἑαυτοὺς τυράννους, ἀντὶ τὰ πολεμήσωσιν ἐναντίον τῶν Λατίνων».

Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ καὶ ἱστορικός Ἰωάννης Καντακουζηνὸς παρέχει τὸν αὐτὸν περίπου χαρακτηρισμὸν τῶν ἀπογόνων αὐτῶν μετὰ ἓνα καὶ ἥμισυν αἰῶνα.

Οὕτως εἶχον τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα, ὅτε ὁ Βονιφάτιος καὶ ἡ στρατιὰ αὐτοῦ ἐξῆλθον ἐκ τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν καὶ ὤδευσαν διὰ τοῦ Θεσσαλικοῦ πεδίου εἰς τὴν Λάρισαν. Τὴν πόλιν ταύτην παρεχώρησεν ὁ μαρκίων εἰς τινα Λογγοβάρδον εὐπατρίδην, ὅστις ἔκτοτε ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ τιμαρίου αὐτοῦ ἐπωνομάζετο Γουλιέλμος ὁ Λαρισαῖος (de Larisa). Τὸ Βελεστίνον, ἐπέχον τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Φερῶν, ἡ σκηνὴ τοῦ θρόνου τοῦ Ἀδμήτου καὶ τῆς Ἀλκήσιδος καὶ ἡ κονίστρα τῆς νέας μάχης τοῦ 1107, περιῆλθεν εἰς τὸν κληρὸν τοῦ Βερθόλδου Κατσενελλενβόγεν, οὗ τὸ ὄνομα βεβαίως θὰ ἐδυσκολεύοντο νὰ ἐκφωνήσωσιν οἱ Θεσσαλοὶ αὐτοῦ ὑπήκοοι. Ἡ στρατιὰ κατόπιν ἐτράπη τὴν συνήθη ὁδὸν διὰ τῶν Φαρσάλων καὶ τοῦ Δομοκοῦ, ὧν τὰ ὀνόματα εἶνε γνωστὰ ἐκ τε τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νέας πολεμικῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ κατέβη εἰς τὴν Λαμίαν, ἐκεῖθεν δὲ διὰ τοῦ πεδίου τῆς Τραχίνος εἰς τὰς Θερμοπύλας, ὅπου ἔνεμενεν αὐτὴν ὁ Σγουρός. Ἀλλ' αἱ ἀναμνήσεις τοῦ Λεωνίδου δὲν ἐφρονημάτισαν τὸν ἄρχοντα τῆς Ναυπλίας, ὥστε νὰ μιμηθῇ τὸ παράδειγμα αὐτοῦ. Ὁ Χωνιάτης διηγεῖται εἰς ἡμᾶς ὅτι καὶ αὕτη ἡ ἀπλή θεὰ τῶν Λατίνων σιδηροφράκτων ἱπποτῶν ἤρκεσε νὰ τρέψῃ αὐτὸν εἰς φυγὴν πρὸς τὸν ὑπ' αὐτοῦ κατεχόμενον ὄχυρόν Ἀκροκόρινθον καὶ ἀφήσῃ ἀνυπεράσπιστον τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν. Συνιδὼν δὲ ὁ Βονιφάτιος τὴν ὀχυρότητά αὐτοῦ, ἐπειδὴ αἱ Θερμοπύλαι ἦσαν πάντως πολὺ στενώτεραι τότε ἢ νῦν, ἀπεφάσισε νὰ ἐξασφαλίσῃ αὐτὰς μονίμως ἐναντίον ἐπιθέσεων. Διὸ παρεχώρησεν εἰς τὸν μαρκίωνα Γουίδωνα Παλλαβιτσίνην, ὅστις ἔφερε παρὰ τοῖς Ἕλλησι τὸ παρωνύμιον Μαρκεζόπουλος, τιμάριον τῆς Βοδονίτζης.

ἥτις ἐδέσποζε τοῦ ἑτέρου ἄκρου τοῦ στενοῦ. Οὕτως ἰδρύνθη ἡ περίφημος μαρκιωνεία τῆς Βοδονίτζης, ἥτις ἦτο προσωρισμένη νὰ δράσῃ ἐπιφανῶς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς φραγκοκρατουμένης Ἑλλάδος καὶ μετὰ συνεχῇ ὑπαρξίᾳ δύο αἰῶνων καὶ ὑπερέκεινα ὡς φύλαξ τῶν βορείων ἄκρων ἐγκατέλιπε μνημιόσυνον τοῦ πεσόντος αὐτῆς μεγαλείου ἐν τοῖς ἔρειπλοις τοῦ κάστρου καὶ τοῦ ναῖσκου τῶν προγενεστέρων αὐτῆς δυναστῶν, ὧν ἀπόγονοι εἶνε οἱ ἀποτελοῦντες τὸν ἐν Βενετίᾳ οἶκον Ζώρζη, ἀντιπροσωπευόμενον ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, καὶ ἡμοὶ ἀνεκοίνωσεν ὁ κ. Ὁράτιος Βrown, ὑπὸ τριάκοντα περίπου μελῶν.

Τραπεῖς δ' ὁ Βονιφάτιος τὴν σημερινὴν ἀπὸ Λαμίας εἰς τὴν Κορινθιακὸν κόλπον ἁμαξιτὴν ὁδὸν ἐγκατέστησε νέον ἀμυντικὸν σταθμὸν ἐν τῷ στενῷ τῆς Γραβιάς, τῷ θρυληθέντι μετὰ πολλοὺς αἰῶνας ἐν τῷ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνι, παρεχώρησε δὲ αὐτὸν ὡς τιμάριον, εἰς τοὺς δύο ἀδελφοὺς Ἰάκωβον καὶ Νικόλαον Σαιντομέρ. Ἐπειτα δ' ἐπὶ τῶν προπόδων τοῦ Παρνασσοῦ ἐν τῇ θέσει τῆς ἀρχαίας Ἀμφίσσης ἵδρυσεν τὴν περιώνυμον βαρωνείαν τῶν Σαλώνων, ἥτις διήρκεσε σχεδὸν ἑφ' ὅσον καὶ ἡ μαρκιωνεία τῆς Βοδονίτζης. Ἐπὶ τῶν μονοῦ κυκλωπέων λίθων τῆς ἀρχαίας ἀκροπόλεως τῆς Ἀμφίσσης, ἅτινα εἶχε κατεδαφίσει πρὸ δεκαπέντε αἰῶνων Φίλιππος ὁ Μακεδών, ἔκτισεν ὁ Θωμᾶς Στρομογκοῦρ αὐτὸς τὸ φρούριον ἐκεῖνο, οὗ τὰ μεγαλοπρεπῆ ἔρειπια, ἴσως τὰ ὠραιότατα φραγκικὰ λείψανα ἐν Ἑλλάδι, ἴστανται ἀκόμη, μεταξὺ τῶν σιτοφόρων ἀγρῶν ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ ὑπερκειμένου τῆς σημερινῆς πόλεως. Συμφώνως πρὸς τὴν ἐπιχώριον παράδοσιν τὸ ὄνομα τῶν Σαλώνων, ὅπερ φέρει καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ πόλις παρὰ τῷ λαῷ παρὰ τὰς συνήθεις ἐπισήμους ἐνεργείας πρὸς ἀνάστασιν τῶν ἀρχαίων τοπωνυμιῶν, προσέρχεται ἐκ τοῦ βασιλέως τῆς Θεσσαλονίκης, τοῦ δευτέρου τῆς πόλεως κτιστοῦ. Ὁ αὐθέντης τῶν Σαλώνων ἐπεξέτεινε μετ' οὐ πολὺ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ μέχρι τοῦ λιμένος Γαλαξειδίου, καὶ ἡ βαρωνεία ἀπέβη οὕτω σπουδαία, ὥστε δύο τουλάχιστον βαρῶνοι ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Στρομογκοῦρ ἐχάραξαν ἴδια νομίσματα σωζόμενα μέχρι τοῦ νῦν.

Κατόπιν δ' ὁ Βονιφάτιος εἰσῆλθεν εἰς τὴν Βοιωτίαν, ὅπου ὁ λαός, χαίρων ἐπὶ τῇ ἀνακουφίσει ἐκ τῆς πίεσεως τοῦ Σγουροῦ, ὑπετάγη διὰ μιᾶς. Αἱ Θῆβαι ἠνέφξαν μετὰ χαρᾶς τὰς πύλας, καὶ τότε οἱ ἐπιδρομεῖς ἐτράπησαν τὴν ἄγουσαν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὁ μητροπολίτης Μιχαὴλ Ἀκομινᾶτος ἐθεώρησεν ἀνωφελῆ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς

πόλεως, καὶ Φράγκος φύλαξ ἐστάθμευσε μετ' οὐ πολὺ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως. Οἱ στυροφόροι δὲν ἠδλαβήθησαν τὴν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βράχου μεγάλην μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν. Τοὺς τυχοδιωκτικοὺς ἐκείνους στρατιώτας ἐλάχιστα συνεκίνουν τὰ κλέα τοῦ Παρθενῶνος καὶ ἡ ἱερότης τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Ὁ πλούσιος θησαυρὸς τῆς μητροπόλεως ἐληλατήθη, τὰ ἱερὰ σκεύη συνετήχθησαν, καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου συγκροτηθεῖσα βιβλιοθήκη διεσπάρθη. Μὴ δυνάμενος δὲ νάνεχθῆ τὸ τοιοῦτο θέαμα ὁ Ἀκομινᾶτος ἐγκατέλιπε τὴν πόλιν, ἐν ἣ εἶχε δράσει ἐπὶ μακρόν, καί, ἅφ' οὗ πρῶτον περιεπλήθη ἐπὶ τινα χρόνον, ἐγκατεστάθη τέλος ἐν τῇ νήσῳ Κέφ, ὁπόθεν ἠδύνατο τοῦλάχιστον νὰ προσβλέπῃ τὰς ἀκτὰς τῆς περιλημένης Ἀττικῆς.

Τὰς Θήβας μετὰ τῆς Βοιωτίας καὶ τὰς Ἀθήνας μετὰ τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Μεγαρίδος παρέδωκεν ὁ βασιλεὺς τῆς Θεσσαλονίκης ἰς τὸν πιστὸν συμμαχητὴν Ὀθωνά Δελαρός, ὅστις εἶχε παρὰ χειρὶς αὐτὸν πολὺτιμον ὑπηρεσίαν, βοηθήσας αὐτόν, ὅπως λυθῇ σοβαρὰ διένεξις μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Βαλδουίνου, καὶ ὅστις ἀργότερον διεπραγματεύθη τὸν γάμον μεταξὺ τῆς θυγατρὸς τοῦ Βονιφατίου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Βονιφατίου. Οὕτω κατὰ τὰ λεγόμενα ὑπὸ μοναχοῦ χρονογράφου «Ὁ Ὀθων Δελαρός, υἱὸς Βουργουνδίου τινὸς εὐπατρίδου, ἔγεινεν ὥς ἐκ θαύματος δοῦξ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Θηβαίων». Ἐσφάλλετο μόνον ὁ χρονογράφος ὥς πρὸς τὴν προσωνυμίαν, ἣν ἀπέδιδεν εἰς τὸν ὑπὸ τῆς τύχης εὐνοηθέντα Γάλλον, ὅστις οὕτως εἶχε γείνει διάδοχος τῶν ἐνδόξων ἡρώων καὶ σοφῶν τῶν Ἀθηναίων. Καὶ δὴ ὁ Ὀθων ἐπωνόμαζεν ἑαυτὸν μετριοφρόνως ἐν τοῖς ἐπισήμοις ἐγγράφοις Sire d'Athènes ἢ Dominus Athenarum, τὴν δὲ προσωνυμίαν ταύτην οἱ Ἕλληνες ἐμεγαλοποίησαν διὰ τοῦ Μέγας κῦρ, καὶ ὁ Δάντης, ὅστις εἶχε πιθανῶς ἀκούσει, ὅτι τοιαύτη εἶχεν ὑπάρξει ἡ προσωνυμία τοῦ πρώτου Φράγκου δυνάστου τῶν Ἀθηναίων ἀνήγαγεν αὐτὴν διὰ ποιητικοῦ ἀναχρονισμοῦ εἰς τὸν Πεισίστρατον. Ἡμισυν δ' αἰῶνα μετὰ τὴν κατάκτησιν ὁ ἀνεπιὸς καὶ διάδοχος τοῦ Ὀθωνος, ὁ Γουίδων Α', ἔλαβεν ἐπὶ τῇ αἰτίσει αὐτοῦ τὴν προσωνυμίαν δουκὸς παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Λουδοβίκου ΙΧ καὶ ὁ Σαικσπῆρος ἐν τῷ «Ὁνειρῷ θερινῆς νυκτὸς» (Midsummer Night's Dream) καὶ ὁ Chaucer ἐν τῷ «Μύθῳ τοῦ ἱππότη» (The Knight's Tale) δι-

ὁμοίου ἀναχρονισμοῦ ἀπέδωκεν τὴν δουκὴν προσωνυμίαν τοῦ Δελαρός εἰς τὸν Θησέα, τὸν μυθικὸν κτίστην τῶν Ἀθηναίων. Καὶ ἐν μὲν συγχρόνοις οὐδεμία γίνεται μνεία οἵαςδήποτε ἀντιστάσεως παρὰ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν αὐθέντην τῶν Ἀθηναίων. Ἀλλὰ μεταγενέστεροι Βενετοὶ συγγραφεῖς, παρορμώμενοι πιθανῶς ὑπὸ πατριωτικῶν ἐλατηρίων, διέδωκαν διήγησιν, καθ' ἣν οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν πρεσβείαν, ὅπως προσφέρωσι τὴν πόλιν αὐτῶν εἰς τὴν Βενετίαν, ἀλλ' ὅτι τὸ σχέδιον αὐτῶν ἐματαιώθη «οὐκ ἄνευ χύσεως αἵματος παρὰ τῶν ἐκ Καμπανίας ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν αὐθέντην Δελαρός».

Γεννᾶται δ' ὥς εἰκὸς ἡ ἐρώτησις ὁποία ἦτο ἡ ὕψις καὶ ἡ κατάστασις τῆς περιφημοτάτης τῶν πόλεων τοῦ ὀρχαίου κόσμου ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀναστροφῆς τοῦ Ὀθωνος, καὶ αἱ ὀγκώδεις συγγραφαὶ τοῦ ἐπιφανοῦς ἀνδρός, ὅπως ἦτο μητροπολίτης ἐν ἐκείνῳ τοῦ χρόνου, τοῦ Μιχαὴλ Ἀκομινάτου, αἵτινες ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις καθηγητοῦ Λάμπρου, ἐπιρρίπτουσι φῶς εἰς τὰς Ἀθήνας τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος. Καὶ μόναι μὲν ἀθηναῖκαί τέχναι ἦσαν ἡ σαπυνοποιία καὶ ἡ κατασκευὴ ῥάσων, ἦτοι μαλλίνων ὑφασμάτων¹, ἀλλὰ τὰ πλοῖα τοῦ Πειραιῶς συμμετεῖχον ἀκόμη τῆς ἐν τοῖς ὕδασι τῆς ἐρημικῆς νήσου Γυάρου ἀλιείας πορφυρατικῶν κογχυλίων. Ὑπῆρχε δὲ ἀκόμη καὶ μικρὸν ἐμπόριον ἐν Πειραιεῖ, ἐπειδὴ βλέπομεν ὅτι ὁ Βυζαντινὸς ναύαρχος εὗρε σκάφη ἐν τῷ λιμένι αὐτοῦ.

Ἐφρουρεῖτο δὲ τότε ὁ λιμὴν ὑπὸ τοῦ πελωρίου ἐκείνου λιθίνου λέοντος τοῦ ἱσταμένου νῦν ἔξωθεν τοῦ Νεωρίου (Arsenale) τῆς Βενετίας, ἐξ οὗ προήλθεν ἡ μεσαιωνικὴ ὀνομασία τοῦ Πειραιῶς Porto Leone καὶ ἐφ' οὗ ὁ Ἀρόλδος Hardrada ὁ φονευθεὶς ἔπειτα ἐν Ἀγγλίᾳ ἐν τῇ μάχῃ τῆς Stamford Bridge εἶχεν περιχαράξει τὸ ὄνομα αὐτοῦ πρὸ δύο περίπου αἰώνων. Δυνάμεθα δὲ καὶ νὰ ἐξαγάγωμεν ἐκ τῆς μνείας τῶν Ἀθηναίων ἐν ταῖς μεταξὺ τῆς Βενετίας καὶ τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους ἐμπορικαῖς συνθήκαις, ὅτι οἱ πολυμήχανοι Βενετοὶ προσεδόκων ὅπωςδὴποτε νὰ κερδήσωσι χρήματα ἐν τῇ πόλει. Ἀλλ' ἡ λεπτόγεως Ἀττικὴ ἦτο ἐπ' ἴσης ἄκαρπος ὥς ἐν ταῖς ἡμέραις

1. Ὁ συγγραφεὺς λέγει «Weaning of monkish habits» ἀλλ' ἴδε περὶ τῆς σημασίας τοῦ ῥάσου παρὰ τῷ Ἀκομινάτῳ τόμ. Β. σ. 187 καὶ Γρηγοροβίου ἱστορία τῆς πόλεως Ἀθηναίων κατὰ μετάρησιν Σ Λάμπρου τόμ. Α' σ. 292 ὑπ. 3.]

τοῦ Θουρυδάδου, καὶ παρήγε μόνον ἔλαιον, μέλι καὶ οἶνον, εἰς ὃν ἀναμιγνύετο ἄφθονος ρητίνη, καθ' ἣ καὶ τὴν σήμερον διὸ ὁ Ἀχομινῆτος ἔγραψεν εἰς τινα φίλον, ὅτι ὁ οἶνος ἐκεῖνος διὰ τὸ ἔχ ε π ε υ - κ ἔ ς ἐφαίνετο, ὅτι ἀπεθλβετο μᾶλλον ἐκ λιπαρῶν δαΐδων ἢ ἐκ βοτρυῶν.¹ Ὁ θερισμὸς ἦτο πάντοτε ἰσχνὸς καὶ κοιναὶ ἦσαν αἱ σιτοδεία. Καὶ αὐτὰ τὰ χειμῶδέστατα δὲν ἠδύναντο γὰρ εὐρεθῶσι πάντοτε. Ὁ Ἀχομινῆτος δὲν ἠδηνήθη γὰρ εὖρη ἐν τῇ πόλει ἐπιδέξιοι ἀμαξοπηγόν, καὶ ἐν τῇ ἀπογνώσει αὐτοῦ ἔνεκεν τῆς ἐλλείψεως χαλκῶν καὶ σιδηρουγῶν ἠναγκάσθη γὰρ ἐπαναλάβῃ περὶ τῶν Ἀθηναίων τὰς λέξεις τοῦ Ἱερρεμίου «ἐξέλπει φουσητὶς ἀπὸ πυρός»¹. Ἡ μετανάστευσις, ἣτις ἐξηκολούθει γὰρ εἶνε ἡ πληγὴ τῆς Ἑλλάδος, ἐξηκολούθει γὰρ ἀπορροφᾷ τοὺς ἐρρωμένους ἀτόρους, οὕτω δὲ ὁ πληθυσμὸς εἶχε μεγάλως ἐλαττωθῇ, καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευε γὰρ γείνη «σκυδική ἐρημία», ὥς ἔλεγέ ποτε ὁ Ἀρίστοφάνης.

Ἐξωτεριζῶς δὲ τὸν ἐπισκεπτόμενον τὰς Ἀθήνας τῶν ἡμερῶν ἐκεῖνων κατέπλησσε πάντως ἡ φανερὰ ἀντίθεσις μεταξὺ τῶν λαμπρῶν μνημείων τῆς ἀρχαιότητος καὶ τῆς αὐχμηρᾶς ἀπόψεως τῆς μεσαιωνικῆς πόλεως. Ὁ μὲν περίβολος τῶν τειχῶν ἦτο ἠρειπωμένος, αἱ δὲ οἰκίαι τῶν μεταναστευσάντων εἶχον κρημνισθῇ, καὶ αἱ ὁδοί, δι' ὧν ποτ' ἐπορεύοντο οἱ σοφοὶ τῆς ἀρχαιότητος, ἦσαν νῦν ἔρημοι. Ἀλλ' ἡ χεῖρ τοῦ ἐπιδρομέως καὶ ὁ ὁδοὺς τοῦ χρόνου ἐν συνόλῳ εἶχον φανῇ μελίχιοι πρὸς τὰ μνημεῖα τῶν Ἀθηναίων. Ὁ Παρθενῶν, ἀπὸ μακροῦ ἤδη χρόνου μετατραπείς εἰς καθεδριλὸν ναὸν τῆς Παναγίας, ἦτο σχεδὸν ἐλάχιστα βεβλαμμένος ὥς εἰ εἶχε κτισθῇ μόλις ἀρχαίως. Αἱ μετόπαι, τὰετώματα, ἡ ζωφόρος ἦσαν ἀκόμη ἀθικτα καὶ ἦσαν ἀκόμη τοιαῦτα, ὅτε μετὰ δύο αἰῶνας Κυριακὸς ὁ Ἀγκωνίτης, ὁ πρῶτος ἀρχαιοδίφης ὁ ἐπισκεφθεὶς ποτε τὰς Ἀθήνας ἐπὶ τῆς φραγκοκρατίας, προέβη εἰς τὴν σχεδιάσιν τοῦ διαγράμματος ἐκεῖνου τοῦ Παρθενῶνος, ὅπερ διασώζεται ἔτι ἐν Βερολίῳ, οὗ ἀντίγραφον ὑπὸ τοῦ Sangallo κατέχει ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Βατικανοῦ. Ἐπὶ τῶν τοίχων ὑπῆρχον αἱ τοιχογραφίαι, ὧν ἔχνη σῶζονται μέχρι καὶ τῆς

1. Μιχαὴλ Ἀχομινῆτος γὰρ σωζόμενα ἐκδ. Δάμπρου. Τόμ. Β' σ. 25, 17 καὶ σ. 259.

¹1. [Ἱερ' 6, 29].

σήμερον, αἱ γραφεῖσαι κατὰ διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου Β' τοῦ Βουλγαροκτόνου πρὸ δύο σχεδὸν αἰώνων.

Ὑπερθεν δὲ τῆς ἁγίας τραπέζης, ἐπερίπτατο χορσὴ περιστερά, παριστάνουσα τὸ ἅγιον Πνεῦμα, διηνεκῶς ἀσφραγισμένη διὰ κινήσεως περιφερικῆς. Ὑπῆρχε δ' ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἄσβεστος λυχνία, τρεφομένη δι' ἐλαίου ἀενάου, ἣτις προσεκάλει τὸν θαυμασμὸν τῶν προσκυνητῶν. Οὕτω δ' εὐρέως ἦτο διαδεδομένη ἡ φήμη τῆς ἀθηναϊκῆς μητροπόλεως ὥστε οἱ μεγιστᾶνες τῆς Κωνσταντινουπόλεως πικρὰ τὴν συστηματικὴν ὑπ' αὐτῶν περιφρόνησιν τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τὴν ἀπαρέσκειαν πρὸς τὸ ἀποδημεῖν, ἤρχοντο εἰς προσκύνησιν Παναγίας τῆς Ἀθηναϊστῆς. Ἦν δὲ ἄλλων ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βράχου κτιρίων ὁ ναὸς τῆς Ἀθηναῖς Νίκης τῆς ἄλλως λεγομένης Ἀπτερου εἶχε μεταβληθῇ εἰς ναῖσκον, τὸ Ἐρέχθειον εἶχε γείνει ἐκκλησία τοῦ Σωτήρος ἢ τῆς Παναγίας, καὶ τὰ Προπύλαια εἶχον μετατραπῇ πιθανῶς εἰς κατοικίαν τοῦ μητροπολίτου, ὅστις, καθ' ἣ γινώσκωμεν, ἠδρυνεν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως. Ἡ ὅλη δ' Ἀκρόπολις εἶχεν ἐπὶ αἰῶνας μεταβληθῇ εἰς φρούριον, τὸ μόνον ἔρουμα, ὅπερ εἶχον τότε αἱ Ἀθηναί, ὅπερ ὑπῆρξε μὲν ἱκανῶς ὀχυρόν, ὥστε νῆανιστῇ εἰς ἐπίθεσιν Ἑλληνος ἄρχοντος, οἷος ὁ Σγουρός, ἀλλ' ἀδυνατοῦν ἀποκρούσῃ στρατιὰν λατινικὴν. Ἦδη παράδοξοι θρύλοι καὶ νέα ὀνόματα εἶχον ἀρχίσει γὰρ γεννῶνται περὶ τινα τῶν ἀρχαίων μνημείων. Οὕτω τὸ χορηγικὸν μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους ἦτο ἤδη γνωστὸν παρὰ τῷ λαῷ ὥς «φανὸς τοῦ Δημοσθένους», ὥς ὠνομάζετο συνήθως καὶ κατόπιν ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ὅτε μετεβλήθη εἰς μονὴν τῶν Καπουκίνων, χρησιμεύουσαν τῷ 1811 ὡς μελετητήριον τοῦ λόρδου Βύρωνος, ὅστις ἐκ τοῦ μέσου τῶν τοίχων αὐτοῦ ἐξετόξευσε [τὴν Κατάραν τῆς Ἀθηναῖς] τὸ πικρὸν αὐτοῦ ποίημα ἐναντίον τοῦ ἄρπαγος τῶν ἐλγινείων μαρμάρων. Ἀλλ' οὐχ ἦττον καὶ ἀρχομένου τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος πολλὰ τῶν ἀρχαίων τοπωνυμιῶν διετηροῦντο ἀκόμη ἐν τῷ στόματι τοῦ λαοῦ. Ὁ ἀρχαιομαθὴς μητροπολίτης ἔχαιρεν ὥς γνήσιος φίλος τῆς ἀρχαιότητος, ὅτι διέσωζον ἔτι τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο ἀρχαῖον ὄνομα, οὗ ἐγένετο χρῆσις ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Περικλέους, ὁ Πειραιεὺς καὶ ὁ Ὑμηττός, ἡ Ἐλευσίς καὶ ὁ Μαραθών, ὁ Ἄρειος πάγος καὶ ἡ Καλλιρρόη ἡ Σαλαμὶς καὶ ἡ Αἴγινα, καίτοι ὁ μὲν Ἄρειος ἦτο πλέον ἀπλῶς ψιλὸς βράχος, τὸ δὲ μαραθῶνιον πεδῖον δὲν ἦτο σιτοφῶρον καὶ ἡ Καλλιρρόη εἶχε παύσει ῥέουσα. Ἐν τούτοις δ' εἶχον

ἀρχίσαι εἰσέρποντα καὶ νέα, ἀγροῖκα ὀνόματα. Οὕτως ἡ περὶ τῆς διανομῆς μεταξὺ τῶν σταυροφόρων συνθήκη τοῦ 1204 τὴν Σαλαμίνα ὀνομάζει Κούλουρην δι' ὀνόματος προσελθόντος ἐκ τοῦ σχήματος τῆς νήσου καὶ ἔτι καὶ νῦν ἐπιχωριάζοντες ἐν Ἀττικῇ.

Περὶ δὲ τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τῶν Ἀθηναίων ταπεινὴν ἠθέλομεν σχηματίσει γνώμην, ἃν ἐκρίνομεν μόνον ἐκ τῶν παραπόνων τοῦ γλαφυροῦ Βυζαντίνου λογίου, ὃν ἡ τύχη εἶχεν ἀναδείξει μητροπολίτην αὐτῶν. Ὁ Ἀκομινᾶτος εἶχεν ἴδει, ὅτι τὰ ρητορικὰ αὐτοῦ σχήματα καὶ κομψαὶ περίοδοι καὶ αἱ μνεῖαι ἀρχαίων χωρίων ὑπερέβαινον κατὰ πολὺ τὴν παιδευσιν τῶν Ἀθηναίων τῶν ἐρχομένων πρὸς ἀκρόασιν τῶν ὁμιλιῶν αὐτοῦ καὶ οἵτινες ἐκείνου λαλοῦντος συνδιελέγοντο πρὸς ἀλλήλους ἐν τῇ μητροπόλει, καίτοι ἡ μητρόπολις αὕτη ἦτο ὁ Παρθενών. Ἐγραφε δέ, ὅτι ἡ μακρὰ διαμονὴ ἐν Ἑλλάδι εἶχεν ἐκβαρβαρώσει αὐτόν. Καὶ ὕμῳ κατώρθωσε ναυξήσῃ τὴν συλλογὴν τῶν χειρογράφων αὐτοῦ ἐν τῇ μικρᾷ ἐκείνῃ ἐπαρχιακῇ πόλει. Ἀλλ' ἔτι πλέον, ἔχομεν τεκμήρια ν' ἀποδείξωμεν, ὅτι κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν περίοδον αἱ Ἀθῆναι ἦσαν πόλις σπουδῶν, εἰς ἣν Ἰβήρες ἐκ τῆς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Γεωργίας καὶ Ἀγγλοὶ ἐκ τῆς Ἑσπερίας ἤρχοντο, ὅπως τύχῳσιν ἐλευθερίας παιδεύσεως. Ὁ Μαρθαῖος Paris ποιεῖται λόγον περὶ τοῦ Ἰωάννου Basingstoke, ἀρχιδιακόνου τῆς Λεικεστρίας (Leicester) ἐπὶ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Ἐρρίκου Γ', ὡς συνειθίζοντος νὰ λέγῃ, ὅτι πᾶσαν ἐπιστημονικὴν γνῶσιν ἣν ἐκέκτητο ἐχρεώσται εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς νεαρᾶς θυγατρὸς τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῶν Ἀθηναίων. Ἡ νεαρὰ αὕτη κόρη ἠδύνατο νὰ προΐδῃ λοιμούς, θυέλλας, ἐκλείψεις καὶ σεισμούς. Παρὰ πεπαιδευμένων δ' Ἀθηναίων ὁ ἀρχιδιάκονος Ἰωάννης ἰσχυρίζετο ὅτι εἶχεν ἀκούσει ἱκανὰ πράγματα ὧν δὲν εἶχον γνῶσιν οἱ Λατῖνοι, εὔρε δ' ἐν τῇ πόλει τὰς διαθήκας τῶν δώδεκα πατριαρχῶν καὶ ἐκόμισεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν τοὺς Ἑλληνικοὺς ἀριθμοὺς καὶ πολλὰ βιβλία, ἐν οἷς καὶ γραμματικὴν, χάριν αὐτοῦ συνταχθεῖσαν ἐν Ἀθήναις. Ὁ αὐτὸς δὲ συγγραφεὺς μαρτυρεῖ καὶ ὅτι «Ἑλληνὲς τινες φιλόσοφοι», ὅπερ κατὰ τὴν μεσαιωνικὴν ἑλληνικὴν ἔννοιαν σημαίνει μοναχοὺς, ἦλθον ἐξ Ἀθηναίων κατὰ τὸν αὐτὸν ἐκεῖνον χρόνον εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Ἰωάννου καὶ συνεζήτησαν περὶ λεπτῶν θεολογικῶν ζητημάτων μετὰ ἱερέων Ἀγγλων. Μαρτυρεῖται δὲ καὶ ὅτι ὁ ἐκ Γεωργίας ποιητὴς Χότας Ρουσταβέλης καὶ ἄλλοι Ἰβήρες ποιηταὶ διέτριψαν ἱκανὰ ἔτη ἐν

Ἀθήναις ὀλίγον χρόνον πρὸ τῆς ὑπὸ τῶν Φράγκων κατακτενσεως τῆς πόλεως· ἀλλ' ἡ μαρτυρία αὕτη στερεῖται μεγάλου κύρους, καθ' ἃ προφρόνως ἐγνώρισέ μοι ὁ ἐν Ὁξωνίᾳ ἀνατολιστὴς κ. F. C. Conybeare.

Ὁ Ὄθων Δελαρὸς ἐπέδειξε τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ πρὸς τὸν εὐεργέτην, τὸν βασιλέα τῆς Θεσσαλονίκης, συνοδεύσας αὐτὸν κατὰ τινα ἐπίθειςιν ἐναντίον τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ὀχυρῶν κτήσεων τοῦ Σγουροῦ. Οἱ φράγκοι ἐνίκησαν τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν πλησίον τοῦ ἱσθμοῦ τῆς Κορίνθου, καὶ ἐν τῷ ὃ Ὄθων παρεκάθησε πολιορκῶν τὸν Ἀκροκόρινθον, ὁ Βονιφάτιος προέβη εἰς τὴν ἐπίθειςιν ἐναντίον τῆς Ναυπλίας. Ἐκεῖ δὲ συνηντήθη μετ' ἀνδρός, ὅστις ἦτο προωρισμένον νὰ ποβῇ ὁ κατακτητὴς καὶ κυρίαρχος τῆς Πελοποννήσου.

Μικρὸν πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων ὁ Γοδοφρεῖδος Βιλλαρδουῖνος, ἀγεψὸς τοῦ γλαφυροῦ χρονογράφου τῆς τετάρτης σταυροφορίας, εἶχεν ἐπιχειρήσει ἀποδημίαν χάριν προσκυνήσεως τῆς Παλαιστίνης. Ἀφικόμενος δ' εἰς τὴν Συρίαν, ἤκουσε περὶ τῶν μεγάλων κατορθωμάτων τῶν σταυροφόρων, καὶ ἀπεφάσισεν ἀμελλητὶ νὰ συμπράξῃ μετ' αὐτῶν. Ἀλλὰ τὸ πλοῖον αὐτοῦ παρεσύρθη ἐκ τῆς κατευθύνσεως αὐτοῦ ὑπὸ σφοδρᾶς τρικυμίας, καὶ ὁ Γοδοφρεῖδος ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν λιμένα τῆς μεσσηνιακῆς Μεθώνης. Διαρκοῦντος δὲ τοῦ χειμῶνος τοῦ 1204, καθ' ὃν διέτριψεν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, ἐκλήθη ὑπὸ ἐπιχωρίου τινὸς ἀρχοντος νὰ συμπράξῃ μετ' αὐτοῦ ἐν τινὶ ὑποθέσει κατὰ τῶν κτήσεων τῶν γειτόνων Ἑλλήνων. Ὁ Βιλλαρδουῖνος οὐχὶ ἀπροθύμως ἔβηκε τὸ ξίφος αὐτοῦ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Ἑλλήνος προδότου, καὶ τὰ ὅπλα τῶν ἀφυσίκων ἐκείνων συμμάχων ἐστέφθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας. Ἀλλ' ὁ Ἑλλήν ἀρχὼν ἀπέθανε, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὢν πατριωτικώτερος ἢ συνετώτερος τοῦ πατρός, ἀπέστη τῆς ἐπικινδύνου συμμαχίας μετὰ τοῦ ἐπήλυδος Φράγκου. Ἀλλ' ἦτο ὑπὲρ τὸ δέον ἀργά. Ὁ Βιλλαρδουῖνος εἶχεν ἀνακαλύψει τὸ ὀλέθριον ἀπόρητον, ὅτι οἱ Ἕλληνες τῆς Πελοποννήσου ἦσαν φυλὴ ἀπόλεμος, ἥς ἡ χώρα θὰ ἠδύνατο νὰ κυριευθῇ εὐκόλως ὑπὸ εὐτόλμου στίφους Λατίνων. Τὴν ὥραν ἐκείνην περιῆλθεν εἰς αὐτὸν τὸ ἄγγελμα, ὅτι ὁ Βονιφάτιος ἐπολιόρκει τὴν Ναυπλίαν. Ἐξεκίνησε λοιπὸν πάραυτα καὶ μετ' ἀποδημίαν ἐξ ἡμερῶν διὰ χώρας ἐχθρικῆς ἦλθε νὰ ζητήσῃ τὴν βοήθειαν αὐτοῦ. Ἐν τῷ στρατοπέδῳ εὔρε τὸν ἀρχαῖον φίλον καὶ συμ-

πολίτην Γουλιέλμον Σαμπλίτην, ὅστις ἦτο πρόθυμος νὰ βοηθήσῃ αὐτόν. Περιέγραψεν εἰς τὸν Σαμπλίτην τὸν πλοῦτον τῆς χώρας ἣτις ἐκαλεῖτο Μορέας. Τότε δὲ πρῶτον παρουσιάζεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τὸ ὄνομα ἐκεῖνο, ὅπερ φαίνεται ὅτι ἀνεφέρετο κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν παραλίαν τῆς Ἡλίδος καὶ ἐκεῖθεν ἐπεξετάθη· εἰς τὴν ὅλην Πελοπόννησον, ἀπαραλλάκτως ὡς τὸ ὄνομα Ἰταλία, δι' οὗ ἐκαλεῖτο ἀρχαῖον μέρος τῆς Ἰταλίας, διεδόθη ὁμοίως εἰς τὸ σύνολον τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου. Ὁ Βιλλαρδουῖνος ἐδήλωσεν, ὅτι ἦτο πρόθυμος νὰ ὁμολογήσῃ πίστιν εἰς τὸν Σαμπλίτην ὡς κυρίαρχον ἐπ' ἀνταλλάγματι τῆς βοηθείας αὐτοῦ, καὶ ὁ Βονιφάτιος συνήνεσε μετὰ τινὰς διαταγμὰς εἰς τὴν ἐπιχείρησιν αὐτῶν. Μεθ' ἑκατὸν ἱπποτῶν καὶ ὀλίγων ἐνόπλων οἱ δύο φίλοι ἐξώρμησαν ἐκ τοῦ πρὸς τῆς Ναυπλίας στρατοπέδου, ἵνα κατακτίσωσι τὴν χερσόνησον.

Ἡ κατάκτησις τῆς Πελοποννήσου παρωμοιώθη πρὸς τὴν τῆς Ἀγγλίας ὑπὸ τῶν Νορμανῶν. Καὶ κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις μία καὶ μόνη ἐκ τοῦ συστάδην μάχη ἔκρινε τὴν τύχην τῆς χώρας· ἀλλ' ἐν τῇ Πελοποννήσῳ οἱ κατακτηταὶ δὲν συνανέκράθησαν μετὰ τῶν κατακτηθέντων, ὡς συνέβη ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἡ ἀνάλογος πρὸς τὴν παρὰ τῷ Hastings τῆς Ἀγγλίας μάχη τῆς Πελοποννήσου συνεκροτήθη ἐν τῷ ἐλαιῶνι τῶν Κουνδούρων κατὰ τὰ βορειανατολικά τῆς Μεσσηνίας, καὶ ὁ μικρὸς φραγκικὸς στρατὸς ὁ ἐκ πεντακοσίων μέχρις ὀκτακοσίων ἀνδρῶν συνιστάμενος εὐκόλως ἐνίκησε τοὺς ὑπερμετρον αὐτοπεποίθησιν ἔχοντας Ἕλληνας, βοηθουμένους ὑπὸ τῶν Σλάβων τοῦ Ταυγέτου καὶ ἀνερχομένους ἐν ὅλῳ εἰς τετρακισχιλίους μέχρις ἑξακισχιλίων. Ἐπὶ τούτοις δὲ μία μετὰ τὴν ἄλλην περιέπεσον αἱ πόλεις εἰς τοὺς Φράγκους, οἵτινες ἐπέδειξαν πρὸς τοὺς ὑποταχθέντας τὴν εὐστοχίαν ἐκείνην, ἣν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνοὶ πιστεύομεν ὡς οὔσαν ἐν τῶν κυρίων αἰτίων τῆς ἰδίας ἡμῶν ἐπιτυχίας ἐν τῇ σχέσει πρὸς ὑπηκόους φυλάς. Ἐπὶ τῷ ὄρῳ εὐλαβοῦς συμπεριφορᾶς πρὸς τὴν θρησκείαν αὐτῶν οἱ Ἕλληνες δὲν ἦσαν ἀπρόθυμοι νὰ δεχθῶσι τοὺς Φράγκους ὡς κυρίους, καὶ ὡς πρὸς τοῦτο οἱ κατακτηταί, οἵτινες δὲν ἦσαν περισσόθρησκοι, δὲν ἐφαίνοντο δύσκολοι. Περὶ τὸ ἔτος 1212 τὸ ὅλον τῆς χερσονήσου ἦτο φραγκικόν, ἐξαιρουμένης τῆς βραχόδους καὶ δυσπορθήτου Μονεμβασίας, ὅπου ἐκυμάτιζεν ἀκόμη ἡ ἑλληνικὴ σημαία, καὶ ἐν Μεθώνῃ καὶ Κορώνῃ τῆς Μεσσηνίας, ὅπου ἡ Βενετία εἶχεν ὑψώσει τὴν λεοντοφόρον σημαίαν τοῦ

Ἀγίου Μάρκου. Καὶ σήμερον μὲν εἶνε ἄσημοι αἱ δύο αἵται πόλεις, ἀλλ' ἐν τῷ τότε χρόνῳ ἦσαν πολύτιμοι διὰ τὸ βενετικὸν ἐμπόριον, καὶ ὑπάρχει πλήθος ἐγγράφιον εἰς αὐτὰς ἀναφερομένων ἐν τοῖς ἀρχαίοις τῆς Βενετίας. Ἀπασαί αἱ γαλέραι ἐσταθμεύον ἐν τοῖς λιμέσιν αὐτῶν κατὰ τὸν πλοῦν πρὸς τὴν Κρήτην καὶ τὴν Συρίαν. Προσκληνταὶ πλέοντες εἰς τὴν Ἀγίαν γῆν ἐξενίζοντο αὐτόθι ἐν τῷ «Γερμανικῷ οἴκῳ» τῷ ἰδρυθέντι ὑπὸ τῶν ἱπποτῶν τοῦ Τευτονικοῦ τάγματος, μέχρι δ' αὐτοῦ τοῦ 1532 ὑπῆρχε χριστιανικὸς διοικητὴς ἐν Κορώνῃ. Τότε δὲ οἱ κάτοικοι μετηνάστευσαν εἰς τὴν Σικελίαν, καὶ ἀπόγονοι τῶν ἐξορίστων ἐκείνων εἶνε οἱ Ἀλβανοὶ μοναχοὶ τῆς παρὰ τὴν Ῥώμην Κρυπτοφέρρης (Grottaferrata).

Περιέγραφα ἤδη τὴν κατάκτησιν τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος. Ὑπολείπεται νῦν νὰ πραγματευθῶ τὰ κατὰ τὰς νήσους, ὧν αἱ πλεῖσται διὰ τῆς συνθήκης τῆς διανομῆς ἔλαχον εἰς τὴν Βενετίαν. Ἀλλ' ἡ πολίπειρος ἐκείνη πολιτεία συνείδεν, ὅτι οἱ πόροι αὐτῆς δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὴν σύντονον μέριμναν περὶ κατακτίσεως καὶ διοικήσεως τῆς μεγάλης συστάδος τῶν Κυκλάδων. Διὸ ἀπειρασίσθη νὰ ἐπιτραπῇ εἰς ἰδιώτας Βενετοὺς τὸ ἔργον τῆς καταλήψεως αὐτῶν. Δὲν ὑπῆρχε δ' ἑλλειψὶς ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος, παρὰ τοῖς Βενετοῖς τῶν χρόνων ἐκείνων, καὶ παρὰ τὴν τράπεζαν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει προξενικοῦ συμβουλίου, ὡς θὰ ἐκαλοῦμεν αὐτὸ σήμερον, παρεκάθητο ὁ κατάλληλος πρὸς τοιαύτην ἐπιχείρησιν ἀνὴρ, ὁ Μάρκος Σανούδος, ἀνεψιὸς τοῦ γηραιοῦ δόγη Δανδόλου. Ὁ Σανούδος συνήγαγε περὶ ἑαυτὸν στίφος φιλοκινδύνων ἀνδρῶν, ὥπλισεν ἠκτὼ γαλέρας καὶ μετ' οὐ πολὺ ἔγεινε κύριος δεκαεπτὰ νήσων, ὧν τινες ἔμελλον νὰ διανεμηθῶσιν ὡς τιμάρια εἰς τοὺς συμμαχητάς. Μόνη ἡ Νάξος ἀντέταξε ποιάν τινα ἀντίστασιν, καὶ τῷ 1207 ὁ κατακτητὴς ἴδρυσεν τὸ δουκάτον «τῆς Δωδεκανήσου», ὡς ἐκάλουν αὐτὸ οἱ Βυζαντινοί, ὅπερ μετ' οὐ πολὺ ὠνόμασθη «δουκάτον τῆς Νάξου» ἢ «τοῦ Ἀρχιπελάγους», ὡς εὐρίσκομεν αὐτὸ ὀνομαζόμενον ἐν τινι βενετικῷ ἐγγράφῳ, ἥδη τῷ 1268 κατὰ παραιρηθεῖσαν τοῦ ὀνόματος τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Τὸ τεμπνὸν τοῦτο δουκάτον διήρκεσε τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ τοὺς Σανούδους, ἔπειτα δ' ὑπὸ τὸν οἶκον Κρίσπη μέχρι τοῦ 1566, ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου οἱ ἐκ Βονωνίας Βλαδῖνοι ἐκράτησαν ἑπτὰ τῶν νήσων μέχρι τοῦ 1617 καὶ ἡ Τήνος ἔμεινε βενετικὴ μέχρι τῆς τελικῆς αὐτῆς παραχωρήσεως εἰς τοὺς Τούρκους διὰ

τῆς συνθήκης τοῦ Πασσάρωβιτς τῷ 1718. Ἄνδρες οὕτω σπουδαῖοι ὥς οἱ δοῦκες εἶχον ἀνάγκην νὰ ἐπινοήσωσι γνησίαν ἀπὸ τῆς Ρώμης γενεαλογίαν. Διὸ ὁ ἐκ Παταλίου βιογράφος Ζαβαρέλλας παριστάνει τὸν οἶκον τῶν Σανούδων καταγόμενον ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ Λιβίου, ἐν ᾧ ὁ οἶκος Κρίσπη, ἵνα μὴ θεωρηθῇ κατώτερος ἡξίου, ὅτι κατήγετο ἐκ τοῦ Σαλλουστίου ὡς γενάρχου καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ ἴσως ὡς συμπεριλαβὼν τοὺς προγόνους τοῦ ἄλλοτε Ἰταλοῦ πρωθυπουργοῦ Φραγκίσκου Κρίσπη.

Αἱ δὲ δύο μεγάλαι νῆσοι Κρήτη καὶ Εὐβοία ἔσχον λίαν διαφόρους τύχας. Καὶ ἡ μὲν Κρήτη, ὥς εἶδομεν, εἶχε πωληθῇ ὑπὸ τοῦ Βονιφατίου εἰς τοὺς Βενετούς, καὶ διέμενε βενετικὴ κτήσις ἐπὶ πέντε σχεδὸν αἰῶνας. Ἡ δ' Εὐβοία ἢ Negroponte ὥς ἐκαλεῖτο κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας, διηρέθη ὑπὸ τοῦ Βονιφατίου εἰς τρεῖς μεγάλας βαρωνίας, αἵτινες παρεχωρήθησαν εἰς τρεῖς Λογγοβάρδους εὐπατρίδας ἐξ Οὐνερῶνος, οἵτινες ἐκαλοῦντο τριτημόριοι (terzieri). Ἄλλ' ἡ Βενετία μετ' οὗ πολὺ ἐγκατέστησε παροικίαν, διοικουμένην ὑπὸ βαΐλου, ἐν Χαλκίδι, τῇ πρωτεύουσῃ τῆς νήσου, καὶ ἡ μεταγενεστέρα ἱστορία τῆς Εὐβοίας δεικνύει τὴν βαθμιαίαν ἐπέκτασιν τῆς βενετικῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τοὺς Λογγοβάρδους.

Αἱ δὲ ἑπτὰ Ἰόνιοι νῆσοι διηρέθησαν, ὥς εἶκός, τριχῇ, τὰ Κύθηρα, καίμενα μακρὰν ἐν τῷ νότῳ, τὴν κεντρικὴν ὁμάδα, συνισταμένην ἐκ τῆς Ζακύνθου, τῆς Κεφαλληνίας, τῆς Ἰθάκης, τῆς Λευκάδος, καὶ τὴν Κέρκυραν μετὰ τῶν Παξῶν κατὰ τὸν βορρᾶν. Τῶν τμημάτων τούτων τὸ πρῶτον περιήλθει εἰς γόνον τοῦ μεγάλου βενετικοῦ οἴκου τῶν Βενιέρη, οἵτινες παρήγον τὸ ὄνομα αὐτῶν καὶ ἔλεγον ὅτι κατήγοντο ἐκ τῆς Ἀφροδίτης (Venere), καί, ὥς εἶκός, ἡξίουσαν τὴν κατοχὴν τῆς νήσου, ἐξ ἧς ἡ Κυθήρεια εἶχεν ἀναδύσει ἐκ τῆς θαλάσσης. Τῆς δὲ Ζακύνθου, τῆς Κεφαλληνίας καὶ τῆς Ἰθάκης περιεργωτάτη ὑπῆρξεν ἡ τύχη, μείνασα μὲν ἐπὶ μακρὸν σκοτεινῇ, ἀλλὰ νῦν τελείως βεβαιωθεῖσα. Καὶ δὴ ἀνήκον εἰς τὸν κόμιτα Μάϊον, ἢ Ματθαῖον, Ὁρσίνην, ἀνήκοντα εἰς τὸν ὁμώνυμον μέγαν ῥωμαϊκὸν οἶκον, ὅστις ἦλθε, καθ' ἃ μανθάνομεν ἐκ τῆς ἀραγωνικῆς διασκευῆς τοῦ χρονικοῦ τοῦ Μορέως ἀπὸ τῆς ἐν Ἀπουλίᾳ Μονοπόλεως. Ὁ παράτολμος ἐκεῖνος καὶ φιλοκίνδυνος ἀνὴρ, κατὰ τὸ ἥμυσι πειρατῆς καὶ κατὰ τὸ ἥμυσι σταυροφόρος, συνδυάζων ἰδιότητος οὐχὶ ἀσυνήθεις ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις, διεδέχθη οὕτω τὸ βασίλειον τοῦ Ὀδυσσεύς, ὅπερ ἔκτοτε ἀπὸ

τῆς προσωνυμίας αὐτοῦ εἶνε γνωστὸν ὡς παλατίνη κομιτεία τῆς Κεφαλληνίας. Ἡ δὲ Κέρκυρα μετὰ τοῦ ἐξαρτήματος αὐτῆς τῶν Παξῶν παρεχωρήθη τὸ πρῶτον εἰς δέκα Βενετούς εὐπατρίδας ἀντὶ ἐνιαυσίας πληρωμῆς. Ἀλλὰ πρὶν ἢ παρέλθῃ πολὺς χρόνος αἱ δύο αὐταὶ νῆσοι μετὰ καὶ τῆς Λευκάδος, ἥτις μόλις ποὺ εἶνε νήσος περιελήφθησαν εἰς τὰς κτήσεις Ἑλληνος ἡγεμόνος, τοῦ νόθου Μιχαὴλ Ἀγγέλου, ὅστις εἶχεν ἀποδράσει ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Βονιφατίου καὶ εἶχεν ἐγκατασταθῇ δι' ἐπακαίρου γάμου μετὰ τῆς χήρας τοῦ τελευταίου βυζαντινοῦ διοικητοῦ τῆς Ἠπείρου, ἧς ἀνεδείχθη ἀνεξάρτητος δεσπότης. Ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἦτο Ἠπειρώτις ὁ πατὴρ αὐτοῦ εἶχεν ὑπάρξει διοικητῆς τῆς Ἠπείρου. Οὕτως ὁ Μιχαὴλ ἐπεκαλέσθη τὰ ἐθνικὰ αἰσθήματα τῶν ἐπιχωρίων, ὧν ἡ ὀρεινὴ γενέτειρα εἶχε κατὰ πάντα τοὺς χρόνους διασωθῇ ἀπὸ τῶν ἐπιθέσεων στρατιῶν ἐπιδραμουσῶν τὴν χώραν. Ἐμφορούμενος δὲ μεγάλης δραστηριότητος μετ' οὗ πολὺ ἐπεξέτεινε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πρωτεύουσας Ἀρτις μέχρι τοῦ Δυρραχίου πρὸς βορρᾶν μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου πρὸ νότον, καὶ αἱ κτήσεις αὐτοῦ, γνωσταὶ οὖσαι ὡς τὸ δεσποτᾶτον τῆς Ἠπείρου, ἐχρησίμευσαν ὡς ἐνωτικὸν σημεῖον τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἀποτελέσασαι τὸ μόνον μέρος τῆς Ἑλλάδος πλὴν τῆς Μονεμβασίας, ὅπερ συνέμεινεν ἀκόμη ἑλληνικόν.

Εὐχαρίστως ἠθέλον διαλεχθῇ τινα καὶ περὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ βίου τῆς φραγκοκρατουμένης Ἑλλάδος, τῆς κοινωνίας αὐτῆς, τῆς λογοτεχνίας καὶ τῆς μεγάλης ἐπιδράσεως ἣν ἐξήσκησαν αἱ γυναῖκες εἰς τὰ κατ' αὐτήν. Ἀλλὰ περὶ τῶν θεμάτων τούτων δὲν ὑπελείφθη χρόνος. Ἀρκοῦμαι δὲ μόνον προσθέτων ἐν συμπεράσματι, ὅτι ἡ φραγκικὴ κατάκτησις τῆς Ἑλλάδος παρέχει τὴν κλεῖδα ἐνὸς τῶν δυσεπιλύτων προβλημάτων τῆς νέας λογοτεχνίας. Ἐννοῶ τὸ δεύτερον μέρος τοῦ Φάουστ τοῦ Γκαῖτε, ὅπερ, καθ' ἃ ἀπέδειξε λόγιος Ἀμερικανός, ὁ John Schmitt, ἐνεπνεύσθη ὑπὸ τῶν διηγήσεων αἵτινες περιέχονται ἐν τοῖς χρονικοῖς τοῦ Μορέως, στιχουργήματι ἐκδοθέντι ὑπὸ τοῦ Buchon τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1825 ἐν ᾧ χρόνῳ ὁ Γκαῖτε ἠσχολεῖτο περὶ τοῦτο τὸ μέρος τῆς περιλαλήτου αὐτοῦ τραγωδίας. Ἡ δὲ προέλευσις αὐτοῦ γίνεται φανερά ἐκ τῶν ἐπομένων στίχων, οὓς θέτει εἰς τὸ στόμα τοῦ ἥρωος αὐτοῦ.¹

1. Ἐκ τῆς τρίτης πράξεως τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ Fauste τοῦ Γκαῖτε κατὰ μετάφρασιν τοῦ γνωστοῦ διαπρεποῦς ποιητοῦ Ἀρ. Προβελεγγίου.

Ὡς δούκις νὰ σᾶς χαρετίσω μὲ προσταῖζει
τῆς Σπαρτιάς ἡ βασίλισσα. Καὶ παρ'αγγέλλει :
δικά της τὰ βουνὰ καὶ τὰ λαγκαῖδια θέλει,
καὶ τ' ἄλλο κράτος της σᾶς τὸ μοιράζει.

Σὺ Γερμανέ, τὴν Κόρινθον ὑπερασπίσου
καὶ μὲ προχώματα, μὰ καὶ μὲ τὸ σπαθί σου.
Καὶ μὲ τῆς μύριες της χαράδες τὴν Ἀχαΐαν,
Γότθε, τὴν συνιστῶ στήν τόλμην σου καὶ ἀνδρείαν.

Τῶν φράγκων ὁ στρατὸς στήν Ἴλιν ἄς ὀδεύσῃ,
στὸν Σάξωνα ἢ Μεσσήνη ἄς κληρωθῇ,
ὁ Νορμαννὸς τὴν θάλασσαν ἄς κυριεύσῃ
καὶ ἡ Ἀργολὶς στὰ χέρια του ἄς κραταιωθῇ.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΛΜΥΡΩ ΦΙΛΑΡΧΑΙΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΟΡΘΟΥΟΣ.

Λ'

Χαρτ. βόμβυκίνου, 0,29×0,20×πάχ. 0,008 ἄνευ τῶν σταχωμάτων
Αἰῶνος XI—XIII (φ. 317)

Παρακλητική. Ἐν ἀρχῇ ὁκτώ φύλλα περιέχουσι γραφήν νεωτέραν τῆς τοῦ λοιποῦ κώδικος. Ἀρχεῖται δὲ ἀπὸ τῶν ἀπαστρίχων τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου τοῦ α' ἡχοῦ καὶ τελευτᾷ ἐν τῷ μέσῳ στιχησῶν δογματικῶν Θεοτοκίων ἰδιομέλιων, ἠραλλομένων ἐν τῷ μικρῷ Ἑσπερινῷ τοῦ Σαββάτου, ὑπὸ Ἰωάννου Δομασκήνου τοῦ πρεσβυτέρου. Ἐσώθεν τοῦ πρώτου σταχώματος σιτημελίωνται τὰδε ὑπὸ μεταγενεστέρου ἀμαθοῦς χειρός :

« ὧς ἡ παρούσα παρακλητικὴ ἐστὶ τοῦ Ἀγίου Νικολάου ἀπο τοῦ πρώτου καὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ πρώτου
στο μέγαν νικόλαον ριγέτο 2 κελέρια διὰ | ψηγὶν σωτηρίαν καὶ εὐαγγέλιον καὶ τὸ | ὄνομα
του σὶν ἄγιον πρὸθεσι λεοτάρ | ης καὶ ὁ π[α]τήρ αὐτοῦ θεοδώρος καὶ ἡ μ[η]τήρ αὐτοῦ
ρηπίνα καὶ ἡ ἀδελφὴ του παριστόνα | καὶ ὁ θείος αὐτοῦ στεφανὸς καὶ ἀλογερά | καὶ καὶ
ἐπὶ τὸς το ἀποφινοςί εκ τε νάον | του αγίου νικολάου να εὐχῇ τας | ἀρὰς τῶν τρηκκο-
τίων ὀέκα καὶ οκτὼ | θεοφροῶν π[α]τέρων καὶ τον μέγαν νικό | λαον ἀντιδίκον ἐν
ἐμέρ[α] | χριστῶς δια | τοῦτο εἰπεν ἡ παρούσα ὁμολογί | αν εἰς πίστιωσιν καὶ σωτη-
ριαν αμίν ».

Καίτοι ἡ σημείωσις ἀναφέρει ὅτι ὁ κώδιξ ἀφιερώθη εἰς τὸν Ἅγιον Νικόλαον, εὐρέθη ὅμως ἐν τῇ Ἀνω Μονῇ Ξενιάς 2.

Στάχους βυρσίνη. Πίχος δὲ μετὰ τῶν σταχωμάτων 0,10.

Β'

Χαρτ. στιλπ. 0,21×0,15×πάχ. 0,05. Αἰῶνος XIV (φ. 233)

Τριώδιον ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων. Περιέχει δ' ἐκ τοῦ Πεντηκοσταρίου τὰς ἀκολουθίας μόνον τῶν Κυριακῶν καὶ τελευτᾷ εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τῆς Πεντηκοστῆς. Ὁ κώδιξ εἶναι σχήματος ὀρθογώνου, ἔχων ἐπιφάνειαν γεγραμμένην 0,09.

Γ'

Χαρτ. στιλπ. 0,22×0,15×πάχ. 0,07. Αἰῶνος XV (φ. 280)

Μηναῖον, περιέχον τὰς ἀκολουθίας Ἀπριλίου, Μαΐου καὶ Ἰουνίου. Ὁ

1. Συνέχεια ἐκ τοῦ ΙΗ' τόμου τεύχ. Δ' σ. 450.

2. Ἡ Κάτω Μονὴ Ξενιάς ἔφερε τὸ ὄνομα Ἅγιος Νικόλαος τοῦ Ράχοβο ἢ Ράχοβο, ὡς εὐρομεν τοῦτο ἐν ἐγγράφοις τῆς Μονῆς ταύτης.

κώδιξ εἶστιν ἐν ἀρχῇ βεβλαμμένος ἐκ τῆς νοτίδος, ἐκτεθειμένος ὢν ἐν ὑπαίθρῳ κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων αὐλήσιν τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἐταιρείας τῷ 1897. Εἶναι δὲ σχήματος σου μεγάλου καὶ ἔχει ἐπιφάνειαν γεγραμμένην μήκους 0,09.

Ζ'

Χαρτ. στιλπ. 0,21×0,16×πάχ. 0,08. Αἰῶνος XV (φ. 236)

Πεντηκοστήριον πλήρες.

Η'

Χαρτ. 0,21×0,16×πάχ. 0,05. Αἰῶνος XV (φ. 217)

Μηναιὼν ἐκ χαρτου βομβυκίνου στιλπου. Περιέχει δὲ τὸ μηναιὼν Ἰαννουαρίου ἀρχόμενος ἀπὸ α' αὐτοῦ. Ὁ κώδιξ εἶναι σχήματος σου μεγάλου, βεβλαμμένος δὲ ἐν μέρει ἐκ τῆς νοτίδος διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, δι' ἣν καὶ ὁ ὑπ' ἀριθμὸν Ξ'.

Θ'

Χαρτ. στιλπ. 0,21×0,16×πάχ. 0,07. Αἰῶνος XVI (φ. 275)

Μηναιὼν Αὐγουστού. Διατήρησις καλή. Ἐπιφάνεια γραφῆς 0,14. Σχήματος σου μεγάλου. Ἐν τέλει δὲ διὰ κινναβάρεως σεσημειώνεται τάδε: «Ὁ πληρὼν τὰ πάντα Θεός ἡμῶν δὲ ἕνεκα πάντων ἡμῶν ἀμήν». — «Θεοῦ τὸ δῶρον καὶ Ἰωακείμ ἱερομονάχου πόνος καὶ συνδρομή». — «† Ἐτελειώθη ἐπὶ ἔτους 706' († 1526), ἰνδικτιῶνος ζ', μηνὶ Ὀκτωβρίου η'». — «μνημόνευσον χάριτος τοῦ ἁμαρτωλοῦ Εὐφροσύνου, ὁποῦ τὸ ἐκεφάλωσα τὸ μηναιὼν διὰ ψυχικὴν σωτηρίαν». Στάχσις βυρσίνη.

Ι'

Χαρτ. 0,30×0,21×πάχ. 0,08 Αἰῶνος XVI (φ. 300)

Τριώδιον, δισημεῖον. Ἐπιφάνεια γεγραμμένη μήκους 0,15×πλ. ἐνάστης στήλης 0,07. Ἐσώθεν περὶ τὰ 30 φύλλα ἐβλάβησαν ἐκ τῆς νοτίδος τῷ 1897 (ὡς ὁ ὑπ' ἀριθμὸν Ξ').

Στάχσις βυρσίνη.

ΙΑ'

Χαρτ. βομβ. 0,30×0,21×πάχ. 0,09. Αἰῶνος VIII (φ. 300)

Μουσικὸς κώδιξ ἀστάχσις, περιέχει δὲ καὶ ἀντιγραφὰς ἐξ ἀρχαιοτέρου τοιούτου κατὰ τὸν Ξ' αἰῶνα γραφέντος. Φαίνεται δὲ ὅτι πολλὰ φύλλα ἐξέπεσαν ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει ἐκ τῆς ἑλλείψεως σταχυμάτων, ἵσως δὲ καὶ ἐν μέσῳ. Εἶναι δὲ τιφώδης.

ΙΒ'

Χαρτ. στιλπ. 0,21×0,16×πάχ. 0,04. Αἰῶνος XV—XVI (φ. 136)

Μουσικὸς κώδιξ σχήματος σου μεγάλου, ἀστάχσις. Εἶναι ἑλλειπὴς ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει. Ἀρχεται δὲ ἀπὸ α) τῆς θῆς Ἰαννουαρίου ἰ. ἑσπ. τῶν Θεοφανείων (μελωδὸς Ἀνατόλιος). β) 7 Ἰαννουαρίου τοῦ Προδρόμου. γ) 9 Ἰαννουαρίου, Πολυεύχτου μάρτυρος (μελωδὸς Βύζας). δ) 11 Ἰαννουαρίου, Ουδούτου τοῦ Κοινοβίου, (μελωδὸς Θεοφάνης) ε) 15 Ἰαννουαρίου, Ἰωάννου τοῦ Καλοῦ. ς) 16 Ἰαννουαρίου, Ἡ προσκύνησις τῆς εἰκότος τοῦ Πέτρου (μελωδὸς Ἀνατόλιος). ζ) 17 Ἰαννουαρίου, Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου (μελωδὸς Στουδίτης), τοῦ αὐτοῦ (μελωδὸς Συκεώτης). η) 18 Ἰαννουαρίου, τοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου (μελωδὸς Γερμανός). θ) 19 Ἰαννουαρίου, τοῦ Ἀγ. Μαρτίου. ι) 20 Ἰαννουαρίου, Εὐδοκίου τοῦ μεγάλου, (μελωδὸς Στουδίτης). ια) 21 Ἰαννουαρίου, Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, (μελωδὸς Ἀνδρέας Πυρρόσι). ιβ) τοῦ αὐτοῦ (μελωδὸς πατριάρχης Γερμανός). ιγ) τοῦ αὐτοῦ (μελωδὸς Κλήμης Ἀγκύρας). ιδ) 25 Ἰαννουαρίου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. ιε) 27 Ἰαννουαρίου Ἰω. τοῦ Χρυσοστόμου. ις) 28 Ἰαννουαρίου, Εὐφράσιμου τοῦ ἁγίου. ιζ) 30 Ἰαννουαρίου, τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (μελωδὸς Νεῖλος Ξανθοπούλου). ιη) 31 Ἰαννουαρίου, Κύρου καὶ Ἰωάννου. ιθ) 1 Φεβρουαρίου, τοῦ Ἀγ. Τρύφωνος. κ) 2 Φεβρουαρίου, Ἰππακτί τοῦ Χριστοῦ (μελωδὸς Ἀνδρέας Κρήτης). κα) 5 Φεβρουαρίου, τοῦ Ἀγίου Ἀγάθωνος. κβ) 9 Φεβρουαρίου τοῦ ἁγίου Νικηφόρου. κγ) 11 Φεβρουαρίου Ἀγίου Βλασίου (μελωδὸς Ἀνδρέας ὁ Τεσσαλόμενος). κδ) 12 Φεβρουαρίου, ἁγίου Μαρτινουαίου. κε) 1 Μαρτίου, ἁγίας Εὐδοκίας. (μελωδὸς Μεθόδιος). κς) 3 Μαρτίου, τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα (μελωδὸς Συκεώτης), τῶν αὐτῶν (μελωδὸς Κοσμάς μοναχός καὶ Ἰωάννης μοναχός), τῶν αὐτῶν (μελωδὸς Κυπριανός), τῶν αὐτῶν (μελωδοί Ἀνατόλιος καὶ Βύζας), τῶν αὐτῶν (μελωδὸς Θεοφάνης μοναχός). κζ) 1 Ἀπριλίου, Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας. κη) 2 Ἀπριλίου, Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, (μελωδὸς Ἰωάννης μοναχός). κθ) 2 Ἀπριλίου, Μάρκου τοῦ Ἀποστόλου. λ) 26 Ἀπριλίου, Ἰακώβου τοῦ Ἀποστόλου. λα) 6 Μαΐου, Ἰωάν. τοῦ δικαίου. λβ) 7 Μαΐου, τοῦ ἐν οὐρανοῖς φανέντος σημείου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. λγ) 21 Μαΐου, Συμεὼν τοῦ Θαυμαστουργοῦ. λδ) 8 Ἰουνίου, Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου. λς) 11 Ἰουνίου, Βαρνάβα (μελωδὸς Γερμανός). λζ) 14 Ἰουνίου, Μεθόδιου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, Μανουὴλ, Σαδὲλ καὶ Ἰσμαὴλ (μελωδὸς Λεόντιος). λη) 19 Ἰουνίου, Ἰούδα τοῦ Ἀποστόλου. λθ) 21 Ἰουνίου, Ἰουλιανῶν μάρτυρος. μ) 24 Ἰουνίου, Πέννησις Τιμίου Προδρόμου. μβ) 29 Ἰουνίου, ἁγ. Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου. μγ) 2 Ἰουλίου, Ἡ κατάνυξις τῆς τιμίας Ἐσθῆτος τῆς Θεοτόκου. μδ) 5 Ἰουλίου, Ἀθανασίου τοῦ ἐν Ἀθῶν. με) 8 Ἰουλίου, Προσκίου. μς) 15 Ἰουλίου, Κηρύκου καὶ Ἰουλίτης. μζ) 20 Ἰουλίου, τοῦ προφήτου Ἠλίου. μξ) 1 Αὐγούστου, Μπκαβκίαν. μη) 6 Αὐγούστου, Μεταμόρφωσις Σωτῆρος. μθ) 16 Αὐγούστου, Κοίμησις τῆς Θεοτόκου. ν) 25 Δεκεμβρίου, Πέννησις τοῦ Χριστοῦ. να) τὰ ἰδιόματα τῆς μεγάλης Παρασκευῆς.

Καὶ ταῦτα μὲν εἶναι τὰ περιεχόμενα τοῦ κώδικος. Ἐγγράφεται δ' οὗτος τοῦ μὲν ἐρυθροῦς ποῦ δὲ πρασίνοις γράμμασι καὶ μέλανιν ἐν τοῖς μουσικοῖς σημείοις καὶ κυμαίνεται κεφαλαίοις ἐρυθροῖς καὶ πρασίνοις γράμμασι μετὰ κοσμημάτων περιτέχνων.

Ὁ κώδιξ εἶναι ἀστάχσις.

(Ἐπεται συνέχεια)

1. Ἰὰς ἡμερομηνίας ἐσημειώσαμεν δι' ἀρχικῶν ἀριθμῶν.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα τὰ μέλη τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν ἐξηκολούθησαν τὰς ἀνακοινώσεις των ἐπὶ διαφόρων θεμάτων εἰς τὴν ἑρμηναν τῶν βυζαντινῶν πραγμάτων ἀναγομένων. Οὕτω ὁ κ. **Θ. Βολιδης** ὠμίλησε περὶ τῶν χειρογράφων τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρειμονίῃ τοῦ Παντοκράτορος (ᾧρα Ν. Ἑλλην. τόμ. ΙΗ' σελ. 456), ὁ κ. **Φ. Κουκουλὲς** περὶ τινῶν Νεοελληνικῶν φράσεων σχετιζομένων μὲ λησμονηθέντα βυζαντινὰ ἔθιμα, ὁ κ. **Θ. Βελλιανίτης** περὶ τῆς δημοσιονομικῆς καταστάσεως τῶν Παξῶν ἐπὶ Ἑνετοκρατίας, ὁ κ. **Ι. Συκουτρῆς** περὶ τοῦ ὑπὸ Μιχαὴλ Ψελλοῦ συγγραφέντος βίου τοῦ ὁσίου Ἀβξήντιου, ὁ κ. **Ι. Βογιατζιδης** περὶ νέας πηγῆς ἀναφερομένης εἰς τὸν τειχισμόν τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα, ὁ κ. **Ι. Τορνάρτης** περὶ τοῦ παρὰ Βυζαντινοῖς καπνικοῦ καὶ κεφαλικοῦ φόρου, ὁ κ. **Π. Ζωγράφος** περὶ τῆς τεχνικῆς τῶν τοιχογραφιῶν τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Μοστρά, ὁ κ. **Στ. Πλακίδης** περὶ τῆς ἐν Τραπεζοῦντι Ἀκαδημαίας τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν κατὰ τὸν μεσαιῶνα καὶ ὁ Πανσιολογιώτατος κ. **Ζαχαρίας Λιανᾶς** περὶ τῶν χαιρετισμῶν τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς ἀκαθίστου ἀκολουθίας.

Ὅμοίως μέλη τῆς αὐτῆς Ἑταιρείας ἔκαμαν τὰς ἐξῆς διαλέξεις ἐν ὧπιον εὐρυτέρου κοινοῦ κατὰ τὸ διάστημα τῆς Μ. Τεσσαρακιστῆς. Ὁ κ. **Κ. Φίλανδρος** περὶ οἰκουμενικῶν πατριαρχῶν καὶ τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν ἀπὸ τοῦ αἰῶνα, ὁ κ. **Ἀνθ. Παπαδόπουλος** περὶ τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πόντου κατὰ τὸν μεσαιῶνα, ὁ κ. **Γ. Ἀρβανιτάκης** περὶ συμβόλικῶν χριστιανικῶν παραστάσεων, ὁ κ. **Φ. Κουκουλὲς** περὶ τῶν αἰχμαλώτων κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους, ὁ κ. **Ι. Συκουτρῆς** περὶ τῆς Βυζαντινῆς Κύτρου καὶ ὁ κ. **Ἐμμ. Πεζόπουλος** περὶ τῶν ὧμων τῆς Κασίας.